

**NOSTETAAN
RIMAA**

Suomen Yrittäjien eduskuntavaali- ohjelma 2023

Yrittäjät

SISÄLLYS

1 YRITTÄJYYS TUO HYVINVOINNIN	3
2 PITÄÄ OLLA ROHKEUTTA UUDISTAA RAKENTEITA	6
3 YRITTÄJÄMYÖNTEINEN SÄÄTELY TUKEE KASVUA	20
4 SOSIAALITURVAN PITÄÄ KANNUSTAA TYÖHÖN JA YRITTÄJYYTEEN	32
5 TYÖPAIKOILLE REILU SOPIMISEN VAPAUS	40
6 TYÖVOIMAPULA JA INVESTOINTIVAJE KORJATTAVA	50
7 YRITYKSILLÄ KESKEINEN ROOLI ILMASTOPOLITIIKASSA	62
8 ELINKEINOPOLITIIKALLA ELINVOIMAA LÄPI MAAN	68

1

Yrittäjyys tuo hyvinvoinnin

SUOMELLA ON 2020-luvulla valtavasti haasteita, joita koronapandemia ja käynnissä oleva Ukrainan sota entisestään korostavat. Meillä on globaali ilmastokriisi, tuntuva kestävyysvaje, voimakkaasti kasvanut julkinen velkataakka, heikentyvä huoltosuhde ja ikääntyvä väestö, alhainen työllisyys sekä merkittävä osa kansalaisia työvoiman ulkopuolella. Lisäksi meillä on sodan kiihdyttämä inflaatio ja energiakriisi.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan vaikuttaa turvallisuustilanteeseen laajalti. Suomi joutuu varautumaan siihen, että meillä on naapurina aggressiivinen, hyökkäyssotaan valmis Venäjä. Kriisi vaikuttaa laajalti yrityskenttään, sekä suoraan että välillisesti mm. energian hintakehityksen kautta. Suomen vapauden ja vakauden varmistamiseksi on tärkeää, että Suomi on puolustusliitto Naton jäsen.

Samaan aikaan yritystemme – hyvinvointimme lähteen – tuottavuus ja kilpailukyky ovat heikentyneet. Hälytyskel-

lojen pitäisi soida. Tarvitsemme paljon uudistuksia, jotta Suomi – syrjäinen maa haastavassa geopolitisessä tilanteessa – menestyisi ja voisi huolehtia sivistysvaltion lailla kaikista kansalaisistaan.

Suomen Yrittäjät esittää 2023 eduskuntavaaleihin Nostetaan rimaa -ohjelmaa. Suomessa on aika nostaa rimaa. Tämä tarkoittaa uskallusta toteuttaa kasvua tukevia rakenteellisia uudistuksia ja leikata julkisia menoja. Julkisen sektorin on keskityttävä ydintehtäviinsä, tehtävä ne aiempaa paremmin, jätettävä yrityksille tilaa kasvaa ja annettava niille tasavertainen mahdollisuus tuottaa julkisia palveluja. Myös yritysten pitää nostaa tavoitetasoa. Tarjoamme ratkaisuja, joilla Suomi voittaa haasteitaan ja on entistä kilpailukykyisempi hyvinvointivaltio. Maa-ilmalla on paljon esimerkkejä valtioista, jotka ovat olleet Suomen lailla haastavassa tilanteessa. Ne ovat kyenneet toteuttamaan uudistuksia, jotka ovat vah-

vistaneet niiden kilpailukykyä ja sitä kautta taloutta ja hyvinvointia.

Suomi voi menestyä vain, jos suomalaiset yritykset menestyvät kotimaassa ja maailmalla. Menestyvät yrittäjät luovat työtä ja kasvua. Suomen kasvu syntyy suomalaisten yritysten kasvun kautta.

Suomen hyvä tavoite on olla yksi maailman kilpailukykyisimpiä ja yrittäjäystävällisimpiä maita. Moni asia on tällä hetkellä hyvin. Suomi on vapaa ja vakaa oikeusvaltio, jossa on korkeaa osaamista ja vähän korruptiota. Silti meillä on yhä paljon parannettavaa.

Maailman talousfoorumin kilpailukykyvertailussa Suomi on sijalla 11. Edellämme on viisi Euroopan maata (Hollanti, Sveitsi, Saksa, Ruotsi ja Tanska). Vertailussa on 140 maata. Suomi on monissa vertailukohdissa maailman kärkeä. On myös asioita, joissa Suomi menestyy huonosti: vähittäiskaupan kilpailu (sija 104), tariffien monimutkaisuus (sija 113), palkanmuodostuksen joustavuus (sija 139), työvoiman sisäinen liikkuvuus (sija 109), työn veroaste (sija 104) ja yritystoiminnan aloittamisen nopeus (sija 96). Näissä Suomen pitäisi määrätietoisesti kehittää toimintaansa.

Nostetaan rimaa -ohjelman tavoitteena on helpottaa yrittämistä ja työllistämistä. Se sisältää eduskunta-vaaleihin ja hallitusohjelmaan esityksiä, jotka turvaavat Suomen kestävän kasvun ja antavat voimavaroja huolehtia kaikista Suomessa asuvista. Kun talous kasvaa kestävästi, työllisyys vahvistuu ja hyvinvointiyhteiskunnan perusta lujittuu.

Työllisyyden nostaminen on välttämätöntä, jotta Suomi selviää ikääntymisen kasvattamista hoivakuluista ja pysyy panostamaan riittävästi sivistykseen, puolustukseen ja päästöjen vähentämiseen.

Suomi on selvinnyt koronapandemiasta kohtuullisen hyvin. Pelättyä konkurssiaaltoa ei ole nähty. Pandemia ei ole levinnyt Suomessa kuten monessa muussa maassa. Taloudessa meitä auttoi teollisuutemme rakenne. Meillä on vähemmän kuin monessa muussa maassa niitä teollisuuden aloja, joihin kriisi iski lujimmin, kuten auto- ja tekstiiliteollisuutta sekä kansainvälistä matkailua. Meilläkin pandemialla on kuitenkin raskas hinta: ylivelkaantunut talous, pidentyneet hoitojonot ja monen yrityksen ahdinko. Koronakriisin vuoksi Suomea uudistavat toimet ovat entistäkin tärkeämpiä.

Vuoden 2023 eduskuntavaalien jälkeen muodostettavan hallituksen päätökset määrittävät sen, kuinka Suomi onnistuu säilyttämään pohjoismaisen hyvinvointimallinsa tulevaisuudessa. Suomi kärsii monista ongelmista, joiden ratkaiseminen ei voi enää odottaa.

Nostetaan rimaa-ohjelmalla pyrimme varmistamaan, että Suomen talous toipuu koronakriisin ja sodan aiheuttamasta velkalastista, kasvaa kestävästi, työllisyys vahvistuu ja hyvinvointivaltion perusta lujittuu. Yrittäjyys on Suomen tukijalka.

Petri Salminen
puheenjohtaja
Suomen Yrittäjät

**SUOMI VOI MENESTYÄ VAIN,
JOS SUOMALAISET YRITYKSET
MENESTYVÄT MAAILMALLA.
MENESTYVÄT YRITTÄJÄT LUOVAT
TYÖTÄ JA KASVUA. SUOMEN KASVU SYNTYY
SUOMALAISTEN YRITYSTEN
KASVUN KAUTTA.**

**NOSTETAAN
RIMAA**

Pitää olla rohkeutta uudistaa rakenteita

KANSANTALouden PITKÄN aikavälin kasvu mää-
räytyy pitkälti potentiaalisen työpanoksen, pääoman ja
kokonaistuottavuuden kehityksestä. Pidemmän aikavälin
tarkastelu osoittaa, että investointialttius Suomeen on
ollut alhainen. Investointihalukkuuteen vaikuttavat mm.
verotus, työmarkkinoiden toiminta, työvoiman saatavuus
ja osaaminen.

Elvyttävä finanssipolitiikka, joka tähtää kysynnän lisäämi-
seen, on joissakin tilanteissa tarpeen ja toimiva. Julkinen
velka suhteessa bruttokansantuotteeseen on koronaepi-
demian aikana noussut noin 10 prosenttiyksikköä kriisiä
edeltävää tasoa korkeammalle. Usean hallituksen kohdal-
la on käynyt niin, että suhdannetilanne on väliaikaisesti
johtanut verokertymän ennakoitua positiivisempaan
kehitykseen ja tämä taas julkisten menojen lisäänty-
miseen. Tämä on ollut varma resepti kumulatiivisten
epätasapainottomuuksien lisääntymiseen ja ongelmien
eteenpäin lykkäämiseen.

Velkaantumiselle perustuva finanssipolitiikka on
pitkässä juoksussa tehotonta. Suomessa muutaman
vuoden päästä työpanos supistuu johtuen työikäisen
väestön määrän vähenemisestä. Todennäköisesti
myös osallistumisasteen kasvu pysähtyy. Ikäraken-
teen muutoksen vuoksi velka- ja verotaakka uhkaavat
kasvaa kohtuuttomasti, jos mitään ei tehdä. Nämä
tekijät yhdistettynä siihen, että Suomessa on korkea
rakenteellinen työttömyysaste ja runsaasti parhaassa
työiässä olevia työvoiman ulkopuolella, luovat talous-
kasvun kannalta kestävämmän tilanteen.

Seuraavan hallituksen talouspolitiikan linja on oltava
siirtyminen suhdannepolitiikasta yhteiskunnan raken-
teiden uusimiseen. Hallituksen tulee tarjontapuolen
reformilla luoda kokonaispaketti, jotta investointiaste
kääntyy nousuun ja sitä kautta myös pääomakanta
lisääntyy ja potentiaalisen tuotannon taso nousee.

Minkälainen on hyvä maa yrittää?

Se on vapaa ja vakaa.	Siellä toteutuu reilu kilpailu.	Se on osa avoimia markkinoita.	Siellä ei veroteta hengiltä.	Siellä on korkea osaaminen.
Se on oikeusvaltio, jossa ei ole korruptiota.	Se kohtelee yhdenvertaisesti kaikkia.	Siellä on toimivat työmarkkinat.	Siellä julkinen sektori ei tunkeudu joka paikkaan.	Siellä on toimiva infra.
Siellä on toimivat rahoitusmarkkinat.	Siellä palkitaan riskinottamisesta.	Siellä pienikin voi pärjätä.	Se kantaa ylisukupolvista vastuuta.	Siellä saa ajoissa apua.

Tärkeitä reformeja ovat kilpailun lisääminen, yksityistäminen, työmarkkinoiden joustavoittaminen, julkisen sektorin koon pienentäminen ja siihen yhdistetty nykyistä kannustavamman verojärjestelmän luominen. Verotuksen tulee olla kansainvälisesti kilpailukykyistä, omistajuuteen kannustavaa, riskinotosta palkitsevaa sekä ennakoitavaa, johdonmukaista ja luotettavaa.

Suomalainen verokeskustelu on tarkoitushakuista ja usein talouden kokonaiskuvasta irrallista. Pohditaan, onko verotus liian ankaraa vai löysää ja mitä veroja tulisi laskea tai nostaa. Veroja kerätään julkisten menojen rahoittamiseksi. Siksi verokeskustelu tulee sitoa julkisen sektorin kokoon ja rakenteeseen. On naiivia vaatia merkittävästi verorasituksen alentamista, jos ei ole valmiutta julkisten menojen karsimiseen.

Yrittäjien ja yritysten veroja ei saa kiristää

Suomen kasvu ja hyvinvointi riippuvat yrityksistä ja yrittäjistä, jotka harjoittavat liiketoimintaa ja työllistävät ihmisiä. Yritysten toimintaan ja yrittäjyyteen sisältyy riskejä, jotka on huomioitava yrityksiin ja yrittäjiin kohdistuvassa verotaakassa. On varmistettava, että yritysten toimintaympäristö pysyy ennakoitavana ja

vakaana: poukkoilevaa veropolitiikkaa tulee välttää. Yritystoimintaan kannustava verotus houkuttelee yhä useampaa valitsemaan yrittäjyyden sekä yrityksiä työllistämään ja investoimaan. Tuloksena on vahvempi talouskasvu.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Yritysten ja yrittäjien verotusta ei kiristetä.

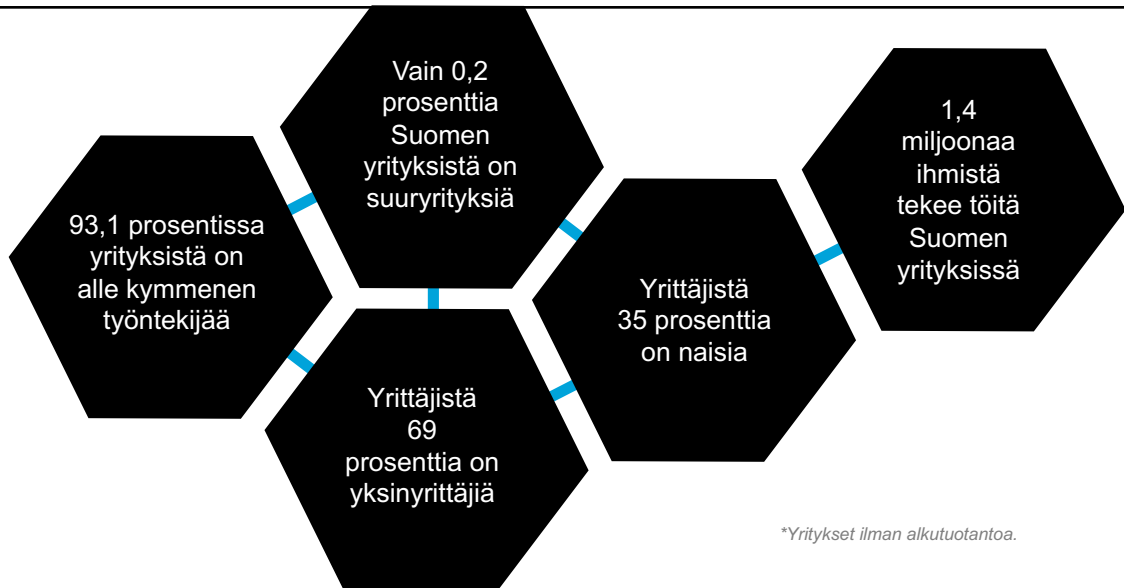
Poukkoilevaa veropolitiikkaa tulee välttää

Ennakoitava, johdonmukainen ja pitkäjänteinen veropolitiikka on yksi keskeisimpiä kysymyksiä, kun arvioidaan toimintaympäristön kilpailukykyä. Yritysten investointien aikajänne on pitkä, ja poukkoileva veropolitiikka luo epävarmuutta yritysten toimintaympäristöön, vaikeuttaa liiketoimintaa ja investointien suunnittelua. Siksi yritysten toimintaympäristön

Suomi on pienten yritysten maa

Suomessa on

294 965 yritystä*

*Yritykset ilman alkutuotantoa.

Tilastokeskus 2020, pl maa-, metsä- ja kalatalous

säilyminen ennakoitavana ja vakaana on tärkeää. Samalla on kuitenkin otettava huomioon muutokset yritysten toimintaympäristössä.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Verotukseen pohjautuva yritysten toimintaympäristö säilytetään ennakoitavana ja vakaana.

Yhteisöveroaste pidetään kilpailukykyisenä

Käynnissä on kiihtyvä kansainvälinen kilpailu yritysten investoinneista ja sijoittumisesta. Valtioiden välillä on myös verotusoikeuksien jakautumista koskevaa kilpailua siitä, mille valtiolle liiketulon verotusoikeus kuuluu. Suomen on varmistettava pärjääminen tässä kansainvälisessä kilpailussa ja Suomen tulee säilyä yrityksille houkuttelevana investointikohteena ja yritysten sijoittautumisvaltiona.

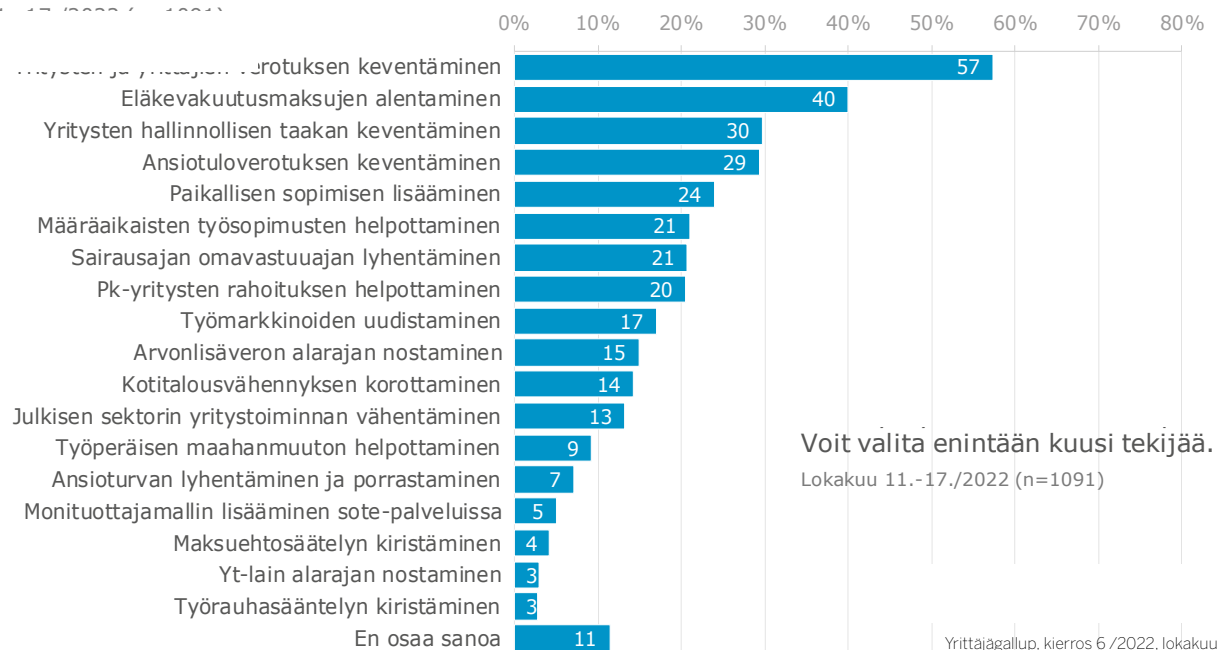
Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Yhteisöveroaste ja yhteisöverojärjestelmä kokonaisuudessaan pidetään kansainvälisesti vertaillen kilpailukykyisenä.

Osinkoveromalli muutetaan nettovarallisuudesta riippumattomaksi

Listamattomissa osakeyhtiöissä yrityksen ja osakkaan maksamaa veroa tulee tarkastella kokonaisuutena siten, että huomioidaan osinkona jaettavien voittojen verotus sekä yhtiön että osakkaan tasolla. Vaikka yhteisöverokanta olisi kilpailukykyinen tai sitä laskettaisiin, mutta osinkoverotus olisi korkea, verotus ei kannusta yrittäjyyteen. Kun voittoa verotetaan sekä yhtiön että osakkaan tasolla, kyse on kahdenkertaisesta verotuksesta. Listamattoman yhtiön osinkoverotus kannustaa yrittäjyyteen ja yritystoiminnan kasvattamiseen vain silloin, kun osinkoverotus sisältää huojennuksen kaksinkertaisen verotuksen pienentämiseksi.

Miten yrityksen kasvua voisi parhaiten edistää?

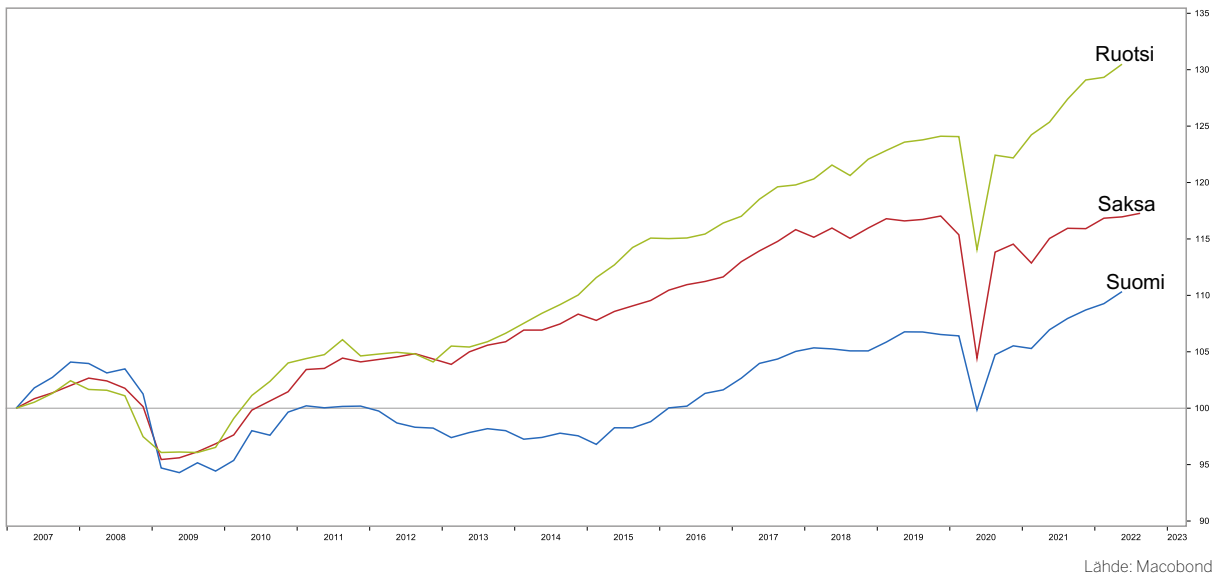

Omistajatason veroilla voi olla tietyissä yritysryhmissä vaikutuksia investointeihin. Tämä koskee esimerkiksi yrittäjävetoisia pieniä yrityksiä, joilla ei ole riittävästi jakamattomia voittovaroja investointien oman pääoman rahoitustarpeeseen eikä pääsyä kansainvälisille rahoitusmarkkinoille.

Nettovarallisuuteen sidottu osinkoverotus on ongelmallinen muun muassa siksi, että joillakin aloilla - esimerkiksi ammatillisessa, tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa - yritystoiminta ei välttämättä edellytä suuria aineellisia investointeja. Osaamiseen ja innovaatioihin perustuvassa toiminnassa ei välttämättä kerry sellaisia omaisuuse-

**LISTAAMATTOMIEN YHTIÖIDEN
OSINKOVEROTUSTA TULEE
YKSINKERTAISTAA SITEN, ETTÄ
NETTOVARASIDONNAISUUDESTA
LUOVUTAAN. OSINGON KOKONAISVERO-
RASITUKSEN TULEE SÄILYÄ EDELLEEN
KANNUSTAVANA EIKÄ OSAKKAIDEN
VEROTUSTA TULE KIRISTÄÄ.**

Kyvyyttömyys tehdä uudistuksia näkyy vaatimattomana talouskasvuna (BKT 2007=100)

riä, jotka huomioitaisiin nettovarallisuuskasvussa. Veromalli, jota ei ole sidottu nettovarallisuuteen, huomioisi nykyistä paremmin myös kasvuhakuiset pienet ja osaamisintensiiviset yritykset.

Nykyinen osinkoveromalli on myös monimutkainen, ja lisäksi sitä on kritisoitu siitä, että se kannustaa keräämään taseeseen voittovaroja vain huojennetun osinkomaksun vuoksi. Nettovarallisuudesta riippumaton osinkoveromalli voisi myös edistää omistajanvaihdosten toteuttamista, kun ennen kauppaa tai kaupan jälkeen jaettavien osinkojen verokohtelu ei olisi riippuvainen yrityksen nettovarallisuudesta. Lisäksi nykyinen nettovarallisuuden kerryttämiseen kannustava malli voi joissain tapauksissa muodostua omistajanvaihdoksen esteeksi silloin, kun verotuksessa käytettävä nettovarallisuuteen perustuva yrityksen vähimmäisarvo (substanssiarvo) on ostajan maksukykyyn nähden liian korkea. Suuren nettovarallisuuden takia myös erilaisten omistusjärjestelyjen haastavuus kasvaa.

Nykyjärjestelmän haasteena voi pitää myös kahdeksan prosentin tuottoajan ylittävän osan verottamista ansiotulona. Yrittäjä toimii itsenäisesti ja kantaa liiketoimintariskin. Yrittäjä on myös vailla palkansaajan työsuhdeturvaa ja muita työntekijän etuja. Yrityksen omistamiseen

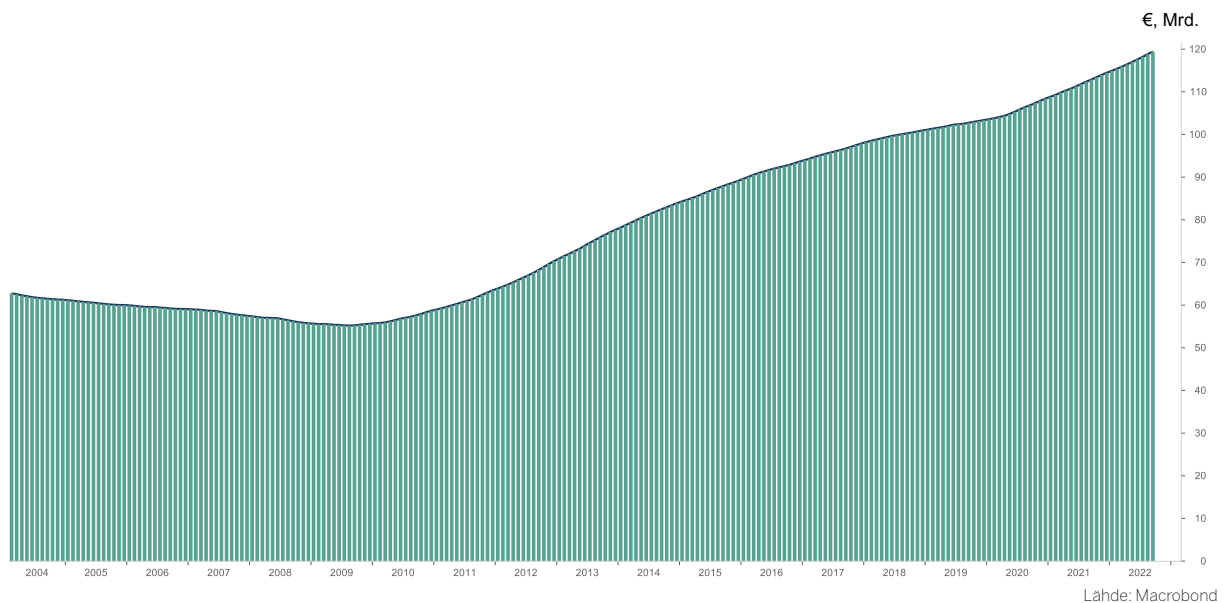
kohdistuvaa tuloa tulisi siksi verottaa aina pääomatulona ja samalla pääomatuloveron progressiosta tulisi luopua. Pääomatuloverojärjestelmässä suhteellinen verokanta on neutraalimpi ja kilpailukyisempi.

Listattomien yhtiöiden osinkoverotusta tulee yksinkertaistaa siten, että nettovarasidonnaisuudesta luovutaan. Osingon kokonaisverorasituksen tulee säilyä edelleen kannustavana eikä osakkaiden verotusta tule kiristää.

Listattujen yhtiöiden osinkoverotus on pidettävä pääosin ennallaan. Listattuihin yhtiöihin sijoittamista voidaan kannustaa luopumalla pääomatuloveron progressiosta.

Listattomien ja listattujen yhtiöiden osinkoverotuksen erojen taustalla on se keskeinen seikka, että listaamattomassa yhtiössä osakkaalla on omistuksestaan yleensä huomattavasti suurempi riski kuin listatun yhtiön osakkeenomistajalla. Tämä johtuu siitä, että listatuissa yhtiöissä on erilaiset mahdollisuudet hajauttaa omistusta, jolloin osakas voi halutessaan myydä osakkeensa vaivattomasti. Listaamattoman yhtiön osakkeilla vastaavia markkinoita ei sitä vastoin ole.

Valtionvelan holtiton kasvu on uhka hyvinvointivaltion kehittämiseksi

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Listaamattomien osakeyhtiöiden osinkoveromalli muutetaan yrittäjäriskiä paremmin kompensoivaksi luopumalla nettovarasi-donnaisuudesta. Osingon yrittäjähuojennus säilytetään ja jatkossa veronalainen osuus verotetaan aina pääomatulona. Ansiotulona verotettavasta osingosta luovutaan.
- Pääomatuloveron progressiosta luovutaan. Jatkossa pääomatuloveroprosentti on 30.
- Listattujen yhtiöiden osinkoverotus pidetään ennallaan.

Yrittäjävähennys on säilytettävä

Yksityisiä elinkeinonharjoittajia (toiminimiyrittäjä) ja henkilöyhtiöitä (avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö) koskeva yrittäjävähennys on tärkeä kannustin muille yritysmuodoille kuin osakeyhtiöille. Yksityisliike ja henkilöyhtiö ovat joustavia toimintamuotoja etenkin, jos yritys on pieni tai

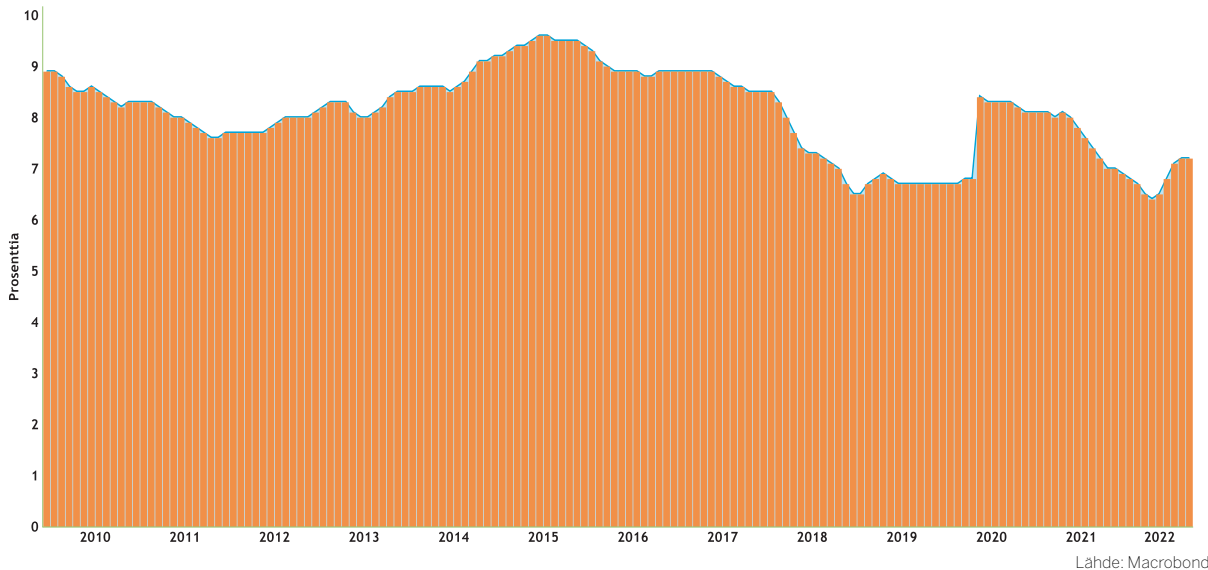
uusi. Näiden yritysmuotojen tulee säilyä kilpailukykyisinä toimintamuotoina myös jatkossa, ja verojärjestelmässä tulee ottaa huomioon tasapuolisesti eri yritysmuotojen ominaispiirteet.

Yrittäjävähennystä voidaan pitää kannustavana, työtä ja toimeentuloa pienyrittäjille tuovana vähennyksenä. Yrittäjävähennyksen saajat ovat jakautuneet kaikkiin tuloluokkiin, ja siitä hyötyvät tavalliset pienyrittäjät. Se on tarpeellinen ja auttaa erityisesti pienyrittäjiä, joista monilla on vähennyksen ansiosta parempi mahdollisuus yritystoiminnan harjoittamiseen.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Säilytetään yksityisten elinkeinonharjoittajien ja henkilöyhtiöiden yrittäjävähennys eri yritysmuotojen verotuksellisen kannustavuuden turvaamiseksi.

Suomi on työmarkkinoiden alisuorittaja

Työttömyysasteen trendi

Liikunta- ja kulttuurietu myös toiminimiyrittäjille

Yksinyrittäjien merkitys taloudelle ja työllisyydelle on kasvussa. Liikkeen- tai ammatinharjoittaja eli toiminimiyrittäjä ei voi verotuksessa olla itsensä työnantaja ja siten kuulua yrityksen henkilökuntaan. Siksi toiminimiyrittäjä ei voi myöskään saada verotuksessaan palkansaajille mahdollisiin henkilökuntaetuihin kuuluvaa liikunta- ja kulttuurietua. Tämä hankaloittaa yrittäjän mahdollisuuksia ylläpitää työkykyä. On tärkeää, että työhyvinvointia tukevia verokannusteita on yhdenvertaisesti kaikissa yritysmuodoissa. Toiminimiyrittäjät ovat tyypillisesti yksinyrittäjiä, mikä korostaa yrittäjän oman jaksamisen tärkeyttä.

Työntekijän verovapaata omaehtoista liikunta- ja kulttuurietua säädettäessä nähtiin tärkeänä huolehtia työntekijöiden työkyvystä sekä henkisestä ja fyysisestä hyvinvoinnista ottaen huomioon myös eläköitymisiän nousu. Toiminimiyrittäjät ovat nykyisin huonommassa asemassa muissa yritysmuodoissa toimintaansa harjoittaviin yrittäjiin nähden, sillä muissa yritysmuodoissa yrittäjä voi nauttia verovapaista henkilökuntaeduista yrityksen muiden työntekijöiden tavoin. Koska työterveyshuollon kustannuksia voidaan yritysmuodosta riippumatta vä-

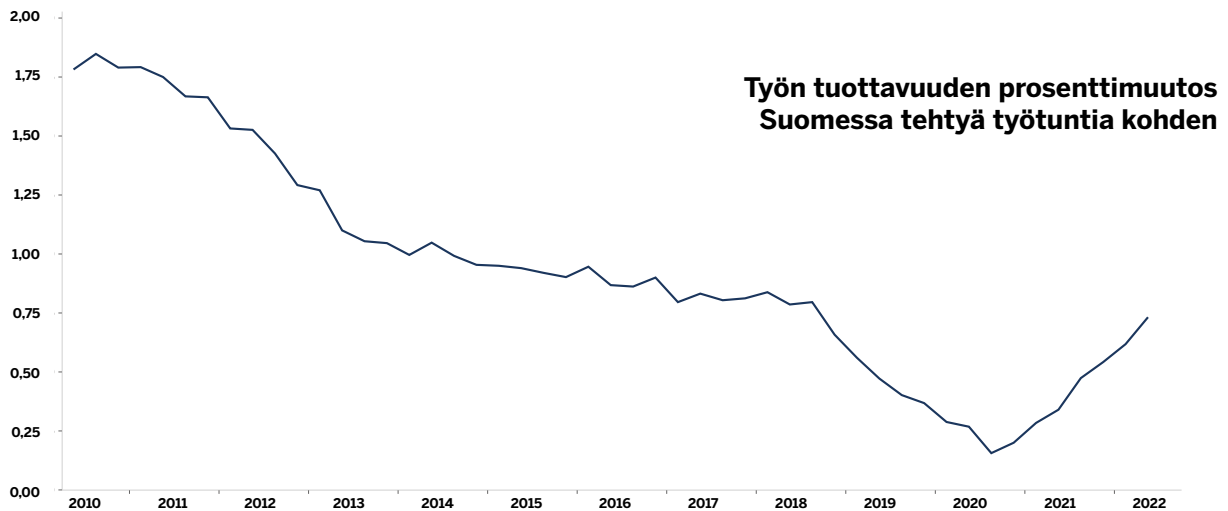
hentää verotuksessa, samaa periaatetta on perusteltua soveltaa myös liikunta- ja kulttuurietuun.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Verolainsäädäntöä tulee muuttaa siten, että myös toiminimiyrittäjillä on mahdollisuus saada omaehtoista liikunta- ja kulttuurietua vastaava vähennys verotuksessa oman hyvinvointinsa säilyttämiseksi ja edistämiseksi.

Ansiotuloverotuksen kevennys kannustaisi työn tekemiseen ja tukisi työllisyyttä. Kireä työn verotus haittaa näitä tavoitteita. Ankaruuden vähentäminen työhön osallistumista ja laskee tehtyjen työtuntien määrää, heikentää yritysten kustannuskilpailukykyä ja nostaa työllistämisen kynnystä. Ansiotuloverotuksen keventämisessä on huomioitava valtion verotuksen lisäksi myös kuntaverotuksen ja palkansaajien sosiaalivakuutusmaksujen kehitys sekä mahdollinen maakuntaverotus.

Työn tuottavuuden kehitys on vaatimatonta – tarvitaan lisää joustoja työelämäään

Lähde: Eurostat, Macrobond

Verotuksen jyrkkä progressio näkyy marginaaliveroprosenteissa. Korkein marginaaliveroprosentti, joka on tällä hetkellä lähes 60 prosenttia, on Euroopan kireimpiä. Korkea marginaaliveroaste heikentää kannusteita edetä työllä. Esimerkiksi OECD on suositellut Suomea keventämään työn verotaakkaa talouskasvun ja työllisyyden parantamiseksi. Kireä marginaaliverotus vaikeuttaa myös ulkomaisten erityisosaajien pysymistä Suomessa, eikä houkuttele ulkomaisia osaajia muuttamaan työn perässä Suomeen.

Kotitalousvähennystä korotettava pysyvästi

Kotitalousvähennystä korotettiin määräajaksi 2022–27 öljylämmityksestä luopumisen osalta siten, että vähennyksen enimmäismäärää nostettiin 2 250 eurosta 3 500 euroon ja vähennettävää prosenttiosuutta työkorvauksen osalta 40 prosentista 60 prosenttiin ja palkkojen osalta 15 prosentista 30 prosenttiin. Lisäksi käynnissä on kotitalousvähennyskokeilu, jossa vastaavat korotukset koskevat kotitalous-, hoiva-, ja hoitotyön perusteella tehtävää kotitalousvähennystä vuosina 2022–23.

Kotitalousvähennyksen korotukset on laajennettava koskemaan kaikkea kotitalousvähennykseen oikeuttavaa työtä. Samalla korotuksista tehdään pysyviä.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Ansiotulon verotusta kevennetään kaikissa tuloluokissa.
- Ylin marginaaliveroprosentti lasketaan 50 prosenttiin.
- Tarkastellaan ansiotuloverotuksessa viran puolesta myönnettäviä vähennyksiä ja niiden vaikutuksia verotuksen progressioon.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Kotitalousvähennystä korotetaan pysyvästi kaiken vähennykseen oikeuttavan työn osalta.

Tuetaan kotimaista omistajuutta ja kannustetaan kansankapitalismiin

Kansankapitalismi on ottanut viime vuosina ison loikan eteenpäin, kun yhä useampi suomalainen on ryhtynyt sijoittamaan. Pääoman kartuttaminen ei ole vain varakkaiden yksinoikeus, ja sijoittamisen tuoma vaurastumisen mahdollisuus kuuluu kaikille. Pohjoismaista esimerkiksi Ruotsissa ja Tanskassa tavoite vaurastumisesta on laajalti hyväksytty yhteiskunnassa. Tärkeä väline kansankapitalismin edistämisessä on osakesäästötili, jota tulee seuraavalla hallituskaudella laajentaa.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Tuetaan kotimaista omistajuutta ja kannustetaan suomalaisia kansankapitalismiin.
- Osakesäästötilin ylärajaa nostetaan.

Verotuksen painopisteen siirtoa välilliseen verotukseen jatketaan

Käyttätymisperusteisten verojen tärkeys ja merkitys veropolitiikassa on kasvanut. Hyvin suunnitellut ympäristöverot tukevat osaltaan negatiivisten ulkoisvaikutusten hinnoittelua. Pisteveroja säädettäessä on negatiivisten ulkoisvaikutusten lisäksi otettava huomioon sääntelyllä saavutettavat hyödyt, sääntelyn vaikuttavuus sekä erot vero-objektien luonteessa (esimerkiksi terveystavoitteet vs. ympäristötavoitteet).

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Verotuksen painopisteen siirtämistä välittömästä verotuksesta välilliseen verotukseen tulee jatkaa.
- Arvonlisäverovelvollisuuden vähäisen toiminnan rajaa nostettava

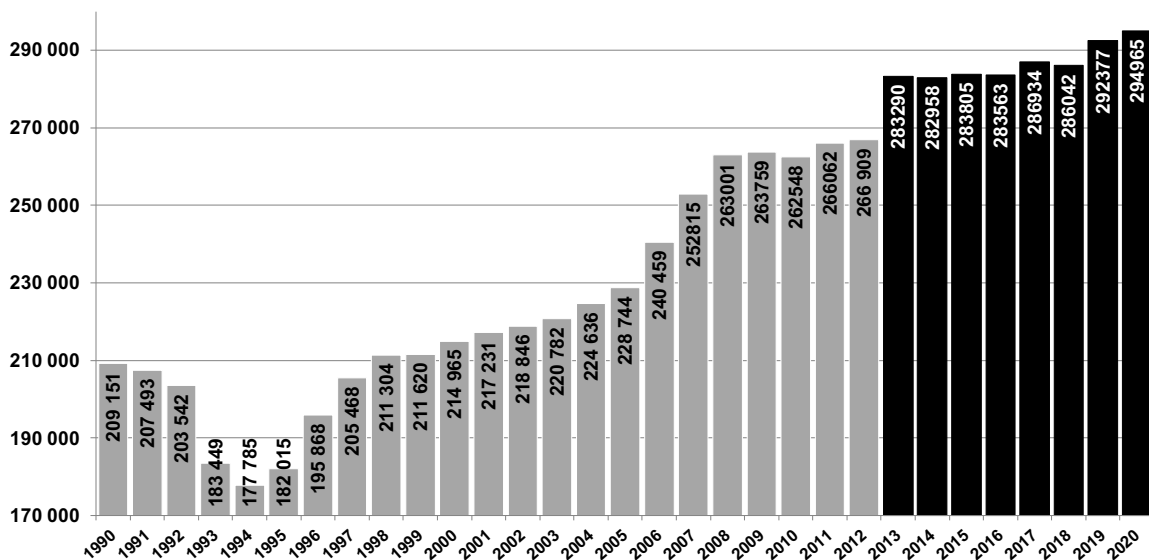
Arvonlisäverovelvollisuuden vähäisen toiminnan raja nostetaan 20 000 euroon nykyisestä 15 000 eurosta. Näin helpotettaisiin pienyritystoimintaa ja kannustettaisiin yritysten perustamiseen ja kasvuun. Lisäksi koko arvonlisäverojärjestelmästä ja sen toimivuudesta on toteutettava laajamittainen ja kokonaisvaltainen kansallinen selvitys, jotta voidaan tunnistaa mahdolliset järjestelmää koskevat muutostarpeet.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Arvonlisäverovelvollisuuden vähäisen toiminnan raja nostetaan 20 000 euroon.
- Käynnistetään arvonlisäverojärjestelmää ja sen toimivuutta koskeva kokonaisselvitys.

**VEROLAINSÄÄDÄNTÖÄ TULEE MUUTTA SITEN,
ETTÄ MYÖS TOIMINIMIYRITTÄJILLÄ
ON MAHDOLLISUUS SAADA OMAEHTOISTA
LIIKUNTA- JA KULTTUURIETUA VASTAAVA
VÄHENNYS VEROTUKSESSA.
ANSIOTULOJEN VEROTUSTA
KEVENNETÄÄN KAIKISSA TULOLUOKKISSA.**

Yritysten määrä kasvanut 2000-luvulla voimakkaasti

Tilastokeskus, Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto 2020, pl. maa-, metsä- ja kalatalous

Perintö- ja lahjaverotuksessa palataan vuoden 2011 tasolle

Perintö- ja lahjaverotukseen kohdistuneet veronkorotukset heikentävät yritystoimintaa jatkavan yrittäjän ja yrityksen toimintaedellytyksiä ja mahdollisuuksia työllistää. Perintö- ja lahjaveroasteikkojen kiristykset ovat painottuneet voimakkaasti veroasteikkojen yläpäähän, miksi yritysten omistajan- ja sukupolvenvaihdosten verokustannukset ovat kasvaneet.

Veronkiristysten purkamista tulisi jatkaa julkisen talouden tasapainottamista koskevan tavoitteen raameissa yritysten toimintaedellytysten parantamiseksi. Tavoitteena tulee olla perintö- ja lahjaverotuksen tason palauttaminen vuoden 2011 tasolle.

ta koskevan tavoitteen raameissa, jotta yritysten toimintaedellytykset paranisivat.

- Omistajanvaihdosten edistämisen näkökulmasta on tärkeää, että perintö- ja lahjaverotus on omistajanvaihdoksiin kannustavalla tasolla.
- Omistajanvaihdosten verotusta tulee lähentää sukupolvenvaihdoksen verotuksen kanssa. Säännöksiin vaadittavien muutosten yhteydessä on otettava huomioon sukupolvenvaihdoshuojennussääntelyn ongelmallisuus perustuslaissa turvatus yhdenvertaisuuden kannalta.

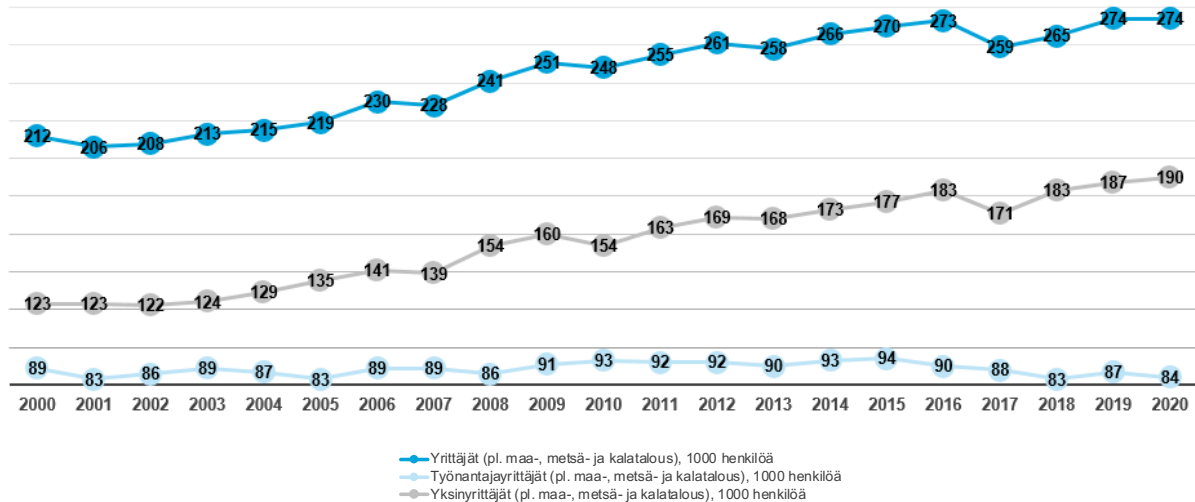
Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Perintö- ja lahjaveron kiristysten purkamista tulee jatkaa julkisen talouden tasapainottamiseksi.

Yritysten hallinnollista taakkaa ei tule lisätä

Yrityksille ei tule aiheuttaa merkittävää hallinnollista taakkaa ja lisäkustannuksia uutta verolainsäädäntöä säädettäessä erityisesti, jos sääntelyn fiskaaliset vaikutukset ovat vähäiset. Tällaista sääntelyä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Yrityksille aiheutuva hallinnollinen taakka

Yksinyrittäjien määrä kasvaa, työnantajayrittäjien määrä laskussa

on huomioitava nykyistä paremmin uutta verolainsäädäntöä säädettäessä sekä voimassa olevaa sääntelyä muutettaessa.

Säännösten vaikeaselkoisuus johtaa myös verovelvollisten tahattomiin virheisiin, joista voi olla taloudellisia seuraamuksia.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Yritysten verotukseen liittyvän hallinnollisen taakan kasvu on minimoitava ja uudentyypisestä, fiskaalisesti vähämerkityksellisestä sääntelystä on pidättäydyttävä, jos siitä aiheutuu merkittävää hallinnollista taakkaa.

Veronkantoa tulee yksinkertaista ja yhdenmukaistaa

Veronkantoa koskevien säännösten kehittämiseksi on laaja kannatus elinkeinoelämän järjestöissä, palkansaajapuolella ja Verohallinnossa. Nykysääntely aiheuttaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia yrityksille, yksityishenkilöille ja Verohallinnolle.

Veronkantojärjestelmän tulisi olla niin yksinkertainen, että verovelvollinen ymmärtää, mitä on maksamassa ja mihin suoritus käytetään. Nykyisin se, miten veroja on käytetty tai mikä tulevien maksujen ja palautusten tilanne on, avautuu vaikeasti. Verovelvolliset kokevat, että maksuja kohdistetaan väärin tai liian aikaisin.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Veronkantolain säännöksiä yksinkertaistetaan ja yhdenmukaistetaan, jotta järjestelmä on ymmärrettävä, selkeä, yksinkertainen ja nykyistä vähemmän hallinnollista taakkaa tuottava.

Yksityinen sektori työllistää yli 1,5 miljoonaa

Työnantaja

Työllisten määrä (v. 2021)

Valtio	147 000
Paikallishallinto (kunnat)	474 000
Yritykset	1 555 000

Palkansaajista mekittävä osa työskentelee yrityksissä. Siksi on tärkeää, että yrittämisen edellytykset turvataan koko maassa.

Pk-yritysten rahoituksen ja pankkipalvelujen saatavuus turvataan

Rahoituslainsäädäntöä valmisteltaessa Suomen tulee ajaa omien kansallisten erityispiirteidensä huomioon ottamista ja hyödyntää täysimääräisesti käytettävissä olevat joustot ja lievennykset. Yrittäjällä tulee lähtökohtaisesti olla oikeus peruspankkipalveluihin, kuten perusmaksutiliin ja siihen liittyviin välineisiin.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Yksityisille elinkeinonharjoittajille tulee turvata kohtuuhintaiset pankkipalvelut sallimalla yrittäjän käyttää yhteistä tiliä yhtiön ja omien asioiden hoitoon.
- Pk-yritysten kohtuullisesti hinnoittelujen pankki- ja rahahuoltopalvelujen saatavuus tulee turvata koko Suomessa.

Suomi EU-vaikuttamisessa seuraajasta suunnannäyttäjäksi

Eurooppalainen sääntely ohjaa suomalaisyritysten toimintaympäristöä voimakkaasti ja kasvava määrä suomalaisyrityksiä koskevista säädöksistä on lähtöisin Euroopan unionista. Vaikuttaminen Euroopan unionin päätöksenteossa on siksi elintärkeää suomalaisille yrittäjille ja yrityksille sekä Suomen taloudelle. Pelkkä reagoiminen uusiin EU-aloitteisiin ei ole riittävää EU-vaikuttamista. Erityisen tärkeää aktivoituminen on 2023, koska 2024 käynnistyvän Euroopan komission uuden toimikauden prioriteetit määritellään 2024 aikana.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Suomen hallituksen on uudistettava EU-vaikuttamistaan niin, että reagoimisen sijaan Suomi ajaa ennakkopainotteisesti ja aktiivisesti omia kansallisia prioriteettejaan

Euroopan komission, neuvoston ja parlamentin työohjelmiin.

- Hallituksen on välittömästi virkaan astuttuaan laadittava EU-vaikuttamisohjelma kansallisista prioriteeteistaan, joita se ajaa aktiivisesti tulevan komission viisivuotisojelman.
- On laadittava vuosittaiset EU-toimintasuunnitelmat siitä, kuinka ja mitä tavoitteita hallitus vie vuosittain konkreettisesti eteenpäin EU-instituutioissa.
- Hallituksen tulee varmistaa, että Suomen kannanmuodostus yksittäisiin EU-aloitteisiin tapahtuu riittävän nopeasti ja ajoissa, jotta kantoja pystytään ajamaan oikea-aikaisesti EU-instituutioiden päätöksentekovaiheiden läpi.
- Asioissa, joissa Suomella on vahva kansallinen intressi, tulisi EU-edunvalvontaa tehdä vahvassa yhteistyössä suomalaisten europarlamentaarikkojen, Euroopan talous- ja sosiaalikomitean sekä alueiden komitean jäsenten sekä asiaan liittyvien sidosryhmätoimijoiden kanssa.

Vahvistetaan työllisyyttä avoimella sektorilla

Avoimen sektorin työllisyyden vahvistaminen on tärkein väline terveen julkisen talouden aikaansaamiseksi ja yhteiskunnallisen hyvinvoinnin ylläpitämiseksi. Tämä pitää hyväksyä talouteen ja työllisyyteen liittyvän politiikan lähtökohdaksi.

Ehdotuksemme vahvistavat julkista taloutta yli prosentilla suhteessa bruttokansantuotteeseen ja kohentavat julkisen talouden rahoitusasemaa noin 2,5 miljardilla eurolla.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Seuraavan hallituksen pitää tehdä päätökset, joilla avoimelle sektorille voi syntyä henkilötyövuosilla mitattuna 100 000 työpaikkaa vaalikauden loppuun mennessä.
- Julkisen sektorin työntekijöiden määrää ei pidä lisätä.
- Hallituksen tulee antaa eduskunnalle tämän tavoitteen toteuttamisen edellyttämät lakiesitykset viimeistään syksyllä 2024.

**VEROTUKSEN TULEE OLLA
KANSAINVÄLISESTI KILPAILUKYKYISTÄ,
OMISTAJUUTEEN KANNUSTAVAA,
RISKINOTOSTA PALKITSEVAA SEKÄ
ENNAKOITAVAA, JOHDONMUKAISTA
JA LUOTETTAVAA.**

**NOSTETAAN
RIMAA**

Yrittäjämyyönteinen sääntely tukee kasvua

YRITTÄJIEN TAVOITE on tehdä yhteiskunnastamme maailman paras maa yrittää ja työllistää. Suomi on vuosien saatossa muuttunut yrittäjyyden kannalta paremmaksi. Silti yrittäjyyttä Suomessa varjostaa esimerkiksi liiallinen hallinnon taakka, vaikeus aloittaa uutta yritystoimintaa epäonnistumisen jälkeen sekä yrittäjien ja yrittäjien perheenjäsenten kohtelu työttömyys- ja sosiaaliturvassa.

Sitoudutaan vähentämään yritysten hallinnollista taakkaa

Suomen talous voi niin hyvin kuin suomalaiset yrityksetkin, minkä vuoksi yritysten kustannusrasite on opittava tunnistamaan ja pyrittävä sitä rajoittamaan. Esitämme, että hallitus sitoutuu vähentämään yrityksiin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa ja yrityksille sääntelystä aiheutuvia kustannuksia. Hallitus valmistelee lainsäädännön vähentämishajelman ja -toimeenpanosuunnitelman. Se koskee

sekä voimassa olevia että suunnitteilla olevia säännöksiä. On ymmärrettävä, että sääntelyn aiheuttama hallinnollinen taakka on suhteessa suurempi pienelle kuin isolle yritykselle.

Merkittävä määrä kansallisesta lainsäädännöstämme on lähtöisin Euroopan unionista: rohkeimpien arvioiden mukaan tietyillä sektoreilla EU-peräisyysaste kotimaisessa lainsäädännössämme on 60–80 prosenttia. Tästä syystä ei ole lainkaan yhdentekevää, millaisin periaattein ja ohjenuorin EU-lainsäädäntöä valmistellaan. Parempi EU-sääntely on myös parempaa kansallista sääntelyä. Toisaalta on tunnistettava, että kansalliset lainsäädäntöratkaisut, joilla lisätään yritysten taakkaa verrattuna EU-sääntelyyn, heikentävät suomalaisten yritysten kilpailukykyä.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Hallitus sitoutuu vähentämään lainsäädännöstä johtuvaa yritysten hallinnollista taakkaa.
- Hallinnollisen taakan koordinoitua ja vähentämistä varten perustetaan pysyvä hallinnonalojen välinen toimeenpanoryhmä, jonka tehtävänä on seurata, koordinoita ja varmistaa, että säädösten sujuvoittamista koskevat hallitusohjelman kirjaukset laitetaan täytäntöön ministeriöittäin.
- Yritysten kilpailukykyyn säilyttämiseksi sitoudutaan siihen, ettei lisätä yritysten sääntelytaakkaa enempää kuin EU-sääntely edellyttää (gold plating).
- Kansallisille EU-jaostoille asetetaan tarkka työohjelma ja aikataulut, joiden puitteissa niiden toimintaa ohjataan ennakollisen valmistelun suuntaan. Vaikutusten arvioinnissa tulee hyödyntää sidosryhmien osaamista ja jättää prosessille riittävästi aikaa. Suomen kannan valmistelu on aloitettava riittävän ajoissa, jotta maamme näkemykset voidaan ottaa huomioon jo aloitteiden valmisteluprosessissa, ei vasta niiden julkaisemisen jälkeen.
- Otetaan käyttöön yksi yhdestä -työkalu kaikilla hallinnonaloilla sekä Suomessa että Euroopan komissiossa: Jos uusi sääntely aiheuttaa yritykselle euron lisäkustannuksen, yrityksille koituvia kustannuksia on vähennettävä toisaalla euron verran. Kustannusten vähentämisprosessi on selkeästi määritelty, valvottu ja raportoitu.

Otetaan erityinen pk-yritystesti lainvalmisteluun

EU-lähtöinen pienet ensin -periaate tarkoittaa, että sääntelyn lähtökohdaksi otetaan aina pienen yrityksen olosuhteet. Ratkaisuja ei uloteta sellaisenaan tai lainkaan pieniin yrityksiin, jos sääntelyn tarve kohdistuu nimenomaan suurempiin yrityksiin.

Pienet ensin -periaatetta on sovellettava tinkimättömästi kaikessa lainvalmistelussa myös Suomessa. Testi edistää yrittäjystävällistä lainsäädäntöympäristöä.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Osaksi säädösvalmistelun vaikutusarviointia otetaan käyttöön strukturoitu pk-yritystesti, jonka avulla arvioidaan eri sääntelyvaihtoehtojen vaikutukset pieniin ja keskisuuriin yrityksiin.
- Otetaan mikroyrityspoikkeus osaksi säädösvalmistelua: kaikkein pienimmät yritykset jätetään sääntelyn ulkopuolelle, jos siihen on perusteita.

Luovutaan lakisääteisestä tilintarkastusvelvoitteesta

Tilintarkastus on hyödyllinen tilanteissa, joissa yritys tarvitsee ulkopuolista pääomaa, osallistuu tarkastusta edellyttävään kilpailutukseen tai yrityksessä on pienosakkaita. Suomessa on paljon yrityksiä, joilla ei ole tarvetta esimerkiksi omistuspohjasta johtuvasta syystä teettää lainkaan tilintarkastusta.

Tilintarkastusten säilyttämistä pienimmille yrityksille on perusteltu harmaan talouden ehkäisylle. Tutkittua tietoa ei kuitenkaan ole siitä, että pienimmät tilintarkastuksen ulkopuolelle jäävät yritykset toimisivat muita yrityksiä moitittavammin.

Suomessa on EU:ssa alhaisimmat tilintarkastusraajat Maltan jälkeen. Useat verrokkimaat ovat rajanneet velvollisuuden mikroyrityksiin (alle 10 henkilöä työllistävät) tai pienyrityksiin (alle 50 henkilöä työllistävät). EU-direktiivi jopa kannustaa tällaisiin poikkeuksiin pienempien yritysten osalta.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Poistetaan lakisääteinen tilintarkastusvelvollisuus mikrokokoisilta yrityksiltä. Selvitetään yhteistyössä elinkeinoelämän edustajien kanssa, miten harmaata taloutta voitaisiin tehokkaalla tavalla suitsia.

Säädetään lupien enimmäiskäsittelyajat ja nopeutetaan kaavoitusta

Sekä kaavoituksella sekä mahdollisilla valitusprosessin kestolla on merkittäviä vaikutuksia investointeihin,

niiden rahoittamiseen sekä hankepäätöksiin. Tällä hetkellä Suomessa erilaisille lupaprosesseille ei ole säädetty enimmäiskäsittelyaikoja. Hallintolaissa käsittelyajoille asetettu yleissäännös ei ole kokemusten valossa riittävä. Monissa maissa, esimerkiksi Alankomaissa, Ranskassa ja Saksassa, käsittelyaikojen sääntelyllä on jo varsin pitkät perinteet.

Lupamääräaikojen säätämällä asetetaan luvanhakijat alueellisesti samanarvoiseen asemaan. Vaikka määräaika olisi viranomaista velvoittava, sitä tulisi voida pidentää rajoitetuksi ajaksi, jos se on perusteltua asian monitahoisuuden vuoksi. Pidentäminen tulisi olla mahdollista vain poikkeustapauksissa. Vaikka kaavaprosessille ei voitane asettaa laissa enimmäiskestoajaa, on silti mahdollista antaa esimerkiksi hankkeen toteuttajalle arvio prosessin kestosta. Tämä on kirjattava lakiin.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Säädetään lailla lupaviranomaisille enimmäismääräajoista, joiden puitteissa lupakäsittely on suoritettava.
- Asetetaan kaavaviranomaisille velvoite ilmoittaa arvio kaavamenettelyn kestosta.

Maankäyttö- ja rakennuslakia uudistettava tukemaan investointeja

Hallituskaudella ei saatu toteutettua maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistusta. Valmistelu kaatui erimielisyyksiin lain sisällöistä. Elinkeinoelämää ja omistajia

sekä kuntia ja kaupungeja edustavat tahot eivät pitäneet valmistelua onnistuneena tai kunnianhimoisena. Myös eduskuntapuolueet olivat erimielisiä lain sisällöstä.

Kokonaisuudistuksessa tulisi pohtia laajasti ja aidosti seuraavia tavoitteita:

- kaavatasoja tulisi vähentää nykyisestä
- kunnassa sijaitsevan kiinteistön omistajalle tulisi antaa mahdollisuus tehdä hankettaan koskeva aloite ja valmistella asemakaava kunnan päätettäväksi
- kaavoitusta ja lupamenettelyä on joustavoitettava ja nopeutettava
- turhien valitusten määrää tulee vähentää
- ELY-keskusten valvontatehtävän tulee jatkossakin keskittyä vain valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviin asioihin

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Toteutetaan yritystoimintaa ja investointeja tukeva maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus.

Helpotetaan osakeyhtiön purkamista

Yrityksen helppo ja vaivaton purkaminen on yhtä tärkeää kuin helppo perustaminen. Voimassa olevan osakeyhtiölain mukainen purkumenettely kuulutusaikoineen selvitystilan kautta on sekä kustannuksiltaan että

**SEKÄ KAAVOITUKSELLA SEKÄ
MAHDOLLISILLA VALITUSPROESSIN
KESTOLLA ON MERKITTÄVIÄ VAIKUTUKSIA
INVESTOINTEIHIN, NIIDEN RAHOITAMISEEN
SEKÄ HANKEPÄÄTÖKSIIN.
LUPAMÄÄRÄAIKOJEN SÄÄTÄMISELLÄ
ASETETAAN LUVANHAKIJAT ALUEELLISESTI
SAMANARVOISEEN ASEMAAN.**

hallinnollisilta velvoitteiltaan raskas, erityisesti pienille osakeyhtiöille. Pienen osakeyhtiön purkamisen aiheuttamat kokonaiskustannukset ovat nykyisellä osakeyhtiölain mukaisella purkumenettelyllä kuulutuskustannuksineen vähimmillään muutaman tuhannen euron luokkaa.

Raskas ja kallis purkumenettely on osaltaan johtanut myös siihen, että kaupparekisterin yrityksiä koskevista tiedoista osa on vanhentuneita. Nykyistä kevyemmällä purkumenettelyllä voitaisiin helpottaa osakeyhtiön purkamista ja tätä kautta parantaa myös rekisteritietojen ajantasaisuutta.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Kevennetään ja nopeutetaan pienen osakeyhtiön purkamismenettelyä.
- Mahdollistetaan osakeyhtiön purkaminen rekisteriviranomaiselle toimitettavalla ilmoituksella ilman nykyistä selvitysmenettelyä tilanteessa, jossa yhtiön tiedossa olevat velat on maksettu.

Uudistetaan pääomalainoja koskevaa sääntelyä

Osakeyhtiölain mukaan pääomalainat merkitään taseeseen erillisenä eränä. Lainkohta ei anna tarkempaa ohjausta siitä, tuleeko pääomalain merkittäväksi vieraan vai oman pääoman ryhmään taseen vastattavissa.

Pääomalainan kirjanpidollisesta käsittelystä on erilaisia näkemyksiä. 2016 alussa voimaantulleen kirjanpitolain muutoksen yhteydessä päädyttiin säätämään, että pääomalaina voidaan merkitä omaan pääomaan, mikäli se on kirjanpitovelvollisena olevan osakeyhtiön tai osuuskunnan oman arvion mukaan luonteeltaan oman pääoman ehtoinen arvopaperi samoin perustein kuin IFRS-sääntelyssä.

Kirjanpitolautakunta on ratkaisuihissaan tiukentanut edellytyksiä merkitä pääomalaina omaan pääomaan. Lautakunnan mielestä pelkkä lainan eräpäivättömyys ei riitä, vaan edellytetään, että kirjanpitovelvollisen yksinomaaisessa päätösvallassa on oltava se ajankohta, jolloin pääoma maksetaan takaisin lainanantajille.

Nykytilanne, jossa pääomalaina merkitään vieraaseen pääomaan, on ongelmallinen. Pääomalainan kohtelu kirjanpidossa vieraana pääomana on johtanut erityisesti ulkomaankauppaa harjoittavat yritykset tilanteisiin, joissa ulkomaiset luokituslaitokset eivät tunnista pääomalainan

erityispiirteitä, vaan luokittelevat sen "normaaliksi" vieraaksi pääomaksi. Vientiä tai ostoja ulkomailta harjoittava ei-IFRS-säännöksiin tilinpäätöksensä laativa pk-yritys, jolla on pääomalainaa, joutuu tosiasiallista taloudellista tilannettaan heikommin arvioiduksi. Tämä on johtanut jopa kauppojen menetyksiin.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Yritysten rahoitusaseman ja kilpailukyvyn parantamiseksi sekä lainsäätäjän tarkoituksen toteuttamiseksi muutetaan kirjanpitolakia niin, että oman pääoman eräksi voitaisiin merkitä osakeyhtiölain mukainen pääomalaina.

Selkeytetään oman pääoman menettämistä koskevaa sääntelyä

Osakeyhtiölain mukaan yhtiön on tehtävä rekisteri-ilmoitus oman pääoman menettämisestä viipymättä. Sana-muotoon liittyy tulkintaongelmia. Ne voitaisiin korjata muuttamalla osakeyhtiölakia siten, että lakiin kirjattaisiin esimerkiksi kahden kuukauden määräaika rekisteri-ilmoituksen tekemiselle.

Muutos selventäisi yhtiön hallituksen velvollisuutta ja määräaika mahdollistaa myös sen, että oman pääoman sa menettäneet yhtiöt voisivat määräajassa korjata oman pääomansa määrän positiiviseksi, jolloin rekisteri-ilmoituksen tekemiseltä välttyttäisiin.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Muutetaan osakeyhtiölain oman pääoman menettämistä koskevaa sääntelyä siten, että jos yhtiön hallitus havaitsee, että oma pääoma on negatiivinen, hallituksen on kahden kuukauden kuluessa tehtävä oman pääoman negatiivisuudesta rekisteri-ilmoitus. Rekisterimerkintä voidaan poistaa yhtiön tekemän rekisteri-ilmoituksen perusteella, jos yhtiön oma pääoma on rekisteri-ilmoitukseen liitetystä selvityksestä ilmenevällä tavalla positiivinen.

Helpotetaan mahdollisuutta saattaa riita-asiat tuomioistuimeen

Oikeudenkäyntiin liittyvä kuluriski estää usein yritystointaan liittyvän riita-asian viemisen tuomioistuimen ratkaistavaksi, vaikka yrittäjän oikeusturvan kannalta olisi tärkeää saada tuomioistuimen ratkaisu. Vuonna 2019 41 prosentissa riita-asioista asianosaisten yhteenlasketut oikeudenkäyntikulut olivat riidan intressiä suurempia.

Kuluriskiä pahentaa myös markkinaoikeuden yleisiä tuomioistuuja korkeammat oikeudenkäyntimaksut, jotka voivat estää asian viemisen markkinaoikeuteen. Erityisesti tavaramerkin rekisteröimistä koskevassa valitusasiassa markkinaoikeuden oikeudenkäyntimaksu käytännössä estää oikeudenkäynnin.

Lisäksi tuomioistuinten resurssien vähentyminen on joutanut pitkiin käsittelyaikoihin ja jutturuuhkiin. Ratkaisun pitkittyminen vie resursseja yrityksen liiketoiminnalta.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Otetaan käyttöön riita-asioiden kevennetty menettely, jossa oikeudenkäynnin kuluja voidaan hillitä normaalia tuomioistuinmenettelyä paremmin.
- Alennetaan IPR-asioita koskevia markkinaoikeuden tuomioistuinmaksuja vastaamaan yleisten tuomioistuinten riita-asioiden oikeudenkäyntimaksuja.

Tuomioistuinsovittelun laajentaminen markkinaoikeuteen

Tuomioistuinsovittelu soveltuu vain yleisissä tuomioistuimissa käsiteltäviin asioihin, eikä ole mahdollinen, jos asia käsitellään markkinaoikeudessa. Oikeudenkäynnin kuluriskin vuoksi sovittelu on edullisempi ja ennalta-arvattavampi vaihtoehto molemmille osapuolille. Tuomioistuinsovittelun etuna on myös sen joutuisuus sekä se, että osapuolet saavat vaikuttaa sovittelun kulkuun ja päättävät itse mahdollisen sovinnon ehdot. Jos asiaa käsitellään sen laadun vuoksi markkinaoikeudessa, ei sovittelu kuitenkaan ole mahdollinen.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Tuomioistuinsovittelu tulee ottaa soveltuvin osin käyttöön myös markkinaoikeudessa. Markkinaoikeus erityistuomioistuimena ratkoo yritysten välisiä riitatilanteita toimivaltansa puitteissa.

Tehostetaan kilpailu- viranomaisen neuvontaa

Yritysten ja toimialajärjestöjen toimintaa koskettava kilpailuoikeus on monisyistä ja joissakin tapauksissa kilpailulain tulkinta on haasteellista. Ankaria seuraamuksia asettavan kilpailusääntelyn haasteena on, että rajanveto kielletyn ja sallitun menettelyn osalta voi joissakin tapauksissa olla hyvinkin häilyvää. Kiristynyt valvonta ja sanktiot ovat entisestään kasvattaneet kilpailusääntelyyn liittyvää epävarmuutta.

**OTETAAN KÄYTTÖÖN
RIITA-ASIOIDEN KEVENNETTY MENETTELY,
JOSSA OIKEUDENKÄYNNIN KULUJA
VOIDAAN HILLITÄ NORMAALIA
TUOMIOISTUINMENETTELYÄ PAREMMIN.**

Pientenkin yritysten pitäisi olla mahdollista saada riittävä neuvontaa ja varmuutta toimintansa kilpailulainmukaisuudesta. Nykyisin kilpailuviranomaisten neuvonta ei riittävällä tavalla tue yritysten oikeusvarmuutta. Yritykset eivät voi saada sitovaa näkemystä kilpailulainsäädännön soveltuvuudesta, eikä yritys ei voi myöhemmin pätevästi vedota käytyihin keskusteluihin.

Kilpailuviranomaisen on tarjottava tehokkaampaa kilpailuneuvontaa. Kilpailuviranomaisen ei pidä ainoastaan valvoa kiellettyä toimintaa vaan sen tulee aktiivisesti neuvonnallaan pyrkiä ehkäisemään kilpailurikkomusten syntymistä. Tehokas ennakollinen viranomaisneuvonta edesauttaisi markkinoita hyödyttävän yritysysteistyön ja tehokkuus-
etujen syntymistä ja poistaisi vallitsevia epävarmuuksia.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Kilpailuneuvonnan vahvistamiseksi selvitetään mahdollisuuksia kilpailuviranomaisen ennakkoratkaisumenettelyyn kohtuullista korvausta vastaan. Yrityksen tulisi saada yksiselitteinen päätös siitä, miten kilpailuviranomainen arvioi toiminnan sallittavuutta ja kilpailulain soveltuvuutta.

Uudistetaan yrittäjänsojalaki paremmin palvelemaan pienyrityksiä

Yritysten välisissä sopimussuhteissa voi olla ongelmia. Opportunistinen kumppani saattaa kohdella toiminnallaan tai sopimuskäytännöllään siitä riippuvaista yritystä kohtuuttomasti. Epäkohdan ratkaisemista vaikeuttavat heikon neuvotteluvoiman lisäksi yrittäjän kustannusriski, näyttöongelmat ja prosessin hitaus. Kynnys viedä asia tuomioistuinprosessiin on korkea, sillä se vie resursseja yritystoiminnasta.

Pk-yrityksille räätälöityjä säännöksiä on elinkeinonharjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä annetussa laissa (ns. yrittäjänsojalaki), sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetussa laissa, vakuutussopimuslaissa, laissa kaupallisten sopimusten maksuehdoista, ympäristölaeissa, yhteistoimintalaissa, kirjanpitolaisissa ja tilintarkastuslaissa.

Vaikka esimerkiksi yrittäjänsojalaki suojaa teoriassa yrittäjää epätasapainoiselta sopimussuhteelta, sitä on sovellettu vain harvoin. Siksi lakia olisi syytä tarkastella uudelleen ja kartoittaa sen ongelmakohdat. Yritysten

kannalta hankalaa on myös se, että myös laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa on ylimalkainen ja sen soveltaminen nojaa pitkälti oikeuskäytännössä kehitettyihin sääntöihin.

Myös alustatalouden ilmiöt antavat aihetta sääntelyn uudistamiseen. Yhä useammin alustataloudessa työtä tehdään työsuhteen ulkopuolella yrittäjänä.

Yhä useammin yritykset joutuvat tekemisiin sääntelyn harmaan alueen kanssa. Esimerkiksi toimintakonseptia tai omaperäistä liikeideaa aineettomien oikeuksien suojat eivät koske.

Koko sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettu laki pitäisi uudistaa ja yhdenmukaistaa. Tärkeä on ottaa kantaa siihen, millaiset menettelyt eivät ole elinkeinonharjoittajien välillä sallittuja, on kyse sopimussuhteesta tai sopimussuhteen ulkopuolisesta tilanteesta.

Lakiin pitäisi sisällyttää myös yritysten välisten sopimusehtoja koskevat ns. yrittäjänsojalain (laki elinkeinonharjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä, 1062/1993) säännökset. Nämä lait olisi tarkoituksenmukaista yhdistää yhdeksi kokonaisuudeksi.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Selvitetään nk. yrittäjänsojalain soveltamisen ongelmat ja muutetaan laki vastaamaan pienyrittäjien tarpeita. Arvioidaan myös alustoilla toimivien yritysten ja alustojen välisten sopimussuhteiden mahdolliset ongelmatilanteet.
- Selvitetään viranomaisen toimivaltuuden laajentamista koskemaan yrittäjänsojalain sekä sopimattomasta menettelystä annetun lain valvontaa.
- Uudistetaan sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettu laki kokonaisuudessaan ja yhdistetään yrittäjänsojalain sääntely siihen. Kokonaisuudistuksessa tulee selkeyttää lain sisältöä ja parantaa yrityksen suojaa epäasiallista menettelyä vastaan.

Uudistetaan aineettomien oikeuksien sääntelyä

Yritysten liiketoiminta nojaa yhtä useammin erilaisiin aineettomiin oikeuksiin ja niiden hyödyntämiseen. Aineettomia oikeuksia (IPR) koskeva sääntely on tärkeä pitää ajan tasalla, jotta toimintaympäristö on ennakoitava. Yritysten kannalta on tärkeää, että kansallisen rekisteriviranomaisen (PRH) toiminta on nopeaa ja laadukasta.

Aineettomien oikeuksien sääntely kaipaa osin päivittämistä. IPR-lainsäädännön päivittäminen on tehtävä siten, että pk-yritysten asema huomioidaan ja sääntely tukee oikeuksien taloudellista hyödyntämistä ja kansainvälistä kasvua. Valtioneuvoston periaatepäätös aineettomien oikeuksien strategiasta sisältää useita toimia, jotka parantavat yritysten IPR-toimintaympäristöä.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Huolehditaan IPR-sääntelyn ajantasaisuudesta pk-yritysten asema huomioon ottavalla tavalla.
- Toteutetaan kasvua ja kansainvälistymistä tukeva mallioikeusuudistus.
- Luodaan pk-yrityksille kohdennettu tukipalvelu (ns. IPR-kummi), jolla voidaan tukea yritysten aineettomien oikeuksien kaupallistamista ja hyödyntämistä.
- Toteutetaan kansallisen IPR-strategian mukaiset toimenpiteet siten, että yritykset saavat tarvittavat viranomaispalvelut helposti ja asiantuntevasti. Varmistetaan myös viranomaisten riittävät resurssit ja keskitetään IPR-asiat yhden ministeriön vastuulle.

Suojaa huijauksia, kaappauksia ja myymälävarkauksia vastaan

Lainsäädännön mahdollisuuksia huijausten torjuntaan tulee hyödyntää nykyistä tehokkaammin, koska yrityksiin kohdistuvat huijaukset ja petosrikollisuus ovat lisääntyneet merkittävästi. Noin puolet suomalaisista yrityksistä on joutunut huijauksen tai sen yrityksen kohteeksi. Niin ikään yrittäjien ja yritysten identiteettivarkaudet ja yrityskaappaukset, esimerkiksi hyödyntäen kaupparekisteriä, ovat kasvussa. Myös myymälävarkauksien ja -näpistysten määrä on kasvussa. Yrityslähestymiskielto voisi olla yksi ratkaisu turvata kaupan henkilöstöä ja kaupassa asiointia. Mallia voidaan hakea esimerkiksi Ruotsista.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Laaditaan yrityksiin kohdistuvan petosrikollisuuden kansallinen tilannekuva.
- Laaditaan elinkeinoelämän kanssa petosrikoksen torjuntaan liittyvät toimintaohjeet ja taataan poliisi- ja syyttäjälaitoksille riittävä osaaminen ja resurssit petosrikollisuuden selvittämiseen.
- Varmistetaan lainsäädännöllä ja viranomaiskäytännöillä, ettei yrityksiä voida kaapata hyödyntäen virallista kaupparekisteriä tai muita viranomaispalveluja.
- Myymäläturvallisuuden takaamiseksi selvitetään mahdollisuus asettaa toistuvasti näpistelyyn syyllistyneelle henkilölle kielto asioida kiellon kohteena olevassa myymälässä (yrityslähestymiskielto).

**LAADITAAN ELINKEINOELÄMÄN KANSSA
PETOSRIKOKSEN TORJUNTAAN
LIITTYVÄT TOIMINTAOHJEET JA
TAATAAN POLIISI- JA SYYTTÄJÄLAITOKSILLE
RIITTÄVÄ OSAAMINEN JA RESURSSIT
PETOSRIKOLLISUUDEN SELVITTÄMISEEN.**

Tahdon vastainen pakko siirtää osakkeita velkojille ei tue yrittäjyyttä

Valtiovarainministeriön joukkolainmarkkinoiden kehittämissuuryhmä ehdotti jo 2016, että yrityssaneerauslakiin lisätään säännös yrittäjälle pakollisesta velkakonversiosta. Muutos koskisi kaiken kokoisia yrityksiä. Mahdollisuus siirtää yrittäjän osakkeita velkojille tämän tahdosta riippumatta ei tue hakeutumista varhaiseen saneerausmenettelyyn tai yrittäjän uutta mahdollisuutta.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Mahdollisuus siirtää yrittäjän osakkeita velkojille tämän tahdosta riippumatta ei tue hakeutumista varhaiseen saneerausmenettelyyn tai tue yrittäjän uutta mahdollisuutta. Siksi yrityssaneerussääntöä ei pidä muuttaa siten, että luotaisiin pk-yrittäjälle pakollinen velkakonversio.

Velallisten yrittäjien oikeuksia ei pidä heikentää

Euroopan komissiolla on tavoitteena harmonisoida unionin jäsenvaltioiden maksukyvyttömyysmenettelyjä. Yksi tavoite on parantaa erityisesti finanssisektorin asemaa velkojana. Panttivelkojan suojaksi on ehdotettu sääntöjä, jonka avulla vakuusvelkojat (pankit) voivat realisoida pantit yritysluottojen takaisinmaksun laiminlyöntien vuoksi.

Päinvastoin kuin EU:n esitys suomalainen kiinteistö-panttioikeus ei oikeuta velkojaa itse myymään pantattua kiinteistöä tai myymään panttikirjaa, vaan se voidaan toteuttaa vain ulosottoteitse tai muussa maksukyvyttömyysmenettelyssä.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- EU:n maksukyvyttömyyslainsäädäntöä ei pidä harmonisoida siten, että finanssilaitokset voisivat ulosottomenettelyn sijasta myydä itse velallisen panttiomaisuuden maksuviivästystilanteissa.

Lyhyistä maksuvaikeuksista ei tule saada hakea yritystä konkurssiin

Konkurssilain mukaan konkurssiin voidaan asettaa sellainen velallinen, joka on maksukyvytön. Maksukyvyttömyydellä tarkoitetaan sitä, että velallinen on muuten kuin tilapäisesti kykenemätön maksamaan velkojaan niiden erääntyessä. Näin ollen konkurssin asettamiseen edellyttämän maksukyvyttömyyden tulee olla jo niin pitkäaikaista ja syvää, ettei sen katsota olevan lyhytaikaista ja korjattavissa olevaa.

Konkurssilaissa on oletettasäännös, jonka mukaan velallinen on maksukyvytön, jos tämä ei viikon kuluessa velkojan maksukehotuksen saatuaan ole maksanut velkojan selvää ja erääntynyttä saatavaa. Yhden viikon aika maksukehotuksesta on useissa tilanteissa liian lyhyt ajanjakso tervehtymistoimille. Viikon oletama ei vaikuta olevan sopusoinnussa konkurssilain pääsäännön kanssa, jonka mukaan konkurssi edellyttää muuta kuin tilapäistä maksukyvyttömyyttä. Se, että velallinen ei ole kyennyt maksamaan velkojan saatavaa viikon kuluessa maksukehotuksesta, ei vielä osoita pitkäkestoista maksukyvyttömyyttä. Tästä syystä ehdotamme, että konkurssiolettaman pidentämistä pysyvästi nykyisestä viikosta selvitetään.

**KONKURSSIN TEHNEEN YRITTÄJÄN
TULEE PÄÄSTÄ MAHDOLLISIMMAN
NOPEASTI ENNAKKOPERINTÄREKISTERIIN,
JOS HÄN ALOITTAU UUDEN YRITYSTOIMINNAN
TYÖLLISTÄÄKSEEN ITSENSÄ.**

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Muutetaan konkurssilakia siten, että viikon maksukyvyttömyysolettama pidennetään 30 päivään.

Konkurssit ja maksuvaikeudet eivät saa olla este uudelle yrittäjyydelle

Yrityksen pääsy takaisin ennakkoperintärekisteriin ei ole itsestään selvää, jos yrittäjällä on ollut talousvaikeuksia. Nykyisin rekisteristä poistettu yrittäjä palautetaan rekisteriin viimeistään vuoden kuluttua poistamisesta, jollei laiminlyöntien jatkumista ole pidettävä ilmeisenä. Aika voi olla yrittäjälle kohtuuttoman pitkä. Yrittäjälle ennakkoperintärekisteröinti on tärkeää. Esimerkiksi kotitalousvähennyksen saanti edellyttää, että palvelua tarjoava yritys on ennakkoperintärekisterissä.

Samoin yrittäjän uuden alun näkökulmasta ongelmallisia ovat sellaiset säännökset, joiden mukaan elinkeinolupa on riippuvainen siitä, että luonnollinen henkilö tai hänen määräysvallassaan ollut yhtiö on asetettu tietyn ajan sisällä konkurssiin.

Myös ulososton pitkät vanhentumisaajat aiheuttavat ongelmia uudelle alulle. Määräaika on pääsääntöisesti 15 vuotta, ellei velkojana ole toinen luonnollinen henkilö tai kyse ole rikokseen perustuvasta korvaussaatavasta. Luonnollisen henkilön velkoessa vanhentumisaika on 25 vuotta.

Konkurssilaissa on olettamasäännös, jonka mukaan velallinen on maksukyvytön, jos tämä ei viikon kuluessa velkojan maksukehotuksen saatuaan ole maksanut velkojan selvää ja erääntynyttä saatavaa. Yhden viikon aika maksukehotuksesta on useissa tilanteissa liian lyhyt ajanjakso tervehdyttämistoimille.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Konkurssin tehneen yrittäjän tulee päästä mahdollisimman nopeasti ennakkoperintärekisteriin, jos hän aloittaa uuden yritystoiminnan työllistääkseen itsensä.

- Selvitetään kattavasti yrittäjän uuden alun esteenä olevat luvanvaraisten elinkeinojen edellytykset ja arvioidaan niiden tarpeellisuus.
- Selvitetään mahdollisuus lyhentää ulosottooperusteen vanhentumisaikaa, saatavan lopullisen vanhentumisen vanhentumisaikaa sekä lyhentämisen vaikutuksia.

Oma maksukyvyttömyysmenettely pienemmille yrityksille

EU-komission tahto on harmonisoida jäsenmaiden maksukyvyttömyyslainsäädäntöä nykyistä enemmän. Yhtenä vaihtoehtona on luoda pienemmille yrityksille oma maksukyvyttömyysmenettely. Esitys on lähtökohdaisesti kannatettava. Erityisesti pienemmät yritykset tarvitsisivat nykyistä nopeammat ja edullisemmat keinot tervehdyttää tarvittaessa liiketoimintansa. Johdon vastuusta viedä yritys maksukyvyttömyysmenettelyyn ei tulisi säätää ainakaan pk-yritysten osalta.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Selvitetään mahdollisuus säätää oma maksukyvyttömyysmenettely erityisesti pienemmille yhtiömuotoisille yrityksille.

Yrittämisen tueksi varhaisen vaiheen hälytystyökalut

Suomessa toimii yrityksille maksuton Yrittäjän talousapu-neuvontapalvelu. Palvelu on tarpeellinen, ja siihen ottaa yhteyttä vuosittain noin 3000 taloushuolista kärsivää yrittäjää. Valitettavan usein apua haetaan kuitenkin yrityksen tervehdyttämisen näkökulmasta liian myöhään.

Tanskassa on kehitetty vaihtoehtoisia keinoja tunnistaa maksuvaikeuksissa olevat yritykset. Malli perustuu tekoälyyn, joka tunnistaa vaikeuksissa olevat yritykset julkisesti tarjolla olevan talousdatan perusteella ilman, että yritys itse ottaa ensi askelia avuun piiriin.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Selvitetään, mihin julkisiin rekistereihin yritysten liiketoiminnasta kertyy digitaalista informaatiota ja miten sitä voitaisiin yhdistää yritysten yksityisiin tietokantoihin (esim. taloushallinto) siten, että yrityksen taloudellista kuntoa voitaisiin automatisoidun analytiikan avulla seurata ja kriisiytymistä ennaltaehkäistä (nk. early warning tools).
- Varataan riittävät resurssit valtion budjetista Yrittäjän talousapu -palvelulle.

Taataan yrittämisen peruspalvelut maksuvaikeuksista huolimatta

SY on esittänyt, että selvitetäisiin mahdollisuus säätää lailla yrittäjälle oikeus saada esimerkiksi vakuutta vastaan peruspalveluja, kuten pankki- ja vakuutuspalveluja sekä tietoliikennepalvelut, joita tarvitaan elinkeinon harjoittamiseen. Se parantaisi tilapäisiin maksuvaikeuksiin joutuneen yrityksen mahdollisuuksia jatkaa liiketoimintaansa sekä henkilön mahdollisuutta työllistää itsensä yrittäjänä. Tällä hetkellä yrittäjä tai yrittäjäksi haluavan liiketoiminta voi tosiasiallisesti estyä, koska yrittämisen peruspalveluita ei saa edes maksamalla palveluista ennakoon.

Suomessa on lähes 400 000 henkilöä ja yli 40 000 elinkeinonharjoittajaa, joilla on vähintään yksi maksuhäiriömerkintä. On jo julkisen taloudenkin kannalta perusteltua poistaa tältä joukolta itsensä työllistämisen esteitä. Pidämme tärkeänä, että hallituksen edellyttämä selvitys tehtäisiin mahdollisimman nopealla aikataululla.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Säädetään aloittavalle yrittäjälle oikeus saada elinkeinotoimintaan peruspalveluja, kuten pankki- ja vakuutuspalveluja sekä tietoliikennepalvelut.

Suojataan kuluttajia viranomaisvalvonnalla eikä sääntelyä tiukentamalla

Kuluttajansuojasääntelyn on tarkoituksena turvata kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan suhdetta ja ehkäistä epäasiallisia menettelytapoja. Kuluttajansuojasääntelyä on uudistettu ja uudistetaan ripeään tahtiin. Kuluttajaoikeudellisen sääntelykehikon voidaan sanoa paisuneen laajaksi ja vaikeasti hallittavaksi kokonaisuudeksi eikä loppua tälle kehitykselle ole näkyvissä. Riski on, että erityisesti pienemmille yrityksille sääntelytaakka muodostuu liian suureksi.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Tehokas viranomaisvalvonta tulee olla kuluttajansuhteissa esiintyvien ongelmien poistamiseksi etusijalla kuluttajansuojasääntelyn kirityksiin nähden.
- Kuluttajansuojasääntelyä uudistettaessa on huolehdittava, ettei elinkeinonharjoittajien velvoitteita lisätä kohtuuttomasti ja että velvoitteet ovat myös pienempien yritysten kannettavissa. Kansallista harkintavalttaa on EU-sääntelyä täytäntöön pantaessa käytettävä tavalla, joka tukee tätä tavoitetta.
- Suomen tulee edistää kuluttajansuojasääntelyn harmonisointia ja kulkea kansallisissa sääntelyratkaisuissa kohti yleiseurooppalaista linjaa.

Lainsäädäntöä tulee uudistaa tulevia poikkeustilanteita varten

Yrittäjäkenttää ovat ravistelleet viimeaikaiset poikkeustilanteet. Poikkeustilanteita varten on jouduttu kiireellisesti valmistelevaan väliaikaista lainsäädäntöä, jonka osalta ei ehditty arvioida kaikkia mahdollisia seurauksia. Myös yritysten tukemista koskevat menettelyt jouduttiin rakentamaan tyhjästä.

Yritysten mahdollisuutta selviytyä kriiseistä on ja poikkeustilanteiden lainsäädännön selkeyttä ja ennakoitavuutta on parannettava. Suomen on varauduttava paremmin mahdollisiin tuleviin kriisitilanteisiin uudistamalla lainsäädäntöä.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Poikkeustilanteiden lainsäädäntö tulee uudistaa siten, että kriisitilanteiden hallintaa pitää pystyä toteuttamaan kokonaisvaltaisesti ja koordinoidusti. Lainsäädännön kautta on varmistettava riittävä ennakoitavuus käyttöönotettavien toimien osalta ja tarvittavat kompensaatiomekanismit.

Säilytetään jätelaissa kiinteistön haltijan malli ja valvotaan kilpailutuksia

Pääministeri Marinin hallituskaudella jätelakiin tehtiin muutoksia, jotka heikensivät jätehuoltomarkkinoiden toimintaa ja yritysten mahdollisuuksia toimia markkinoilla vapaasti. Osa pakkausten erilliskerättävästä jätteestä sekä biojätteestä siirtyivät kunnan järjestettäväksi.

Jos kunnalla ei ole omaa kalustoa, urakat kilpailutetaan. Vaikka kilpailutuksissa tulee ottaa lain mukaan huomioon pk-yritysten mahdollisuudet päästä mukaan tarjoamaan ja voittaa urakoita, on kilpailuttajalla edelleen suuri valta tehdä hankintoihin liittyviä ratkaisuja vapaasti.

Kunta saa jätelain mukaan tarjota yrityksille jätehuollon palvelua vain markkinaehtoisesti (lasketaan mukaan ulosmyyntirajaa laskettaessa) tai silloin, kun alueella vallitsee muuten markkinapuute tai tarjotut palvelut eivät

ole hinnalta kohtuulliset (nk. TSV). Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityksen mukaan jotkin kuntayhtiöt käyttävät toissijaista jätehuoltovelvollisuutta väärin perustein silloinkin, kun alueella ei vallitse markkinapuutetilanne. Lainvastainen toimintatapa koituu yksityisten alan yritysten vahingoksi. KKV:n selvitys osoittaa myös sen, ettei jätehuoltotoimialalla tarvita muista toimialoista poikkeavaa ulosmyyntirajaa.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Sallitaan kunnille oikeus jatkossakin päättää mahdollisimman laajasti alueensa jätekuljetusten järjestämisen tavoista siten, että kiinteistön haltijan malli säilytetään jätelaissa.
- Pk-yritysten aseman turvaamiseksi perustetaan valtakunnallinen elin seuraamaan, miten jätekuljetusten kilpailutukset alueilla järjestetään.
- Tarkennetaan jätelakia ja -asetusta kuntien ja yritysten jätehuollon vastuiden osalta.
- TSV-palvelun käyttöä seurataan ja varmistetaan, että kunnissa sitä käytetään vain aidoissa markkinapuutetilanteissa.
- Jätehuollon osalta sidosyksiköiden ulosmyyntiraja lasketaan takaisin viiteen prosenttiin.

**SALLITAAN KUNNILLE OIKEUS JATKOSSAKIN
PÄÄTTÄÄ MAHDOLLISIMMAN LAAJASTI
ALUEENSA JÄTEKULJETUSTEN
JÄRJESTÄMISEN TAVOISTA SITEN,
ETTÄ KIINTEISTÖN HALTIJAN MALLI
SÄILYTETÄÄN JÄTELAISSA.**

**NOSTETAAN
RIMAA**

4

Sosiaaliturvan pitää kannustaa työhön ja yrittäjyyteen

2000-LUVULLA työelämän yksi suuri muutos on se, että yrittäjiä on entistä enemmän ja yrittäjyys on monipuolisempaa. Sosiaaliturvajärjestelmää kehitettäessä tämä pitää ottaa huomioon. Yhä useampi tekee osan työurastaan myös yrittäjänä. Moni tekee töitä välillä yrittäjänä ja välillä työntekijänä. Osa toimii yrittäjänä palkkatyön ohessa.

Sosiaalivakuutusjärjestelmämme tunnustaa laajasti lomittaisen yrittäjänä ja työntekijänä toimimisen sekä

mahdollistaa turvan kerryttämisen myös tällaisesta toiminnasta. Poikkeuksena on ansiosidonnainen työttömyysturva, jossa yhtäaikaista tai peräkkäistä yrittäjänä ja työntekijänä työskentelyllä ei voi kerryttää turvaa vakuuttamalla saman aikaan molemmat.

Sosiaalivakuutusjärjestelmän pitää olla tasapuolinen ja yhdenvertainen. On kuitenkin ymmärrettävää ottaen huomioon yritystoiminnan ja työsuhteisen työn erot, että

esimerkiksi työttömyysturvassa etuuden saamisen edellytykset näiden kahden työntekemuodon välillä poikkeavat. Koska yrittäjän toimeentulo ei ole itsestäänselvyys, on perusteltua, että yrittäjällä on enemmän vapauksia sosiaaliturvansa järjestämisessä kuin työsuhteisella, jolle palkka on työ sopimuksella turvattu. Yhteiskunnan pitää kuitenkin kaikissa tilanteissa mahdollistaa osallistuminen lakisääteiseen järjestelmään ja pääsy sosiaaliturvan piiriin.

Sekä työ- että sosiaalioikeudellinen järjestelmä vaikuttaa siihen, onko työtä tarjolla ja kannattaako sitä ottaa vastaan. Jotta Suomessa voitaisiin ylläpitää nykyinen hyvinvoinnin taso, on lisättävä työn tarjontaa ja kysyntää.

Puretaan kannustinloukkuja ja vahvistetaan työn ensisijaisuutta

Sosiaaliturvasta on poistettava byrokratia- ja kannustinloukut siten, että työ kannattaa ottaa vastaan aina. Ansiosidonnaista työttömyysturvaa tulee uudistaa siten, että virta työttömyydestä työlliseksi olisi mahdollisimman suuri. Työttömyysturvan tason ja keston porrastus on tutkitusti tehokas keino työllisyyden lisäämiseksi.

Työnteon pitäisi olla aina tulonsiirroilla elämistä houkuttelevampi vaihtoehto. Kannustinloukkujen purkaminen on osa talouden dynaamisuuden ja työllisyysasteen ja hyvinvoinnin nostoa.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Työn vastaanottamisen kannustamiseksi ja työllisyysasteen nostamiseksi ansiosidonnaista työttömyysturvaa porrastetaan työttömyyden keston perusteella ja lyhennetään tuen enimmäisaikaa.

- Yhdistetään yleinen asumistuki ja toimeentulotuen asumiskustannusten korvaus yhdeksi kotitalouskohtaiseksi etuudeksi.
- Lisätään toimeentulotukeen asumiskustannusten 10 prosentin omavastuu.

Jatkossa ei makseta tekemättömistä töistä eläkettä

Kilpailukyvn turvaamiseksi meidän on löydettävä keinot, joilla saamme työn kokonaiskustannuksia hillittyä siten, että pärjäämme suhteessa kilpailijamaihin.

Nykyisin ihmisille kertyy työeläkettä työansioden lisäksi myös eräiltä palkattomilta ajanjaksoilta. Tällaisia ovat muun muassa vuorotteluvapaa ja aika, jolta henkilö saa ansiosidonnaista työttömyysturvaa. Palkattomien jaksojen eläkekattuma on 1,5 %. Ansiosidonnaisesta työttömyyspäivärahasta kertyy eläkettä ikäluokan alimpaan eläkeikään saakka, vuorottelukorvauksesta siihen saakka kuin työeläkettäkin.

Ansiosidonnaisen päivärahan ajalta kertyneen eläkkeen rahoittamiseksi työllisyysrahasto maksaa vuosittain merkittävän summan eläkejärjestelmälle. Summa on ollut 2010-luvulla 600–900 miljoonaa euroa vuodessa.

Työllisyysrahasto puolestaan kerää varansa kaikilta työntekijöiltä ja työnantajilta kerättävällä työttömyysvakuutusmaksulla. Palkansaajakassaan kuulumattomat osallistuvat rahoitukseen, mutta heille ei työttömyysajalta eläketurvaa kerry. Tämä on merkittävä yhdenvertaisuusongelma.

**ON VÄÄRIN ASETTAA TYÖNANTAJIA
JA TYÖNTEKIJÖITÄ ERIARVOISEEN ASEMAAN
SEN SUHTEEN, MITEN HE OVAT PÄÄTTÄNEET
JÄRJESTÄYTYÄ TAI OLLA JÄRJESTÄYTYMÄTTÄ.**

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Poistetaan eläkkeen kertyminen vuorot-teluvapaan ja ansiosidonnaisen päivärahan ajalta.

Luodaan kaikille työntekijöille universaali ansioturvamalli

Työmarkkinoilla on merkittävä ryhmä, jotka maksavat itse ja joiden työstä työnantaja maksaa työttömyys-vakuutusmaksuja, mutta vakuutusmaksut eivät mene heille maksettaviin ansiopäivärahoihin tai heillä ei ole oikeutta ansioturvaan. Kyseessä ovat työntekijät, jotka ovat valinneet olla liittymättä työttömyyskassan jäse-niksi. Ansiopäivärahan saamisen edellytyksenä on aina työttömyyskassan jäsenyys.

Valtio osallistuu työttömyyskassaan kuuluvien työttö-myysturvan rahoituksen peruspäivärahaa vastaavalla määrällä, ja vain varsinainen ansio-osa rahoitetaan työttömyysvakuutusmaksuilla ja kassan jäsenmaksuilla. Myös kassaan kuulumattomien työttömyysturvaa ra-hoitetaan työttömyysvakuutusmaksuilla, mutta heidän saamansa valtion osuus turvastaan on pienempi kuin kassaan kuuluvilla.

On väärin asettaa työnantajia ja työntekijöitä eriarvoi-seen asemaan sen suhteen, miten he ovat päättäneet järjestäytyä tai olla järjestäytymättä. Erityisen vaikeaa tämä on tilanteessa, jossa kerätään pakollista vakuutus-maksua.

Sosiaalivakuutusjärjestelmän pitää kohdella yksilöitä tasapuolisesti ja yhdenvertaisesti. Yhteiskunnan pitää kaikissa tilanteissa mahdollistaa osallistuminen lakisää-teiseen järjestelmään ja pääsy sosiaaliturvan piiriin.

Ei ole tehokasta eikä järkevää pyörittää yli kahtakym-mentä erillistä, itsenäistä työttömyyskassaa erillisine hallintoineen ja jäsenmaksuineen, kun kaikkia koskee sama substanssilainsäädäntö. Vakuutetun näkökulmasta on aivan sama, mistä hänen työttömyysetuutensa tulee.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Työttömyysturvassa on siirryttävä yleiseen eli universaaliin turvaan ja yhden etuudenmak-sajan malliin. Oikeus ansioetuuteen pitää olla jokaisella vakuutetulla, ei ainoastaan kassan jäsenmaksua maksavilla henkilöillä.

Kerrytetään ansioturvaa yhtäaikaisesti yrittäjyydellä ja työntekijänä

Sosiaalivakuutuksemme tunnustaa laajasti lomittaisen yrittäjänä ja työntekijänä toimimisen ja mahdollistaa turvan kerryttämisen myös tällaisesta toiminnasta. Poik-keuksena on ansiosidonnainen työttömyysturva, jossa yhtäaikaisella tai peräkkäisellä yrittäjänä ja työntekijänä työskentelyllä ei voi kerryttää yhteistä turvaa.

Yrittäjän ja palkansaajan työssäoloehdot pitää yhdistää siten, että työnteon tavoista voi kerryttää yhdessä turvaa. Työssäoloehdon kertymisen tulee perustua vakuutettuun työtuloon ja työskentelyn kestoon, ei viikkotyöaikaan, kuten palkansaajan työssäoloehdossa nykyisin tehdään.

Työtulon osalta yrittäjätulo ja työntekijän palkkatulo voitaisiin yhdistää ajalta, jolloin henkilö tekee molempia. Yrittäjän työtulona olisi perusteltua pitää YEL-työtuloa pois lukien tilanteet, jolloin yrittäjä ei ole YEL-velvollinen. Niissä tulisi voida vakuuttaa myös yritystoiminnan todel-lisia tuloja. Jos yritystoimintaa harjoittava henkilö haluaa vakuuttaa myös yritystoimintansa työttömyysvakuutuk-sessa, tulisi hänen maksaa sama vakuutusmaksu kuin työsuhteisesta työstä.

YHDENMUKAISTETAAN YRITTÄJÄN PERHEEN-JÄSENEEN TYÖSSÄOLOEHTO MUIDEN TYÖN-TEKIJÖIDEN TYÖSSÄOLOEHDON KANSSA.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Yhdistetään yrittäjän ja palkansaajan työssäoloehdot siten, että työnteon tavoista voi kerryttää yhdessä turvaa.

Yrittäjän perheenjäsen oikeudenmukaiseen asemaan

Työttömyysturvalain yrittäjämääritelmä muuttui 2019 alusta siten, että yrityksessä työskentelevää yrittäjän perheenjäsentä, joka ei itse omista yrityksestä mitään, ei pidetä enää yrittäjänä. Henkilö voi siis liittyä palkansaajan työttömyyskassaan ja saada työttömyysetuutta työsuhteen päättyminen jälkeen kuten muutkin työntekijät.

Yrittäjän niin sanotun ei-omistavan perheenjäsenen työssäoloehdoksi säädettiin 52 kalenteriviikkoa. Tuon ajan kuluessa hänen tulisi täyttää samat työtä koskevat edellytykset kuin mitä sovelletaan muihin työntekijöihin. Muilla työntekijöillä työssäoloehto täyttyy 26 viikossa. Lisäksi yrittäjän ei-omistavan perheenjäsenen päivärahaoikeuden syntyminen edellyttää, että hän on ollut vähintään 12 kuukautta omistamatta yrityksestä mitään.

Lainsäädäntömme selkeyden, ihmisten yhdenvertaisuuden ja yleisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta paras ratkaisu olisi yhdenmukaistaa yrittäjän perheenjäsenen työssäoloehto muiden työntekijöiden kanssa. Tämä kannustaisi yrittäjiä työllistämään myös perheenjäseniään.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Yhdenmukaistetaan yrittäjän perheenjäsenen työssäoloehto muiden työntekijöiden työssäoloehdon kanssa.

Kannetaan perhevapaa-kustannuksista yhteinen vastuu

Perhevapaajärjestelmää pitää korjata niin, että kulut maksetaan verovarosta, ei yrittäjän pussista. Tilapäisestä hoitovapaasta ja raskauden aikaisista lyhyistä sairauspoissaoloista aiheutuvat kustannukset tulee korvata yrityksille täysimääräisesti verovarosta. On oikein, että vanhempi hoitaa lasta

kotona, mutta on väärin, että kulut maksaa yrittäjä. Tämä valuvika vaikeuttaa nuorten naisten työllistymistä.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Työntekijän toimeentulo perhevapaiden ajalta tulee turvata verovaroin rahoitetulla päivärahalta, ei sairausvakuutusjärjestelmästä, jonka rahoituksesta työnantajakollektiivi vastaa merkittävästi.

Yrittäjän palkkatulosta pois työnantajan sairausvakuutusmaksu

Vakuutusperiaate tarkoittaa sitä, että vakuutusmaksulla katetaan vakuutetulle koituvat etuudet ja maksu vastaa riskiä. Yrittäjän vakuutusmaksut ja myös maksettavat etuudet määräytyvät pääsääntöisesti YEL-työtulon mukaan.

Yrittäjät jaetaan kuitenkin sairausvakuutuksen rahoitusjärjestelmässä kahtia. Ne YEL-vakuutetut, jotka nostavat ansiota yritystoiminnastaan palkkana, ovat velvoitettuja maksamaan myös palkan perusteella määräytyvää työnantajan sairausvakuutusmaksua. Sairausvakuutuslain mukaiset etuudet määräytyvät kuitenkin vain YEL-työtulon perusteella.

Koska nykykäytäntö asettaa yrittäjät keskenään eri-arvoiseen asemaan eikä kyseessä olevan palkkatulon perusteella kerry yrittäjille turvaa sairausvakuutuksessa, nykytilannetta ei voi hyväksyä.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Poistetaan työnantajan sosiaaliturvamaksu yrittäjän itselleen maksamista palkoista.

Asetetaan yrittäjän asumistuen perusteeksi todelliset tulot

Asumistuki on Kelan maksama etuus pienituloisille ruokakunnille asumismenojen vähentämiseksi. Se on luonteeltaan viimesijainen toimeentulotuen muoto, jonka määrään vaikuttaa pääsääntöisesti kaikkien ruokakuntaan kuuluvien kuukausitulot.

Yrittäjän asumistuki määräytyy kuitenkin YEL- tai maatalousyrittäjän MYEL-työtulon perusteella. Pitääkseen yrityksensä hengissä yrittäjät usein alivakuuttavat toimintansa suhteessa todellisiin tuloihinsa. Koska kyse on viimesijaisesta toimeentulotuesta, pitää asumistuen arvioinnissa huomioida yrittäjän todelliset tulot, ei YEL-työtuloa.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Asumistuen arvioinnin perusteeksi otetaan yrittäjän todelliset tulot.

Yrittäjä voi olla myös opiskelija

Opintotuen tarveharkinnassa otetaan huomioon normaalisti vain opiskeluaikana saadut tulot. Opiskelijan on esitettävä selvitys tulojen saantiajankohdasta.

Suomeen on kuitenkin vakiintunut käytäntö, että elinkeinotoiminnasta saadut tulot tasataan kalenterivuoden kahdelletoista kuukaudelle, vaikka yrittäjä esittäisi selvityksen siitä, että tulot on hankittu tai saatu ennen opintojen alkamista tai opintojen päättymisen jälkeen.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Yrittäjäopiskelijan osoittaessa, että elinkeinotoiminnan tulot on saatu opintojen ulkopuolella, ei näitä tuloja tule ottaa huomioon opintotuen tarveharkinnassa.
- Luovutaan yrittäjien aikuiskoulutustuessa yrittäjätulojen aleneman tarkastelusta. Tämän sijaan siirretään painopiste yrittäjän suorittamien opintojen päätoimisuuden tarkasteluun siten, että päätoimisuuden raja nostetaan neljään opintopisteeseen tukikuukaudessa (nyk. 3 op/kk).

Yrittäjämääritelmä samaksi eläkelaisa ja työttömyysturvalaissa

Yrittäjän eläkelaki määrittelee, että yrittäjä on henkilö, joka tekee ansiotyötä olematta työsuhteessa tai virka- tai muussa julkisoikeudellisessa toimeisuhteessa. Yrittäjänä pidetään myös osakeyhtiössä johtavassa asemassa työskentelevää osakasta tai muussa yhteisössä johtavassa asemassa työ-

kentelevää, jos hän omistaa yksin yli 30 % yhtiön osakepääomasta, hänellä on yksin yli 30 % osakkeiden äänimäärästä, hän omistaa yhdessä perheenjäsentensä kanssa yli 50 % yhtiön osakepääomasta tai heillä on yhdessä yli 50 % yhtiön osakkeiden tuottamasta äänimäärästä.

Työttömyysturvalaissa yrittäjäksi katsotaan edellisten lisäksi henkilö, joka työskentelee johtavassa asemassa osakeyhtiössä, jossa hänellä itsellään on vähintään 15 prosenttia tai hänellä yhdessä perheenjäsentensä kanssa on vähintään 30 prosenttia osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä tai muutoin vastaava määräamisvalta.

Työttömyysturvalaissa valittu sääntelyratkaisu lähtee ajatuksesta, että yrittäjäksi määritellään sellainen yrityksen osaomistaja, jolla asemansa ja oman tai perheenjäsentensä omistuksen kautta on määräamisvaltaa yrityksessä siten, että hän voi itse merkittävästi vaikuttaa vakuutustapahtumaan eli työllistymiseen yrityksessä ja omaan työttömyyteensä.

Käytännössä 15 prosentin omistusosuus ei tuo yrityksessä päättäväisyyttä, sillä pääsääntöisesti yrityksissä tehdään enemmistöpäätöksiä. Tietyissä laissa erikseen määritellyissä asiakysymyksissä päätökseen voidaan vaatia määräenemmistö, mutta tällöinkin riittää pääsääntöisesti kahden kolmasosan enemmistö, joten edes 30 prosentin omistuksella ei pysty estämään päätösten tekoa.

Laissa johtavaksi asemaksi määritelty toimitusjohtajuus tai hallituksen jäsenyys eivät edes yhdistettynä pieneen omistukseen yrityksessä anna todellisuudessa päätöksentekovaltaa henkilön omaan työllistymiseen ilman yhtiön enemmistöomistajien suostumusta.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Työttömyysturvalain yrittäjämääritelmä muutetaan vastaamaan yrittäjän eläkelakia.

Muokataan yrittäjän eläkelaki kannustavammaksi

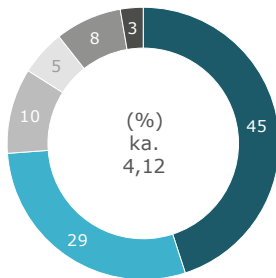
Monet yrittäjät alivakuuttavat itsensä sekä lain edellyttämään tasoon että myös todellisiin tuloihin nähden. Merkittävin syy alivakuuttamiseen on se, että vain harva yrittäjä luottaa täysin nykyiseen YEL-järjestelmään. Matkalla YEL-työtulolla olevien henkilöiden turva sairauden, vanhemmuuden ja työttömyyden varalta on heikko.

Yrittäjät haluavat laajalti vapautta oman sosiaaliturvansa määrittämiseen

Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

Yrittäjän vapautta valita sosiaaliturvansa taso ja tapa pitää lisätä

Elokuu 19.-26./2022 (n=1011)

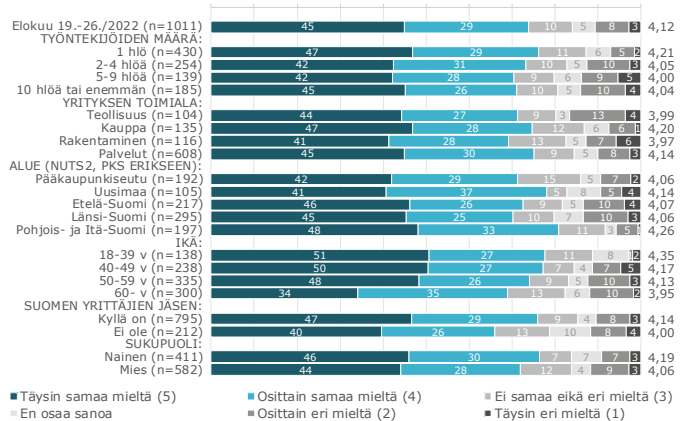

- Täysin samaa mieltä (5)
- Osittain samaa mieltä (45)
- Ei samaa eikä eri mieltä (3)
- En osaa sanoa (29)
- Osittain eri mieltä (1)
- Täysin eri mieltä (1)

Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

Yrittäjän vapautta valita sosiaaliturvansa taso ja tapa pitää lisätä

Elokuu 19.-26./2022 (n=1011)

Yrittäjät Gallup, kierros 4/2022, elokuu

Yrittäjien luottamusta heikentää se, että he maksavat tuhansia euroja vuodessa ja saavat samansuuruisen päivärahaetuuden kuin henkilö, joka ei ole osallistunut järjestelmän rahoittamiseen. YEL-järjestelmää pitää korjata siten, että järjestelmän uskottavuus ja luotettavuus yrittäjien eli järjestelmän rahoittajien silmissä paranee.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- YEL-järjestelmä uudistetaan tavoitteena yrittäjän sosiaaliturvan ja YEL-järjestelmää kohtaan kokeman luottamuksen parantaminen sekä joustavuuden ja yrittäjän vapauden lisääminen.
- Yrittäjän eläkelain mukaisen pakollisen vakuuttamisen alaraja tulee nostaa nykyiseltä tasolta vähintään yrittäjän ansiosidonnaisen työttömyysturvan alarajalle. Vakuuttamisvelvollisuuden täyttymisen pitää perustua yrittäjän työpanoksen arviointiin ja vakuuttamisvelvollisuuden piirissä olevan yrittäjän vapautta valita turvansa taso pitää lisätä.

- Työtulo pitää muuttaa vuositulosta kuukausituloksi, jotta se olisi yrittäjälle selkeä.
- Alle neljä kuukautta kestävä yritystoiminnan vakuuttaminen pitää sallia.
- Selvitetään rahastoinnin sisällyttäminen YEL-järjestelmään. Rahastoinnin erilaisten rakentamismallien vaikutukset valtiontalouteen pitäisi arvioida sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Sosiaalivakuutusjärjestelmän hallintoa pitää uudistaa

Sosiaalivakuutusjärjestelmää pitää uudistaa siten, että rahoitukseen osallistuvat ovat edustettuina järjestelmän hallintoelimissä. Työllisyysrahaston sääntelyä on muutettava siten, että työnantajayritysten edustajien valinnassa huomioidaan kaikki keskeiset elinkeinoelämän järjestöt. Työeläkeyhtiöiden hallinnon valintaa on myös uudistettava niin, että kaikki järjestelmää rahoittavat ovat mukana hallintoelimissä.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Työeläkeyhtiöiden hallinnon valinta pitää antaa yhtiön omistajille ja poistaa keskusjärjestöjen oikeus esittää edustajia. Työeläkeyhtiöiden hallintoon tulisi valita pk-yritysten edustajia siinä suhteessa kuin niiden edustamat työnantajayritykset rahoittavat järjestelmää.
- Lisäksi lainsäädäntöä on muutettava niin, että YEL-vakuutetuilla on edustus jokaisen työeläkeyhtiön hallinnossa. YEL-järjestelmässä yrittäjä on sekä vakuutuksenottaja että vakuutettu. Myös liittoihin kuulumattomien vakuutettujen pitää voida olla valitsemassa hallinnon jäseniä esimerkiksi vaalien kautta.

Sivukuluja voidaan alentaa tehostamalla eläkejärjestelmää

Suomessa työeläkevarojen hallinto on hajautettu usealle työeläkeyhtiölle, kassalle ja säätiölle. Koska laitokset ovat yhteisvastuussa eläkkeistä, on tarvittu vakavaraisuussääntöjä rajoittamaan yksittäisten laitosten riskinottoa. Työeläkeyhtiöt ovat osa julkista taloutta. Konsulttiyhtiö

Fiduciumin mukaan Ruotsin eläkerahastot ovat viimeisen 10 vuoden aikana tuottaneet kumulatiivisesti 141 prosenttia, kun Suomen työeläkeyhtiöiden sijoitustuotot jäivät 66 prosenttiin. Suomen tuotot olivat vertailussa joka vuosi Ruotsia heikommat.

Mitä tehokkaampi Suomen eläkejärjestelmä on, sitä pienemmällä maksunkorotuksilla tulevaisuudessa selvitään. Eläkemaksut ovat työnantajille merkittävä sivukulu ja pienentävät myös palkansaajien käteen jääviä ansioita. Jokainen tehokkuutta lisäävä askel on tärkeä kansantalouden, yritysten kilpailukyvyn, palkansaajien maksurasituksen mutta myös tulevien eläkkeiden turvaamisen kannalta.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Kevennetään työeläkevakuutusyhtiöiden riskinottoa rajoittavaa vakavaraisuussääntelyä.
- Selvitetään mahdollisuus yhdistää työeläkeyhtiöitä järjestelmän tehokkuuden parantamiseksi.

**YEL-JÄRJESTELMÄ UUDISTETAAN
TAVOITTEENA YRITTÄJÄN SOSIAALITURVAN
JA YEL-JÄRJESTELMÄÄ KOHTAAN KOKEMAN
LUOTTAMUKSEN PARANTAMINEN
SEKÄ JOUSTAVUUDEN JA
YRITTÄJÄN VAPAUDEN
LISÄÄMINEN.**

**NOSTETAAN
RIMAA**

Työpaikoille reilu sopimisen vapaus

TUTKIMUSTEN MUKAAN pienissä yrityksissä työilma-
piiri on parhaimmillaan ja asioita voidaan sopia reilusti
työntekijöiden ja työnantajien kesken. Työllistämisen
kynnys on Suomessa kuitenkin edelleen liian korkea. Sik-
si Suomessa tarvitaan rohkeutta luopua vuosikymmeniä
vanhoista työmarkkinarakenteista.

Ansiotyön tekemisessä on viimeisten vuosikymmenten
aikana tapahtunut iso muutos. Työsuhteen osapuolten
välinen suhde on muuttunut. Kansalaisten koulutuksen
ja osaamisen taso on noussut. Edelleen kokoaikatyö
on työsuhteen vallitseva muoto, mutta osa-aikatyön ja
uudenlaisten työsuhteiden määrä on kasvanut.

Yrittäjyyden merkitys ansainnan lähteenä on jatkuvasti
kasvanut. Suurin muutos 2000-luvulla on ollut erityisesti
yksinyrittäjänä työtään tekevien määrän kasvu. Kaksi
kolmasosaa suomalaisista yrityksistä on yksinyrittäjiä
ja määrä kasvaa. Työnantajayritysten määrä on koko

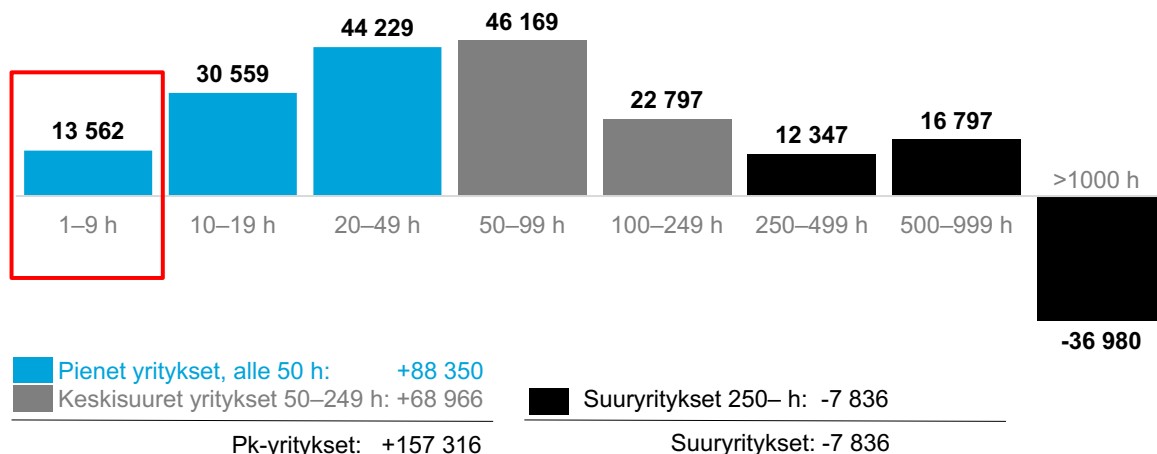
2000-luvun pysynyt lähes samana eli noin 85 000
yrityksessä. Viime vuosina työnantajayrittäjien määrä on
laskenut.

Työelämä on monipuolistunut. Teknologian kehittymisen
mukana on tullut uusia tapoja välittää työtä ja laskuttaa
osaamista. Puhekieleen on vakiintunut uusia termejä
– kuten kevytyrittäjyys ja itsensä työllistäminen – kuva-
maan aikamme ilmiöitä. Vakiintuneimpia termejä ovat
ammatinharjoittaja ja toiminimiyrittäjä.

Termisekamelska hämärtää alustojen kautta toimivien
käsitystä siitä, millä statuksella – työntekijänä vai yrittä-
jänä – ihmiset kulloinkin työtä tekevät ja mitä oikeuksia ja
velvollisuuksia siitä heille ja heidän sopimuskumppaneil-
leen seuraa.

Suomalaisten hyvinvoinnin turvaamiseksi on välttämä-
töntä löytää toimivat keinot, joilla entistä monimaisem-

Mikroyrityksiin syntyä vähän työtä

Tilastokeskus. Työllisten määrän muutos erikokoisissa yrityksissä vuosina 2001–2020. Henkilömäärät muunnettu kokopäiväisiksi työpaikoiksi, pl. maa-, metsä- ja kalatalous.

man yrittämisen ja työn kilpailukykyä voidaan parantaa. Tätä varten Suomessa tarvitaan ymmärrys, että työpaikka syntyy ainoastaan, jos sekä työn tarjoaminen että vastaanottaminen ovat kannattavia. Ennen kaikkea Suomeen pitäisi saada lisää työllistäviä ja kasvavia yrityksiä.

Pienemmissä yrityksissä työolot ovat palkansaajien näkemyksen mukaan keskimäärin muita paremmat. Tämä näkyy pienten työnantajayritysten ja niiden työntekijöiden suhteiden luottamuksellisuutena, työntekijöiden mahdollisuuksina vaikuttaa työtehtäviin, hyvänä tiedonkulkuna sekä tasapuolisena kohteluna.

Nykyiset työehtojen sääntelyjärjestelmän rakenteet ovat syntyneet 1970-luvun alussa erilaisessa yhteiskunnallisessa ilmapiirissä. Lainsäädännössä olevat sopimisen kiellot estävät sopimista erityisesti järjestäytymättömissä yrityksissä, jotka noudattavat työehtosopimusta yleissitovuuden perusteella tai jotka toimivat aloilla, joilla ei ole työehtosopimusta. Tällaisia työnantajia on yli 80 prosenttia työnantajayrityksistä ja määrä on kasvussa.

Päätöksenteossa on oivallettava, että työelämän pelisäännöt vaikuttavat siihen, onko ihmisillä ylipäättään työtä, saadaanko työmme tulokset kaupaksi muuallekin

maailmaan ja miten lopulta koko hyvinvointimme pystytään rahoittamaan. Jokainen yritys ja työpaikka on erilainen ja kohtaa kansainvälisen kilpailun tavalla tai toisella.

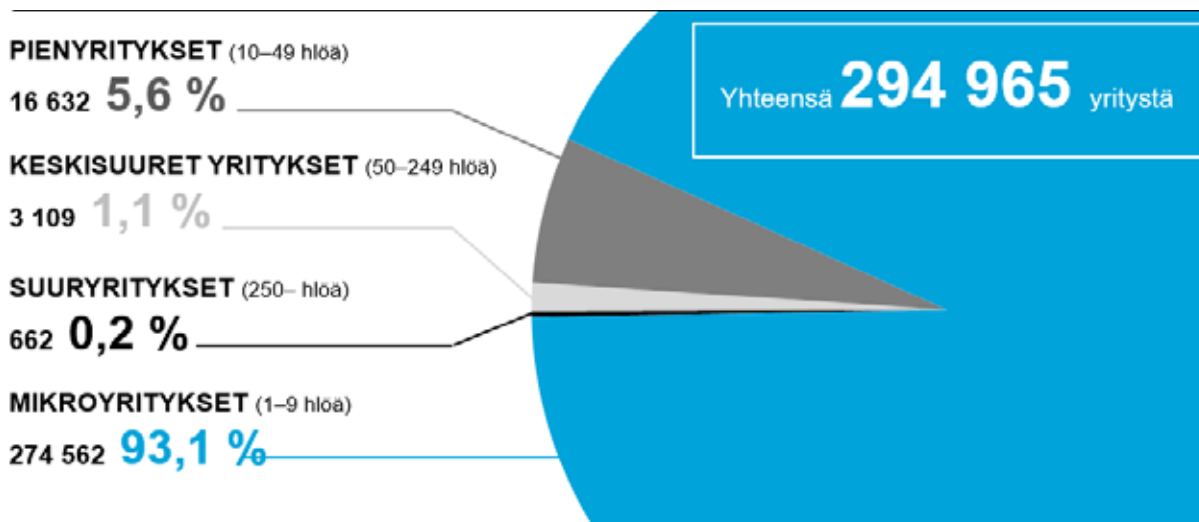
Sen vuoksi työelämän sääntelyn on oltava nykyistä joustavampaa ja erilaisia toiminta- ja sopimismalleja mahdollistavaa. Työelämän pelisäännöillä vaikutetaan niin työssä olevien ihmisten lukumäärään, työaikaan ja suomalaisen työn kilpailukykyyn.

Nykyisin työnantajien ja työntekijöiden hyvät suhteet antavat hyvän pohjan työmarkkinoiden kehittämiseksi niin, että sopimisen vapaus yrityksissä ja työpaikoilla lisääntyy. Valtiovallan taholta työelämän sääntelyyn tarvitaan siksi uusi tasapaino työntekijän suojeluperiaatteen ja markkinoiden toimivuuden välillä.

Annetaan työpaikoille lisää sopimisen vapautta

Työpaikkasopimiselle on paljon oikeudellisia ja käytännön esteitä. Lainsäädännössä sopimisen kiellot estävät sopimista erityisesti järjestäytymättömissä yrityksissä, jotka noudattavat työehtosopimusta yleissitovuuden perusteella tai toimivat aloilla, joilla ei ole työehtosopimusta. Sopiminen työeläinsäädännöstä poiketen on mahdollista

93 prosenttia yrityksistä työllistää alle kymmenen henkeä

Tilastokeskus 2020. PI. maa-, metsä- ja kalatalous

(pienin poikkeuksin) vain valtakunnallisten TES-osapuolten välillä. Lisäksi monilla aloilla merkittävimmät sopimismahdollisuudet ovat luottamusmieslun takana, mutta luottamusmiehiä on enintään noin 10 prosentissa työnantajayrityksiä. Yritykset eivät pysty vastaamaan kilpailuun, kun lainsäädäntö estää niitä sopimasta paikallisesti työehdoista.

Työpaikkasopimisen lisäämiselle on kansan tuki. Työelämägallupin mukaan lähes kaksi kolmesta työllisestä on sen kannalla, että työpaikoilla pitäisi olla sopimisen vapaus työehdoista, jos sekä työnantaja että työntekijä sitä yhdessä haluavat.

Työpaikkasopimisen mahdollisuuksia on lisättävä lainsäädäntömuutoksilla. Sopimisen on oltava yhdenvertaisesti mahdollista kaikissa yrityksissä ja kaikilla työpaikoilla riippumatta siitä, ovatko yritys ja työntekijät järjestäytyneitä liittoon.

Työpaikkasopimisen lisääminen ei merkitse työntekijöiden turvan heikentymistä, sillä työehtosopimusjärjestelmän piirissä olevilla työntekijöillä on aina oikeus vedota sovellettavaan työehtosopimukseen. Lisäksi sopimisen on tapahduttava eduskunnan säätämän pakottavan lainsäädännön asettamissa rajoissa.

**TYÖPAIKKASOPIMISEN MAHDOLLISUUKSIA
ON LISÄTTÄVÄ LAINSÄÄDÄNTÖMUUTOKSILLA.
SOPIMISEN ON OLTAVA YHDENVERTAISESTI
MAHDOLLISTA KAIKISSA YRITYKSISSÄ
JA KAIKILLA TYÖPAIKOILLA.**

Yritykset ja työntekijät eriarvoisessa asemassa

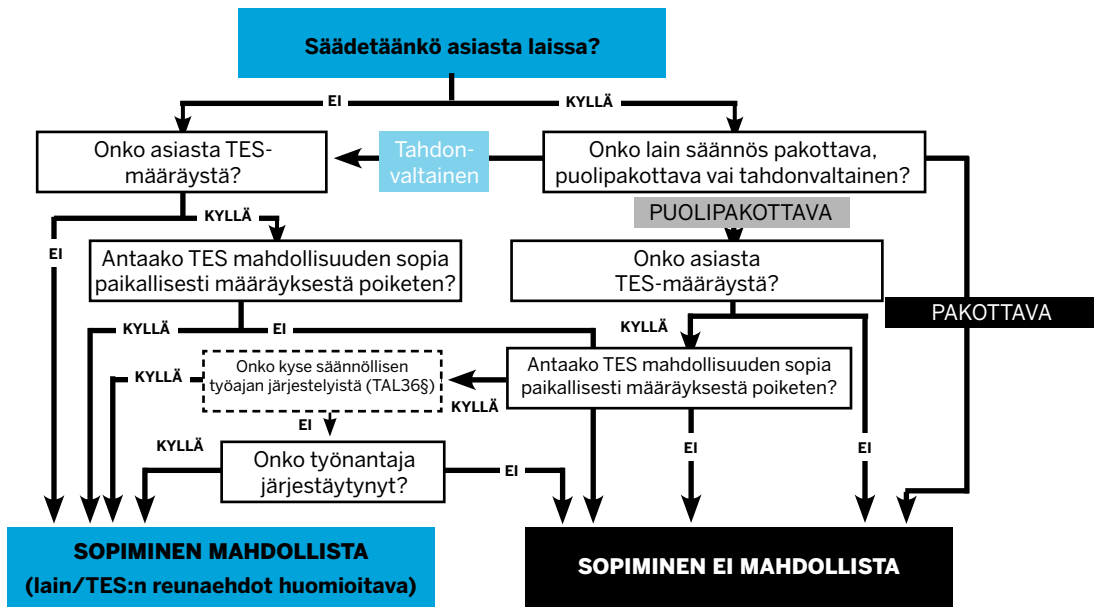
Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Sopiminen työpaikoilla pitää olla mahdollista kaikissa yrityksissä, myös sellaisissa, jotka eivät ole työehtosopimuksen piirissä.
- Nykyisin toisin sopiminen on yleensä mahdollista vain valtakunnallisella työehtosopimuksella. Rajausta pitää muuttaa siten, että myös yrityskohtaisesti voidaan sopia toisin. Tällöin sopijaosapuolina olisivat työnantaja ja työntekijät tai heidän valitsemansa edustaja.

- On mahdollistettava se, että työpaikan osapuolet voivat kaikissa yrityksissä halutessaan sopia myös työehtosopimuksesta poikkeavista palkkaus- ja työaikajärjestelyistä.
- On poistettava kaikki laissa olevat järjestäytymättömiä, yleissitovaa työehtosopimusta noudattavia yrityksiä koskevat sopimisen kiellot.
- On varmistettava, että paikallinen sopiminen on mahdollista yrityksissä riippumatta siitä, kuuluuko yritys työnantajaliittoon, tai millainen työntekijöiden edustusjärjestelmä yrityksessä

ON POISTETTAVA KAIKKI LAISSA OLEVAT JÄRJESTÄYTYMÄTTÖMIÄ, YLEISSITOVAA TYÖEHTOSOPIMUSTA NOUDATTAVIA YRITYKSIÄ KOSKEVAT SOPIMISEN KIELLOT.

Työpaikkasopiminen on juridisesti hankalaa

on. Sopimisen on siten oltava mahdollista myös yrityksissä, joissa ei ole luottamusmiestä.

Yleissitovuuden vahvistamista muutettava

Työehtosopimusten yleissitovuudesta päättää sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa toimiva työehtosopimusten yleissitovuuden vahvistamislautakunta. Lautakunta on toiminnassaan riippumaton. Yleissitovuuden vahvistamiseen liittyy kuitenkin ongelmia, jotka hämärtävät yleissitovuuden vahvistamisen perusteita ja vähentävät yleissitovuuden legitimitettä.

Yleissitovuuden vahvistamisen edellytykset on määritelty lainsäädännössä hyvin ylimalkaisesti. Erityisesti työehtosopimuksen edustavuutta ei ole laissa täsmällisesti ilmaistu, jolloin oikeuskirjallisuudessa ja -käytännössä edustavuuden arvioinnin lähtökohtana on ollut "noin 50 prosentin sääntö". Tällä tarkoitetaan sitä, että

noin puolet alan työntekijöistä on oltava järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa, jotta työehtosopimus voi olla yleissitova.

Tähän edustavuuden määrittämistapaan liittyy kaksi ongelmaa. Ensiksi on hankalaa saada luotettavasti selville järjestäytyneiden ja järjestäytymättömien työnantajien työntekijöiden lukumäärä jakolaskua varten. Toinen ongelma liittyy siihen, ettei työehtosopimuslain esitöiden mukaan noin 50 prosentin sääntö ole ainoa edustavuutta määrittävä tekijä, vaan sen lisäksi voidaan ottaa huomioon myös alan työehtosopimustoiminnan vakiintuneisuus, alan yleinen järjestäytymisaste puolin ja toisin sekä työehtosopimusten yleissitovuuden tavoite turvata järjestäytymättömien työntekijöiden työnteon vähimmäisehdot. Kaiken kaikkiaan työehtosopimusten yleissitovuuden arviointi voi noin 50 prosentin säännön soveltumisen rajatapauksissa perustua varsin epäselvään kokonaisharkintaan.

Yleissitovuuden vahvistamislautakunnan päätöksistä valitetaan työtuomioistuimeen. Työtuomioistuimen kokoonpanossa on virkatuomareiden lisäksi työmarkkinajärjestöjen edustajia. Vaikka lautakunta on työssään riippumaton, yleissitovuuspäätöksen voimassaolo jää viime kädessä intressiedustuksen varaan rakennetun työtuomioistuimen päätettäväksi. Koska yleissitovuus

perustuu työ sopimuslakiin, ei ole yleissitovuusjärjestelmän läpinäkyvyyden kannalta hyväksyttävää, että yleissitovuuspäätöksestä tehtyjä valituksia ratkaistaan työehtosopimusosapuolten toimesta.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Täsmennetään työehtosopimuksen yleissitovuuden vahvistamisen edellytyksiä siten, että erityisesti työehtosopimuksen edustavuuden arviointiin on selkeät ja läpinäkyvät säännökset.
- Muutetaan työehtosopimuksen yleissitovuuspäätöksen valitusmenettelyä siten, että työmarkkinajärjestöjen edustajat eivät osallistu asian käsittelyyn.

Uudistetaan yhteistoimintalakia

Pääongelmat nykyisessä YT-laissa koskevat monimutkaisia ja tulkinnanvaraisia muutosäännöksiä, kohtuuttoman kovia seuraamuksia vähäisistäkin rikkomuksista sekä mittavaa hallinnollista taakkaa, joka rasittaa etenkin pienempiä yrityksiä.

Tarve lain yksinkertaistamiselle on suuri. Avoimelle keskustelulle yhteistoimintamenettelyn kohteena olevasta asiasta ei jää riittävästi tilaa. Lisäksi yhteistoimintalain soveltamisrajaa on järkevä nostaa nykyisestä 20 työntekijästä. Tarkoituksenmukainen rajausta olisi EU:n säännösten mukaisesti lain soveltaminen yrityksiin, joissa on vähintään 50 työntekijää.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Toteutetaan yhteistoimintalain uudistus, joka yksinkertaistaa yhteistoimintamenettelyä, vähentää lain monimutkaisia sekä tulkinnanvaraisia muutosäännöksiä ja kohtuullistaa niiden rikkomista koskevia kohtuuttomia seuraamuksia. Nostetaan yhteistoimintalain soveltamisraja 50 työntekijään.

Tarjotaan paremmat mahdollisuudet määräaikaisiin työ sopimuksiin

Uusi työntekijä on sekä merkittävä mahdollisuus että riski yrityksille. Riskin alentamiseksi olisi tärkeä helpottaa määräaikaisten työsuhteiden solmimista siten, että tietyn ajanjakson aikana (esimerkiksi 1–2 vuotta) voidaan tehdä saman työntekijän kanssa esimerkiksi kolme määräaikaista työ sopimusta ilman perusteltua syytä. Tämä on mahdollista esimerkiksi Saksassa. Tällä hetkellä Suomessa mainittu sääntelymalli on käytössä, jos palkattava on pitkäaikaistyötön.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Helpotetaan mahdollisuutta tehdä määräaikainen työ sopimus.

**TÄSMENNETÄÄN TYÖEHTOSOPIMUKSEN
YLEISSITOVUUDEN VAHVISTAMISEN
EDELLYTYKSIÄ SITEN, ETTÄ ERITYISESTI
TYÖEHTOSOPIMUKSEN EDUSTAVUUDEN
ARVIOINTIIN ON SELKEÄT JA
LÄPINÄKYVÄT SÄÄNNÖKSET.**

Hyväksytään asiallinen syy irtisanomisen perusteeksi

Liian tiukaksi asetettu yksilöperuste vaikuttaa haitallisesti varsinkin pienimpien yritysten palkkaushalukkuuteen. Epäonnistuneen rekrytoinnin seuraukset ovat yritykselle sitä vahingollisemmat, mitä pienemmästä yrityksestä on kysymys. Nykyisin työsopimuslaki edellyttää, että työsuhteen irtisanomiselle on oltava asialliset ja painavat perusteet.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Henkilöön liittyvän irtisanomisperusteen sääntelyä muutetaan niin, että sopimuksen päättämiseen riittäisi asiallinen syy tai hyväksyttävä peruste.

Luovutaan takaisinottovelvollisuudesta

Työsopimuslain mukaan työnantajan on tarjottava työtä tuotannollisilla ja taloudellisilla syillä irtisanomalleen, työ- ja elinkeinotoimistosta edelleen työtä hakevalle entiselle työntekijälleen, jos hän tarvitsee työntekijöitä kuuden kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä samankaltaisiin tehtäviin.

Takaisinottovelvollisuus jäykistää työmarkkinoita ja nostaa työllistämiskynnystä. Takaisinottovelvollisuudesta luopuminen lisäisi työvoiman vaihtuvuutta ja nopeuttaisi sitä, että oikeat ihmiset pääsevät tekemään yrityksissä oikeaa työtä ja helpottaisi työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmaa.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Uudistetaan työsopimuslakia siten, että takaisinottovelvollisuudesta luovutaan.
- Vaihtoehtoisesti työsopimuslakia voisi muuttaa siten, että sallitaan takaisinottovelvollisuudesta toisin sopiminen jo työsuhteen kestäessä.

Poistetaan kilpailukieltosopimuksen valuvika

Nykyisin kilpailukieltosopimuksista pitää aina maksaa työntekijälle korvaus työsuhteen päättymisen jälkeen. Korvausta on maksettava 40 tai 60 prosenttia työntekijän palkasta kilpailukieltosopimuksen keston mukaan sen rajoitusajalta.

2022 alussa tehdyllä muutoksella oli tarkoitus puuttua kilpailukieltosopimusten lainvastaiseen käyttöön, mutta muutoksen kustannukset jäivät niiden työnantajien maksettavaksi, jotka käyttävät kilpailukieltosopimuksia lain mukaisella tavalla.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Muutetaan työsopimuslain kilpailukieltosopimuksia koskevaa säännöstä siten, että sen mukainen korvaus maksetaan vain silloin, kun kilpailukieltosopimus on tehty vastoin erityisen painavaa syytä. Selvitetään ja tarvittaessa täsmennetään erityisen painavan syyn käsitettä, jotta on nykyistä selvempää, voidaanko kilpailukieltosopimus tehdä.

Toteutetaan vuosilomalain kokonaisuudistus

Voimassa oleva vuosilomalaki on tilkkutäkki. Kun erilaiset ansaintasäännöt ja palkanlaskentatavat on vuosien aikana tehtyjen lainsäädäntömuutosten yhteydessä yhdistetty, syntynyt kokonaisuus on väistämättä muuttunut monimutkaisemmaksi, tulkinnanvaraiseksi ja erittäin kalliiksi työnantajan näkökulmasta.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Käynnistetään vuosilomalain kokonaisuudistus, jonka tavoitteena on yksinkertaistaa sääntelyä sekä vähentää sen noudattamisesta ja valvonnasta aiheutuvia yritysten sekä hallinnon kustannuksia.

Lyhennetään sairauspäivärahan omavastuuajaa

Työntekijän omavastuuajaa ennen oikeutta sairauspäivärahaan on sairastumispäivä ja sitä yhtäjaksoisesti seuraavat yhdeksän arkipäivää. Työnantaja on kuitenkin lain mukaan velvollinen maksamaan sairausajan palkkaa mainitulta omavastuuajalta. Tältä ajalta työnantaja ei saa palkkakustannuksista korvausta. Kansaneläkelaitos maksaa sairauspäivärahaa työkyvyttömälle henkilölle omavastuuajan jälkeen. Kela maksaa sairauspäivärahan työnantajalle, jos työnantaja on maksanut työntekijälle palkkaa sairauspäivärahan omavastuuajan jälkeisen poissaolon ajalta.

Sairauspoissaoloista aiheutuvat kulut ovat suuria erityisesti pienille työnantajille. Työntekijän sairastuessa menetetyn työpanoksen kustannus on vähintään yhtä suuri kuin hänen palkkansa siihen liittyvine sivukuluihin. Sairauspäivärahan omavastuuajan lyhentäminen keventäisi yrittäjien rahoitustaakkaa.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Lyhennetään sairausvakuutuslain sairauspäivärahan omavastuuajaa nykyisestä kymmenestä päivästä kolmeen päivään.
- Mahdollistetaan toisin sopiminen työehtosopimuksen sairausajan palkkausmääräyksistä.

Kohtuullistetaan ylityökustannuksia

Nykyisen työaikalain mukaan vuorokautisesta ylityöstä on maksettava kahdelta ensimmäiseltä työtunnilta 50 prosentilla ja niitä seuraavilta tunneilta 100 prosentilla korotettu palkka. Viikoittaisesta ylityöstä on maksettava 50 prosentilla korotettu palkka. Ylityökorvaukset ovat monelle pienemmälle yritykselle kohtuuttomat.

Lisäksi sunnuntaityöstä on maksettava 100 prosentilla korotettu palkka. Voimassa olevan lain kaltaiselle sunnuntaityötä koskeva sääntelylle ei ole nyky-yhteiskunnassa perusteita, varsinkaan silloin, kun työskentely sunnuntaina perustuu työntekijän omaan valintaan.

Sopimismahdollisuus ylityöstä sekä sunnuntaina tehtävästä työstä maksettavasta erityiskorvausta alentaisivat työllistämiskynnystä ja mahdollistaisivat sellaisen työn teettämisen, joka nyt jää työn kannattamattomuuden vuoksi tekemättä.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Mahdollistetaan työaikalain ja työehtosopimuksen mukaisesta sunnuntai- ja ylityökorvauksesta toisin sopiminen työnantajan ja työntekijän välillä.

Varmistetaan työrauha

Lakko-oikeus kuuluu demokratiaan. Nykysääntelyn mukaan tukilakot ovat laillisia, jos varsinainen lakko, jota tuetaan, on laillinen. Ay-liike voi tukea työehtosopimusräätä kohdistamalla tukilakkoja aloille, joilla on voimassa työehtosopimus ja sitä kautta työrauhavelvoite. Nykysääntely ei sisällä rajoituksia tukilakoille. Näin ollen niiden laajuus ja kohdentaminen ovat yksittäisen palkansaajajärjestön omassa harkinnassa.

Euroopassa poliittiset lakot on yleensä kielletty, sillä poliittisen protestoinnin katsotaan kuuluvan vapaa-ajalle. Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa korkeintaan muutaman tunnin spontaanit protestilakot on katsottu sallituksi. Suomessa sääntelyä pitäisi muuttaa vastaavasti. Siksi ehdotamme, että laittomat lakot pitäisi ehkäistä ja tukilakot suhteuttaa kulloisenkin ongelman kokoon.

**UUDISTETAAN TYÖSOPIMUSLAKIA
SITEN, ETTÄ TAKAISINOTTO-
VELVOLLISUUDESTA LUOVUTAAN.**

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Työrauhalainsäädäntömme on uudistettava. Vuonna 1946 säädetty työrauhalainsäädäntömme on vanhentunut, eikä se vastaa nyky-päivän haasteisiin.
- Kohtuuttomat, työriidan kannalta ulkopuo-lisia yrityksiä vastaan suunnatut tukilakot on kiellettävä.
- Demokraattista päätöksentekoa vastaan suunnattuja poliittisia lakkoja on oleellisesti rajattava samaan tapaan kuin muissa Pohjois-maissa sekä seurauksia laittomista lakoista on kiristettävä.
- Sääntelyä on muutettava siten, että tukila-koissa on noudatettava suhteellisuusperiaatet-ta. Jos tuettavaan intressiin nähden tukitoi-menpiteiden vaikutus on suhteeton, tukilakko on kielletty. Arvion voi tehdä työtuomioistu-in ennen kuin tukilakko on oikeus aloittaa.
- Työehtosopimuslakiin pitää lisätä säännös, jonka mukaan lakko voi kohdistua vain asioihin, joista työnantaja ja työntekijä voivat keskenään sopia.

Tuetaan EU:n työelämäsääntelyssä kasvua ja uudistuksia

Työelämää koskevan EU-sääntelyn määrä on kasvanut nopeasti. Sääntelyn täytäntöönpano on usein erittäin hankalaa, sillä jäsenvaltioiden työ- ja sosiaaliturvaa koskevat järjestelmät ovat hyvin erilaisia. EU-sääntelyn tunkeutuminen uusille työ- ja sosiaaliturvan alueille saattaa jossain tapauksissa jopa vaikeuttaa Suomen rakenteellisia uudistuksia.

Suomen on syytä uudistaa ajattelua ja politiikkaa suhteessa EU:n työelämää ja sosiaalista ulottuvuutta koskevaan toimintaan. Suomen pitää suhtautua unionin kehittämiseen aktiivisesti ja taloudellinen yhteistyö edellä. Suomen kaltaisen maan etu on, jos EU:n toimet kytketään tiukemmin erilaisiin sosiaalisiin ja taloudellisiin indikaattoreihin, kuten Euroopan sosiaaliseen tulostau-luun.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Kaiken työelämää ja sosiaaliturvaa koske-van EU-sääntelyn tulee perustua uskottavaan arvioon sääntelyn vaikutuksista. Tärkeä on pyrkiä kasvua ja uuden työn luomista tukevaan EU-sääntelyyn.
- Pyritään välttämään yksityiskohtaista EU-sääntelyä ja vaikutetaan EU:ssa yleispiirteisempään ja tavoitteellisempaan sääntelyyn.
- Vaikutetaan Euroopan sosiaalisen tulostau-lun vahvempaan käyttämiseen EU-tukitoimien ohjausvälineenä.
- Suhtaudutaan kriittisesti EU:n työeläinsäädäntöhankkeisiin, jotka lisäävät yritysten kustannuksia ja vaikeuttavat kansallisten uudistusten tekemistä.
- Suhtaudutaan kriittisesti sosiaalipolitiikan ulottamiseen ja kytkemiseen EU:n muihin politiikkatoimiin, kuten ilmastotoimiin.

Päällekkäisiä velvoitteita purettava

Työnantaja vastaa työpaikan työsuojelusta. Lisäksi työnantajan on järjestettävä lakisääteinen ehkäisevä työterveyshuolto työntekijöilleen. Työturvallisuus- ja työterveyshuoltolain velvoitteet ovat osin päällekkäiset, mikä hämmentää työnantajaa ja lisää työnantajan hallin-nollista taakkaa.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Tehdään selvitys työturvallisuus- ja työ-terveyshuoltolainsäädännöstä. Kartoitetaan työnantajalle aiheutuvat päällekkäistä velvoit-teet sekä arvioidaan mahdollisuutta yhdistää tai keventää niistä työnantajalle aiheutuvaa hallinnollista taakkaa ilman, että yritysten henkilöstön työturvallisuus heikkenee.

**NOSTETAAN
RIMAA**

Työvoimapula ja investointivaje korjattava

YRITYKSET PANOSTAVAT kasvavassa määrin vastuulliseen liiketoimintaan. Yritysten vastuullisuustoiminta on entistä organisoidumpaa ja tavoitteellisempaa. Nyky-yhteiskunnassa vastuullisuus on kannattavan liiketoiminnan edellytys. Vastuullinen liiketoiminta on tärkeää rahoittajille sekä asiakkaille ja lisäksi vastuullisuutta koskevat vaatimukset valuvat myös isommilta yrityksiltä niiden pienemmille liikekumppaneille alihankintasuhteiden kautta. Markkinoilla on jo varsin toimiva ohjaava funktio vastuullisuuden edistämiseen.

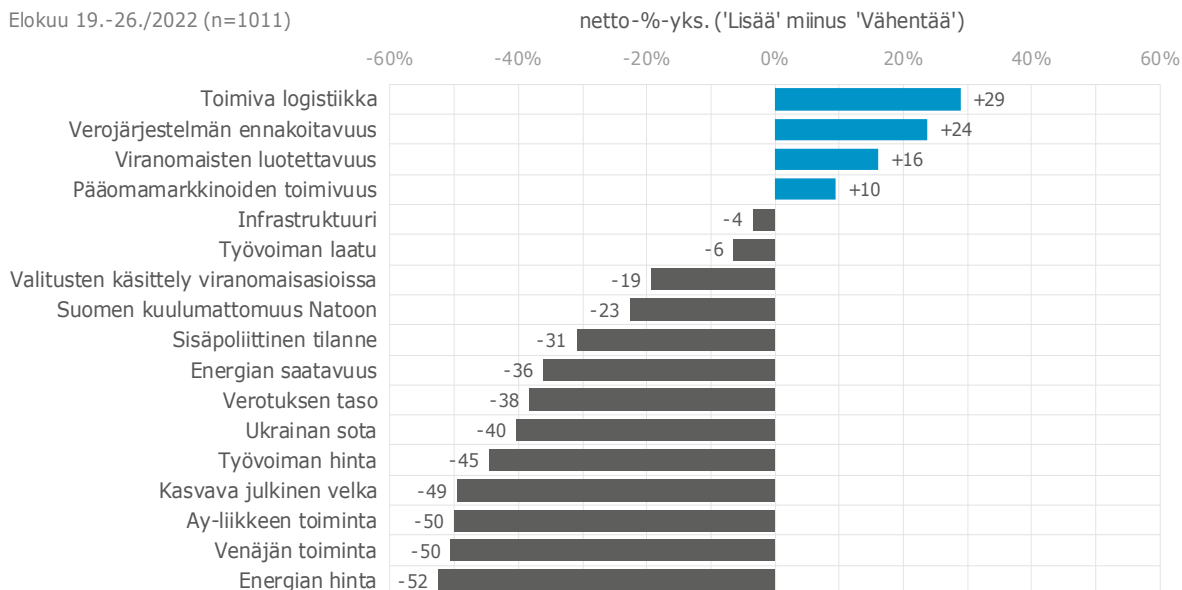
Yrittäjät ovat aina kantaneet vastuuta yhteiskunnasta ja hyvinvoinnista työllistämällä itsensä ja mahdollisesti muita. Vastuullisuuden teema on viime vuosina laajentunut ja

siinä ovat korostuneet erityisesti ympäristökysymykset. Vastuulliset yritykset vauhdittavat vihreää siirtymää ja luovat uusia kestäviä toimintatapoja ja teknologioita. Yritystoiminnan ympäristövaikutuksista huolehtiminen on tärkeää myös yrityksen tulevaisuutta ajatellen. Yritykset kohtaavat lisääntyvässä määrin ulkopuolelta tulevia odotuksia vastuullisuutta kohtaan. Asiakkaat, rahoittajat ja lainsäädäntö ohjaavat vahvasti yrityksiä vastuullisempaan toimintaan.

Vastuullisuus ja ympäristömyönteisyys edellyttävät vahvaa osaamista. Valitettavasti koulutustason kehitys ei ole Suomessa viime vuosina vastannut muiden kehittyneiden maiden vauhtia. Vahvasti tutkintoihin suuntautunut

Investoinneille on monenlaisia jarruja

Elokuu 19.-26./2022 (n=1011)

koulutusjärjestelmä ei ole kovin joustava tuottamaan nopean rakennemuutoksen edellyttämiä uusia valmiuksia.

Kun teknologia muuttuu nopeasti ja korvaa vaikeasti ennustettavalla tavalla ihmistyötä, hyvän perusosaamisen lisäksi tarvitaan tehokas täydennys- ja uudelleen koulutusjärjestelmä. Olennaista on kyetä suuntaamaan koulutus niille, jotka tarvitsevat osaamisen päivytystä, eikä vain niille, joilla on siihen erityinen kiinnostus. Koulutuksen uudet muodot syntyvät parhaiten rohkeiden kokeilujen kautta. Koulutus on myös väylä sosiaaliselle liikkuvuudelle, jota edesauttaa, että jokaisen yksilön panos saadaan mahdollisimman tehokkaasti hyödynnettyä. Tämä helpottaa myös ihmisten mahdollisuuksia siirtyä joustavasti korkeamman tuottavuuden tehtäviin.

Lähes 75 prosenttia yrityksistä kertoo kärsivänsä vaihtelevan pahasta osaavan työvoiman pulasta. Työvoimapolun vallitessa Suomessa on samanaikaisesti työttömänä tai lomautettuna 300 000 henkilöä. Yritysten ja oppilaitosten välille tarvitaan nopeasti tiiviimpää yhteistyötä.

Hallituksen on tärkeää suunnata julkisia resursseja koulutukseen ja tutkimukseen. Mitä korkeampi osaamisen taso on, sitä enemmän saadaan irti myös tutkimus- ja kehitysinvestoinneista. Kohdentamalla julkista panosta

TKI-toimintaan luodaan yrityksille aidot ja merkittävät kannusteet innovaatiotoiminnan harjoittamiseen. Menestyvien yritysten on kehitettävä tulevaisuudessa prosesseja, tuotteita tai palveluita vastatakseen ilmastomuutoksen ja ympäristövastuun vaatimuksiin.

Markkinoidaan Suomea työnteke- ja opiskelumaana

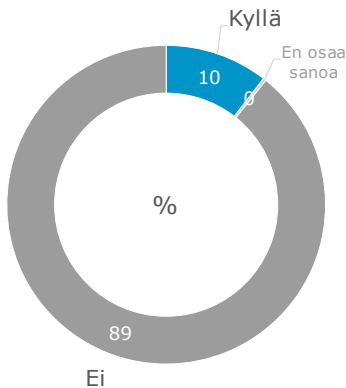
Suomen kauan jatkunut matala työllisyys on johtanut epäedulliseen huoltosuhteeseen. Osaavien työntekijöiden heikkenevä saatavuus jarruttaa yritysten kasvua, investointeja ja kilpailukykyä. Kansainvälistyvät yrityksemme tarvitsevat kansainvälistä osaamista. Suomi tarvitsee sekä työntekijöitä että yrittäjiä.

Ehdotamme, että hallitus asettaa määrälliset tavoitteet työ- ja koulutusperusteiselle maahanmuutolle ja mitoittaa toimenpiteensä sen mukaisiksi.

Vain 10 prosentilla on ulkomaista työvoimaa

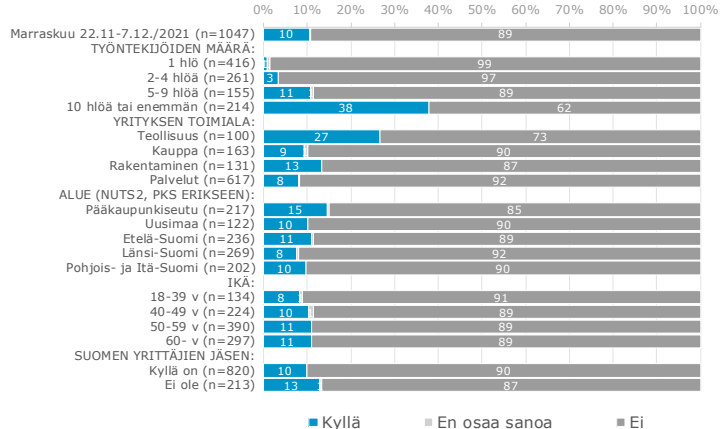
Onko yritykselläsi ulkomaista työvoimaa?

Marraskuu 22.11-7.12./2021 (n=1047)

Onko yritykselläsi ulkomaista työvoimaa?

Marraskuu 22.11-7.12./2021 (n=1047)

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Työperusteisen maahanmuuton tavoite on 20 000 henkilöä vuodessa.
- Koulutusperusteisen maahanmuuton tavoitteena on se, että vuodessa 12 000 ulkomaista opiskelijaa suorittaa tutkinnon Suomessa.

Edistetään työ- ja koulutusperäistä maahanmuuttoa

Työ- ja koulutusperäisessä maahanmuutossa on tunnistettu monia ongelmia. Maahantuloa ja työnteko-oikeutta koskeva sääntely kaipaa remonttia. Maahantuloa pitää helpottaa ja prosesseja yksinkertaistaa ja merkittävästi nopeuttaa. Tuhannet ihmiset hakevat vuosittain oleskelulupaa Suomeen perhesiteen perusteella ja reilu 90 prosenttia saa myönteisen päätöksen. Perheissä, joissa odotetaan puolison perhesideperusteista oleskelulupapäätöstä, ei lupaa odottavalla puolisollla ole kuitenkaan oikeutta tehdä töitä. Yhteiskunnan kannalta ja yksilön kannalta on kestävämpää, että maahanmuuttanut

puoliso ei voi aloittaa kotoutumisprosessia eikä työllistyä maahan tultuaan.

Ulkomaalaislain työteko-oikeuttavien oleskelulupien kokonaisuus on sekava. Eri lupatyyppien liittyä osin erilaiset myöntämisedellytykset, mikä voi johtaa työntekijöiden kannalta kohtuuttomiin lopputuloksiin. Oleskelulupajärjestelmä on myös jäykkä, sillä luvat ovat yleensä ammattialakohtaisia, mikä tekee työnantajan vaihtamisen kohtuuttoman vaikeaksi.

Ongelmat kilpistyvät suuresti työvoiman saatavuusharkintaan, jossa oleskelulupapäätöstä edeltää TE-toimiston tekemä selvitys siitä, voitaisiinko työnantajan työvoiman tarve täyttää kotimaisella työvoimalla. Saatavuusharkinta hidastaa oleskelulupaprosessia ja asettaa sekä työntekijän että työnantajan kohtuuttoman vaatimuksen eteen: jos työnantaja on löytänyt sopivan ulkomaisen työntekijän, ei voida edellyttää, että työnantaja ottaisi työhön suomalaisen työntekijän, joka ei välttämättä sovellu tarjolla olevaan tehtävään.

Oleskelulupajärjestelmä rakentuu liiaksi etukäteiselle selvittämiseksi. Tämä aiheuttaa viivästystä lupaprosesseihin ja johtaa eri lupamuotojen siiloutumiseen, mikä tekee esimerkiksi lupatyypin vaihtamisen lähes mahdottomaksi.

Joka viides yrittää vie tai toimii ulkomailla

Yritysten liiketoiminta ulkomailla, % pk-yrityksistä

Vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
	20	41	8	28	18

Viennin tai liiketoiminnan muodot yrityksillä, joilla on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla*

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut	
Suoraa tavaroiden vientiä	46	83	52	81	17	
Suoraa palveluiden vientiä	39	15	29	13	59	
Lisensointi- tai franchising-toimintaa	5	7	3	2	5	
Palkka- tai sopimusvalmistusta	8	10	6	13	5	
Ulkomainen yhteisyritys tai tytäryritys	15	13	18	18	13	*Vastajaat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon
Muu	17	8	40	7	23	

Pk-yrityksibarometri, syyskuu 2021

Ulkomaalaisen työvoiman osalta pitäisi siirtyä enemmän jälkivalvontaan. Maahantulo pitää tehdä helpommaksi, mutta vastaavasti on varmistettava, että jos oleskeluluvan edellytykset eivät enää täyty, myös maasta poistaminen on tehokasta ja toimivaa. Tämä mahdollistaisi myös joustavammat siirtymiset eri lupamuodoista toiseen.

Yksi työelämän trendeistä on yrittäjätöiden ja palkansaajien tehtävien työn yhdistely. Ulkomaalaiselle tämä ei yleensä ole mahdollista, sillä työntekijän oleskelulupaan kuulu oikeutta yritystoiminnan harjoittamiseen ja yrittäjän oleskeluluvan nojalla ansiotyötä voi tehdä vain hyvin rajoitetusti. Eri lupien välinen liikkuvuus pitää varmistaa. Yritystoiminta on myös yhä useammalle ulkomaalaiselle potentiaalinen vaihtoehto työllistymiseen. Yrittäjän oleskeluluvan kohdalla toimeentuloedellytystä pitäisi kuitenkin arvioida uudelleen, jotta kohtuuttomuuksilta vältytään. Yritystoimintaan kuuluu usein todellisten tulojen merkittäväkin vaihtelu, mikä pitäisi huomioida myös viranomaiskäsittelyssä nykyistä laajemmin.

Suomen kansalaisia asuu ulkomailla noin 300 000 ja suomalaista syntyperää olevia asuu maailmalla 1,6 miljoonaa. Suuri osa on korkeasti koulutettuneita ja perheellisiä ihmisiä. Ulkosuomalaiset ovat Suomelle merkittävä kansainvälinen verkosto, jonka osaamista ja kokemusta tarvitsemme.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Suomea markkinoidaan ulkomailla niin kiinnostavana työntekijämaana kuin palkitsevana opiskelu- ja tutkimusympäristönä.
- Talent Boost -toiminta vakiinnutetaan ja Team Finland -työtä vahvistetaan.
- Oleskelulupamenettelylle asetetaan kuukauden enimmäiskäsittelyaika. Vähintään 4 000 euroa kuukaudessa ansaitsevilla aikaa saa kulua enintään yksi viikko. Hakemukset katsotaan hyväksytyiksi, jos päätöstä määräajan kuluessa ei ole annettu.
- Oleskeluluvan hakumenettelyssä otetaan käyttöön sähköinen tunnistautumismahdollisuus niissä maissa, joissa se voidaan luotettavasti järjestää. Selvitetään mahdollisuudet hyödyntää EU:n muiden jäsenvaltioiden tunnistetietoja lupaprosesseissa.
- Digitalisoidaan ja automatisoidaan käsittelyprosessit mahdollisimman pitkälle.
- Luovutaan työvoiman saatavuusharkinnasta.

Säilytetään työsuhteen vähimmäisedellytykset.

- Uudistetaan ulkomaalaislain työntekoon oikeuttavien oleskelulupien järjestelmä. Siirretään ulkomaalaisvalvonnan painopistettä etukäteisvalvonnasta jälkivalvontaan. Lasketaan maahantulon ja oleskelulupien kynnystä.
- Arvioidaan yrittäjän oleskeluluvan kriteerien tarkoituksenmukaisuutta. Lisätään yrittäjyyden ymmärrystä lupaviranomaisissa.
- Helpotetaan sujuva siirtyminen eri oleskelulupamuotojen välillä. Mahdollistetaan yrittäjätyö työntekoon oikeuttavan oleskeluluvan puitteissa ja lisätään mahdollisuutta tehdä palkkatyötä yrittäjän oleskeluluvalla.
- Hyväksytään työhön tulevan sekä hänen perheensä kohtuulliset maahanmuutto- ja asettautumiskustannukset verovähennyskelpoisiksi.
- Jokaiselle korkeakoulusta valmistuneelle ulkomaalaiselle automaattisesti pysyvä oleskelulupa.
- Lukukausimaksuille annetaan osittainen verovähennysoikeus, kun ulkomaiset opiskelijat jäävät Suomeen töihin.
- Laajennetaan kansallisen D-viisumin käyttöä opintojen aloittamisen nopeuttamiseksi.
- Mahdollistetaan oleskeluluvan hakeminen samalla perusteella joko etukäteen ulkomailla tai vasta Suomeen saapumisen jälkeen.
- Lisätään peruspalvelujen kuten varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen sekä hallinnollisten digitaalisten viranomaispalvelujen saatavuutta englanniksi.
- Mahdollistetaan maahanmuuttajille englanninkielinen kotoutuskoulutus, jotta kotoutuminen ja työllistyminen nopeutuu.
- Lisätään englanninkielisten tutkintojen järjestämislupia yrittäjyyden ammattitutkintoon ja pahiten työvoimapulasta kärsivien alojen ammatillisen koulutuksen eri tutkintoihin siten, että niitä on kattavasti tarjolla koko maassa.
- Lisätään vieraskielisen koulutuksen tarjontaa kaikilla koulutusasteilla myös maahanmuuttavien osaajien perheenjäsenille.
- Maahanmuuttoviraston käsittelyaikoja lyhennettävä ja työskentelyoikeus mahdollistettava myös perhesiteiden perusteella oleskelupaa hakevalle.
- Suomi tarvitsee oman strategian paluumuuttajien houkutteluun sekä selkeän palvelupolun heidän integroimisekseen.

Panostuksia varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen

Toimintaympäristön nopeutunut muutos luo uusia mahdollisuuksia. Samalla se tarkoittaa, että yhä useampi uhkaa pudota kyydistä. Tulevaisuuden osaamisjärjestelmän on tarjottava enemmän haasteita nopeasti opinnoissaan eteneville ja ehkäistävä tehokkaammin syrjäytymistä. Syrjäytymiskiirteen ehkäisemiseksi on tehtävä panostuksia lasten varhaisiin vuosiin ja perusopetukseen.

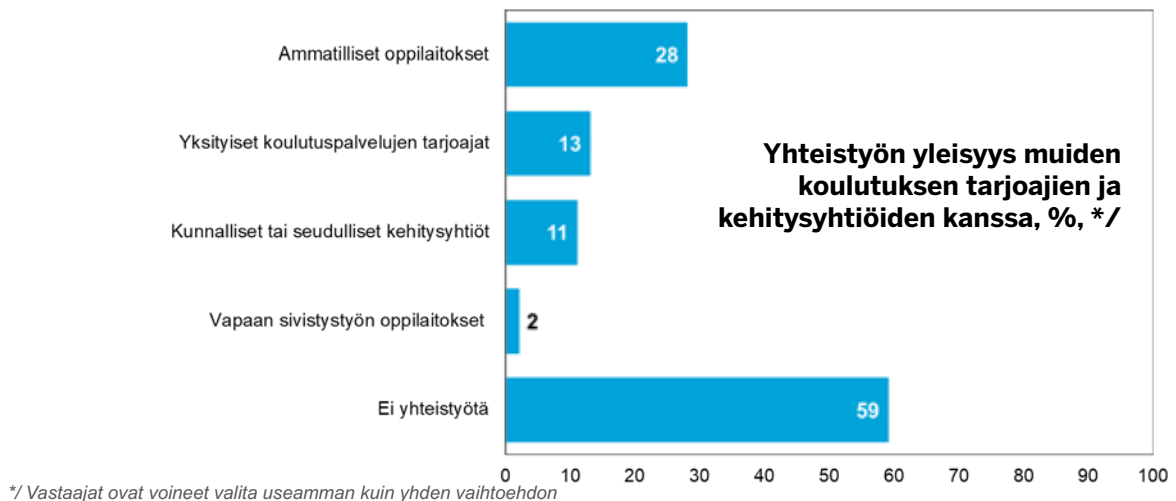
Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Lisätään perusopetuksen tukitoimia koulupudokkuuden ehkäisemiseksi. Otetaan käyttöön myös yksityisen sektorin palvelut.
- Vahvistetaan luku-, kirjoitus- ja matemaattisten taitojen sekä oppimaan oppimisen ja kädentaitojen opetusta peruskoulussa.
- Otetaan nykyistä laajemmin käyttöön joustavan perusopetuksen malli, joka mahdollistaa yksilöllisemmän opiskelun ja erilaisten vahvuuksien, tarpeiden ja oppimisrytmien huomioimisen.

Laadukasta koulutusta joka puolella Suomea

Väestökehitys tekee perusopetuksen järjestämisestä entistä haastavampaa. Tähän on vastattava opetuksen toteutustapoja joustavoittamalla ja kuntien yhteistyötä lisäämällä. Myös toisen asteen koulutus on vastaavien haasteiden edessä. Vaikka jokaisessa kunnassa ei lukioita tai ammatillista oppilaitosta voi olla, on toisen asteen koulutusmahdollisuuksien löydyttävä kohtuullisen etäisyyden päästä jokaisella alueella. Tämä on tärkeätä paitsi työelämään suuntaaville nuorille myös osastetaan kehittäville työntekijöille ja yrittäjille. Suomen korkeakouluverkko on kattava, eikä uusien yliopistojen tai ammattikorkeakoulujen perustamiselle ole tarvetta. Verkon yli tapahtuva oppiminen parantaa koulutuksen saavutettavuutta ja tarjontaa. Siihen kannattaa panostaa teknologian uusia mahdollisuuksia hyödyntäen.

Yhteistyötä tehdään eniten ammatillisten oppilaitosten kanssa

PK-yritysbarometri, syksy 2022

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Mahdollistetaan perusopetuksen järjestämisen nykyistä joustavammin tavoin ja yhteistyömuodoin.
- Kehitetään yhdessä yksityisten kouluttajien kanssa jo olemassa olevaa verkkolukiotarjontaa, jolla voidaan monipuolistaa lukioiden opintokokonaisuuksia eri puolilla Suomea.
- Pidetään huolta ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkostosta ja järjestämisen tavoista siten, että ammatillinen osaaminen voidaan turvata joka puolella Suomea samalla huomioiden alueiden erityistarpeet.
- Luodaan korkeakoulujen verkko-opetustarjonnalle valtakunnallinen alusta.
- Panostetaan kaikilla koulutusasteilla sekä oppilaitosten työelämäyhteistyössä etä- ja digitaalisen oppimisen uusiin muotoihin huomioiden erityisesti virtuaalisen ja lisätyn todellisuuden mahdollisuudet.

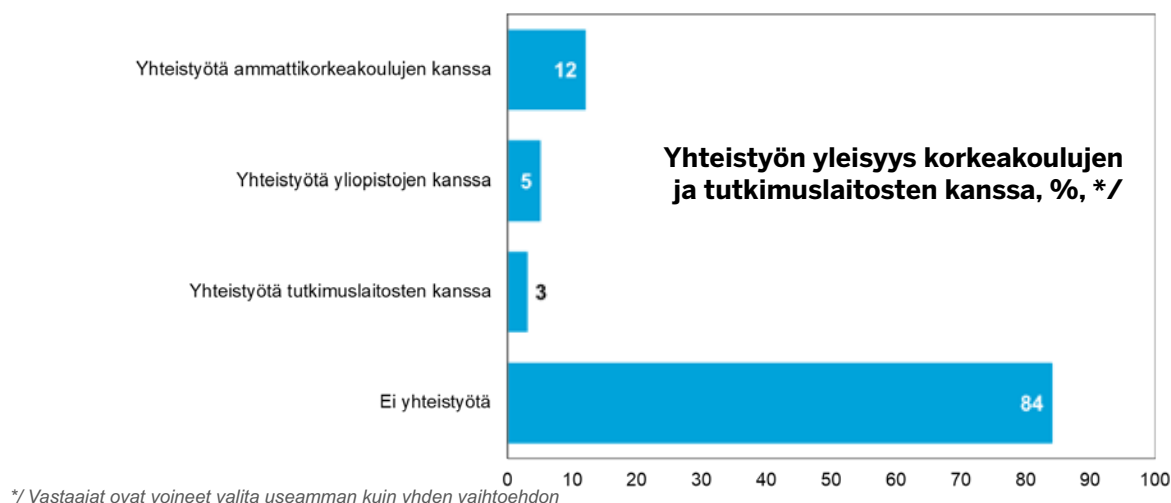
Jatketaan ammatillisen koulutuksen uudistamista

Ammatillinen toisen asteen koulutus uudistui vuoden 2018 alussa. Uudistuksessa lainsäädäntöä selkeytettiin ja yhdenmukaistettiin ja rahoitusta suunnattiin aiempaa enemmän tuloksellisuuteen perustuvaksi. Uudistuksen merkittävimpiä tavoitteita olivat asiakas- ja työelämälähtöisyys, osaamisperusteisuus, henkilökohtaistaminen ja yksilöllisten oppimispolkujen mahdollistaminen sekä sääntelyn ja päällekkäisyyksien purkaminen. Uudistus on suurelta osin edennyt tavoitteiden mukaisesti, mutta joissakin asioissa toimeenpano on hidastunut tai aiempiin linjauksiin on tehty muutoksia, jotka uhkaavat viedä keskeisiltä uudistuksilta pohjaa. On myös edelleen tarve kohdentaa resursseja työelämässä oppimiseen.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Lisätään tuloksellisuuden painoarvoa ammatillisen koulutuksen rahoituksessa ja palataan reformin yhteydessä sovittuun rahoitukseen.

Ammattikorkeakoulujen kanssa enemmän yhteistyötä kuin yliopistojen

PK-yritysbarometri, syksy 2022

tusrakenteeseen.

- Vahvistetaan erityisesti työllistymisen painoarvoa rahoitusmalleissa ja oppilaitosten tukea työpaikalla oppimiseen.
- Siirytään osakeyhtiömalliin ammatillisen koulutuksen järjestämisessä ja lisätään yrittäjien edustusta koulutuksen järjestäjien hallituksissa.
- Varmistetaan oppi- tai koulutusopimusmuotoiseen koulutukseen riittävät tuki- ja ohjausresurssit erityisesti nuorten koulutuksessa.
- Vahvistetaan nuorten työelämässä oppimisessa vaadittavia valmiuksia.
- Parannetaan nuorten oppisopimuskoulutuksen houkuttelevuutta työnantajille porrastamalla oppisopimuksen aikainen palkkaus vastaamaan opiskelijan osaamisen kehittymistä. Toteutetaan porrastus työehtosopimuksia, lainsäädäntöä tai palkkatukea kehittämällä.
- Lisätään pk-yrityksille oppisopimuskoulutuksen koulutuskorvauksia.

- Laaditaan oppisopimuskoulutuksen koulutuskorvausten tarkempaa määrittelyä varten valtakunnallinen ohjeistus.
- Koulutuskorvauksen maksaminen on säädettävä velvoittavaksi niissä tilanteissa, joissa oppisopimuskoulutukseen otetaan vailla ammatillista peruskoulutusta oleva alle 30-vuotias.
- Mahdollistetaan yrittäjien erikoistumiskoulutukset.

Lisätään korkeakoulujen työelämälähtöisyyttä

Korkeakoulujen on oltava nykyistä joustavampia ja työelämälähtöisempiä. Ammattikorkeakouluja ja yliopistoja on kehitettävä niiden erilaiset roolit ja tehtävät tunnistuen. Samalla niiden päällekkäistä hallintoa on purettava ja tarkoituksenmukaista koulutus- ja innovaatioyhteistyötä lisäättävä.

Tulevaisuuden korkeakoulutuksessa monipuolisen osaamisen rakentumista haastavat raja-aidat on purettu,

opiskelijat siirtyvät työelämään nopeammin, yritykset ja aikuisoppijat saavat paremmin tarpeitaan vastaavia palveluja ja tieteellisen tutkimuksen laatu ja innovaatiokyky ovat huippuluokkaa.

tuksen toimeenpanossa on kohdennettava panostuksia pk-yritysten tarpeisiin. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen toiminnassa pk-yritykset on otettava erityiseksi kohderyhmäksi.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Käynnistetään korkeakoulujen oppisopimustyyppinen järjestelmä edistämään työelämässä olevien osaamisen kehittämistä.
- Kehitetään yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistoiminnan muotoja siten, että ne kannustavat korkeakoulusektoreita järkevään ja tasapainoiseen lähentymiseen ja vahvistavat molempien vaikuttavuutta ja tehokkuutta. Tehdään tarvittaessa muutoksia korkeakoulutuksen lainsäädäntöön.
- Otetaan lukukausimaksu käyttöön niillä opiskelijoilla, jotka suorittavat toista samantoista korkeakoulututkintoa.
- Mahdollistetaan joustavasti tutkinnon osien ja näitä pienempien kokonaisuuksien suorittaminen työn ja yrittäjyyden ohessa.
- Mahdollistetaan yrittäjien erikoistumiskoulutukset.

Lisää mahdollisuuksia henkilöstön kehittämiseen

Pk-yritysten yrittäjillä ja henkilöstöllä on tutkitusti vähemmän aikaa ja mahdollisuuksia osallistua työuran aikaiseen kouluttautumiseen kuin isompien yritysten henkilöstöllä. Tarpeet jatkuvaan oppimiseen ovat kuitenkin vähintään yhtä suuret. Jatkuvan oppimisen uudis-

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Kootaan digitaaliselle alustalle jatkuvan oppimisen lyhytkestoinen tarjonta. Otetaan palvelujen tarjontaan näkyvämmiin mukaan myös yksityiset osaamispalvelujen tuottajat.
- Lisätään toimijoiden yhteistyötä ja luodaan ekosysteemimäinen osaamisjärjestelmä.
- Otetaan käyttöön digitaaliset osaamismerkkit muualla kuin muodollisessa koulutuksessa hankitun osaamisen tunnustamiseksi.
- Vahvistetaan jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen roolia koulutuspiilottien ja erityistilanteisiin tarkoitettujen palveluiden käynnistämisessä. Palvelukeskuksen on tuettava pk-yrityksiä mm. osaamisen johtamisen mallien kehittämässä ja digivihreässä siirtymässä.
- Rakennetaan siltä TKI-toiminnasta jatkuvaan oppimiseen ohjelmavalmistelu yritysten ja oppilaitosten yhteistyössä.
- Lisätään ELY-keskusten yhteishankinta-koulutusten tarjontaa ja viestitään niiden mahdollisuuksista myös pk-yrityksille.

Varmistetaan yrittäjyysosaamista

Uutta yrittäjyyttä tarvitaan, kun tuhansia yrittäjiä eläköityy lähivuosina. Oppilaitosten on panostettava sekä yrittäjyyskasvatukseen että yritysten jatkajien eli uusien

**JATKUVAN OPPIMISEN UUDISTUKSEN
TOIMEENPANOSSA ON
KOHDENNETTAVA PANOSTUKSIA
PK-YRITYSTEN TARPEISIIN.**

omistajien koulutukseen. Vahvasta yrittäjyysosaamisesta ja -asenteesta hyötyvät myös palkansaaajat. Yhteiskunnan kestävyysasteisiin vastaaminen taas edellyttää yrittäjyyskasvatuksen lähentymistä ympäristökasvatuksen kanssa.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Päivitetään koulutuksen yrittäjyyslinjaukset ja valmistellaan ja resursoidaan linjausten jalkauttamista edistävät toimenpiteet.
- Vahvistetaan yrittäjyyspedagogiikan asemaa opettajankoulutuksessa käynnistämällä korkeakoulujen yhteinen kehittämisohjelma.
- Tiivistetään yrittäjyyskasvatuksen ja ympäristökasvatuksen yhteyttä eri koulutusasteilla valtakunnallisin kehittämishankkein ja -kokeilu.
- Kehitetään yrittäjien oppisopimuskoulutusta vastaamaan yhä paremmin erilaisiin uudenlaisen yrittäjyyden tilanteisiin, kuten kevytyrittäjyyteen ja omistajanvaihdoiksiin.
- Edistetään omistajan- ja sukupolvenvaihdoksia vauhdittavien jatkajakoulujen syntyä ammatillisiin oppilaitoksiin ja korkeakouluihin alueellisin ja valtakunnallisin kehittämishankkein.

Kasvatetaan tutkimuksen ja kehittämisen investointeja

Tutkiminen ja kehittäminen ovat tärkeimpiä Suomen kasvun lähteitä. Tieteelliset löydökset, nokkelat keksinnöt ja arvokkaat innovaatiot eivät synny itsestään. Ne vaativat yhteiskunnalta ja yrityksiltä merkittäviä panostuksia. Digitalisaation kiihtyminen ja ympäristövastuun korostuminen pitävät huolen siitä, että pk-yritysten on investoitava yhä enemmän liiketoimintansa ja tuotteiden uudistamiseen.

Kymmenen viime vuoden aikana Suomen innovaatiojärjestelmän rahoitus on päässyt rapautumaan. Verrokimaihin nähden Suomi panostaa yritysten kehittämiseen huolestuttavan vähän. On aika tehdä rytminvaihdos. Uuden hallituksen on saatettava julkiset tutkimus- ja kehittämistoiminnan panostukset kasvu-uralle ja kannustettava tuen ja verovähennyksin myös pk-yrityksiä lisäämään t&k-investointeja.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Varmistetaan pitkäjänteisellä valtiontalouden suunnittelulla, että julkiset tutkimus- ja kehittämistoiminnan panostukset kasvavat vähintään 200 miljoonalla eurolla vuodessa.
- Otetaan käyttöön pysyvä ja laaja tutkimuksen ja kehittämisen verokannustin.
- Kehitetään innovaatioaseteliä ja vastaavia kevyen haku- ja raportointimenettelyn t&k-avustuksia vastaamaan paremmin pk-yritysten kehittämistoiminnan ja korkeakouluysteistyöhön tarpeisiin.
- Päivitetään korkeakoulujen rahoitusmalleja siten, että ne palkitsevat nykyistä enemmän pk-yritysten kanssa tehtävästä tutkimuksesta ja kehittämisestä.
- Parannetaan kokeilu- ja tutkimusympäristöjen tunnettuutta ja saavutettavuutta pk-yritysten piirissä.
- Madalletaan innovatiivisten ratkaisujen julkiseen hankintaan liittyviä riskejä ottamalla käyttöön hankkijoiden riskinjakojen ja rahoitusmekanismeja.
- Toteutetaan yritystukien uudistus, joka karsii tehottomia ja talouskasvulle haitallisia tukia ja vahvistaa yritystoimintaa uudistavia t&k-tukia.

Vauhditetaan pk-yritysten digitalisaatiota

Koronaviruskriisi on jouduttanut pk-yritysten digitalisaatiota. Digitaalisuus on ollut paitsi puskuri poikkeusajan iskuja vastaan myös ponnahduslauta kasvuun. Moni yrittäjä on tarttunut entistäkin tiukemmin digitaalisiin liiketoimintaratkaisuihin ja aikoo jatkaa kehitystyötä myös pandemian väistyttyä. Samalla kuitenkin ero edistyneiden ja verkkaisten digitalisoijien välillä on kasvanut.

Vaikka liiketoiminnan digitalisoiminen on jokaisen yrityksen omalla vastuulla, kannattaa julkisen vallan parantaa pk-yritysten edellytyksiä ottaa käyttöön uutta teknologiaa mahdollisimman tuottavasti. Näin varmistetaan, että Suomi on valmiimpi käynnissä olevaan digivihreään murrokseen.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Vahvistetaan pk-yrityksiä palvelevien digitaalisten innovaatiohubien resursseja ja verkostoa.
- Kokeillaan pk-yrityksiä kiertävien digiagenttien toimintaa digikehitystarpeiden kartoittamiseksi sekä kehittämispalveluiden tunnettuuden vahvistamiseksi.
- Käynnistetään pk-yritysten ja yrittäjien digi-, data- ja tietoturvaosaamista kehittävien vertaisverkostojen toiminta eri alojen tarpeet huomioiden.
- Jatketaan ja laajennetaan pk-yrityksille suunnattua tietoturvaseteliä yhteiskunnan kyberturvallisuuden lujittamiseksi.
- Nostetaan tieto- ja viestintätekniikan tutkintojen määrää vähintään 10 prosentilla ja lisään alan asiantuntijoiden maahanmuuttoa.
- Vahvistetaan ohjelmoinnin opetusta peruskoulussa ja lukiossa kehittämällä opetussuunnitelmia, opettajien osaamista sekä oppilaitosten yhteistyötä. Selvitetään itsenäisen tietotekniikan oppiaineen perustamista.
- Lisätään Team Finland -verkostoon palveluita, jotka auttavat pk-yrityksiä kytkeytymään kansainvälisiin dataekosysteemeihin.

Kehitetään digitaalisen talouden infrastruktuuria

Sujuva tiedonsiirto on digitalisoituvan toiminnan perusedellytys. Kun etätyö lisääntyy, verkkovälitteiset palvelut yleistyvät ja verkkoon kytkettyjen laitteiden määrä kasvaa, on nopeiden tietoverkkojen saatavuudesta, toimintavarmuudesta ja turvallisuudesta huolehdittava

koko maassa. Laajakaistarakentamista on edistettävä osana yleistä kotitalousvähennyksen pysyvää korotusta samalla, kun kohdennetuin tuen joudutetaan nopeiden yhteyksien rakentumista erityisesti harvaan asutuilla alueilla.

Tietoliikenneyhteyksien lisäksi talouden perusinfrastruktuuriin kuuluvat tulevaisuudessa myös kansalaisen ja yrityksen digitaaliset identiteetit sekä taloushallinnon digitaaliset dokumentit. Näiden kehityksessä ja käyttöönotossa on tärkeää huomioida pk-yritysten tarpeet.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Tuetaan kohdennetuin, markkinoiden toimintaa täydentävin avustuksin laajakais- tai yhteysien rakentamista kansallisella ja EU-rahoituksella.
- Panostetaan digitaalisen identiteetin ja sen hallintamahdollisuuksien, kuten digitaalisten lompakoiden, kehitykseen ja käyttöönottoon yritysten ja yrittäjien tarpeet huomioiden.
- Varmistetaan riittävällä tuella ja ohjeistuksella, että pienyritykset digitalisoivat taloutaan ottamalla käyttöön verkkolaskut, eKuitit ja hankintasanomat mahdollistavia ratkaisuja.
- Parannetaan yrityksille suunnattuja digitaalisia viranomaispalveluja.
- Viranomaisvelvoitteista on aiheuduttava yrityksille mahdollisimman vähän vaivaa. Siksi viranomaisten on digitalisoiduttava järkevästi ja yrityslähtöisesti. Yrittäjän tai muun yritystä edustavan on voitava hoitaa asiansa verkossa ajasta ja paikasta riippumatta, ja hallinnon on tehtävä päätökset ripeästi. Jotta yrittäjän ei tarvitse syöttää samoja tietoja moneen ker-

**YRITTÄJÄN ON VOITAVA
HOITAA ASIANSA VERKOSSA
AJASTA JA PAIKASTA RIIPPUMATTA,
JA HALLINNON ON TEHTÄVÄ
PÄÄTÖKSET RIPEÄSTI.**

taan, on tiedon liikuttava nykyistä sujuvammin viranomaisten välillä. Hallinnollisten raja-aitojen täytyy olla huomaamattomia.

- Keskeisiin liiketoimintatilanteisiin, kuten työntekijän palkkaamiseen tai investointipäätöksiin, liittyvien digipalveluiden on muodotettava yhtenäinen ja ennakoiva kokonaisuus. Yrittäjälle on oltava tarjolla tarpeen vaatiessa myös tukea digitaalisten palveluiden ja välineiden käyttöön.
- Varmistetaan, että yritykset voivat hoitaa keskeiset viranomaisasiansa digitaalisten verkkopalveluiden kautta ja että palvelut muodostavat toimivan kokonaisuuden, jossa tietoa kysytään vain kerran ja neuvontaa on tarjolla.
- Poistetaan esteet viranomaisten automaattiselta päätöksenteolta, mutta pitämällä kuitenkin kiinni virkavastuusta ja oikeusturvasta.
- Osoitetaan yrittäjien digituen järjestämiselle ja koordinoinnille riittävät resurssit valtakunnallisesti ja alueellisesti.

Vahvistetaan digipolitiikan johtamista

Digitalisaatio edellyttää hallitukselta valveutuneempaa poliittista johtamista ja hallinnolta ketterämpää koordinaatiota. Marinin hallituksen perustamat digiministeriöryhmä ja digitoimisto ovat askel oikeaan suuntaan. Tulevan hallituksen on edelleen vahvistettava digipolitiikan rakenteita ja resursseja sekä tiivistettävä yhteistyötä yrityskentän edustajien kanssa.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Jatketaan digitalisaation, datatalouden ja julkisen hallinnon ministeriöryhmän toimintaa.
- Osoitetaan ministeriöryhmää tukevalle digitoimistolle riittävät henkilö- ja muut resurssit sekä varmistetaan toimiston mahdollisuudet toimia ministeriöiden välisen yhteistyön riippumattomana koordinaattorina.

- Toimeenpannaan kansallisen digitaalisen kompassin vuosikymmentavoitteita ja perustetaan niiden seurantaan hallinnosta ja yksityisen sektorin edustajista koostuva asiantuntijaryhmä.

Vahvistetaan Team Finland -verkostoa viennin kasvattamiseksi

Marinin hallitus käynnisti koko hallituskauden kestävä "viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelman". Kymmenet työryhmät ovat osallistuneet toimenpanoon. Uusille selviksille ei ole tarvetta. Siirretään fokus suunnitelmista tulosten tekemiseen.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Varmistetaan Business Finlandin perusrahoitus.
- Vahvistetaan Team Finland -verkoston palveluita kohdemarkkinoilla BF-vetoisesti. TF-verkoston henkilöresurssit ulkomailla ovat varsin pienet verrattuna kumppanimaihin.
- Yritysten markkinoillepääsyn helpottamiseksi ja julkisrahoitteisten palveluiden täydentämiseksi kannustetaan TF-verkostoa ylläpitämään monipuolista yksityisten palvelutarjoajien verkostoa kohdemarkkinoilla.
- Kiristynyt geopoliittinen tilanne lisää pk-yritysten tarvetta saada apua selviytyäkseen kaupanesteistä ja pakotteista. Parannetaan neuvontaa, jolla autetaan pk-yrityksiä hyödyntämään EU:n kauppasopimuksia.

**NOSTETAAN
RIMAA**

Yrityksillä keskeinen rooli ilmastopolitiikassa

ILMASTONMUUTOS, luonnonvarojen ylikulutus ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen ovat vakava uhka ihmisten hyvinvoinnille ja yrityksille. Yhteiskunnan tulee kiinnittää laajasti huomiota näiden asioiden ratkaisemiseen. Päästöjen vähentäminen ja kiertotalouden edistäminen ovat keskeisiä toimenpiteitä.

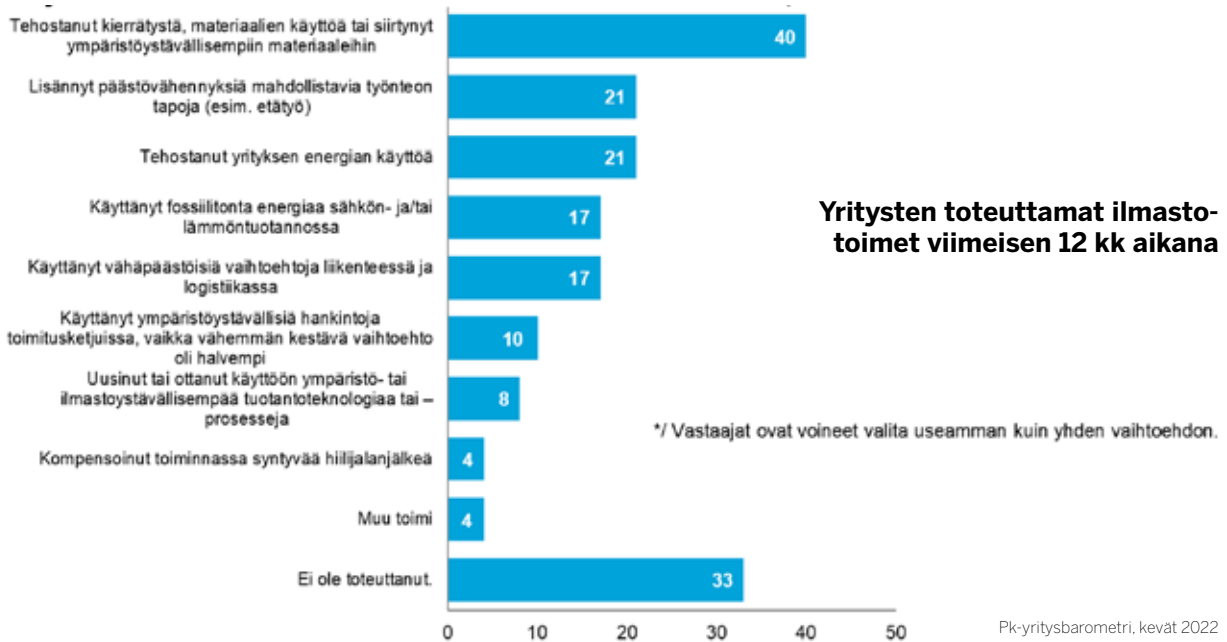
Ilmastomuutoksen hillitseminen ja kiertotalous muokkaavat markkinoita. Tämä vaikuttaa laajasti myös yrittäjiin. Markkinoiden muutos riippuu paljon poliittisista päätöksistä, mutta myös teknologian kehitymisestä sekä muutoksista kuluttajien ja yritysten käyttäytymisessä. Lisäksi yritysten arvot ovat keskeinen ohjaava tekijä.

Yrittäjillä on merkittävä rooli ilmastomuutoksen hillitsemisessä ja kiertotalouden edistäjänä. Yritykset kehittävät puhtaita ratkaisuja ja teknologiaa sekä ottavat käyttöön ympäristöystävällisempiä ratkaisuja.

Yritykset kokevat ilmastomuutoksen hillitsemistoimien tuovan mahdollisuuksia ja haasteita. Kasvuhaluksaan yritykset näkevät ilmastomuutoksen hillitsemistoimissa selvästi enemmän mahdollisuuksia kuin haasteita. Kyseiset yritykset ovat myös hyvin investointihalukkaita. Näiden yritysten kasvumahdollisuuksia tulee edistää.

Samalla yritykset näkevät laajasti ilmastotoimissa myös haasteita. Joillakin sektoreilla puhtaat ratkaisut ovat

Yritykset tekevät paljon ilmastotoimia

jo hyvin kilpailukykyisiä. Toisaalta on paljon toimintoja, joissa teknologia ja puhtaammat toimintatavat ovat yhä kustannuksiltaan hyvin kalliita ja siten haastavia ottaa käyttöön. Usein osaaminen ja ajankäytön puute tuo lisähaasteita. Näin ollen ilmastomuutoksen hillitsemisessä ja kiertotalouden edistämisessä on huomioitava pk-yritysten toimintaedellytykset.

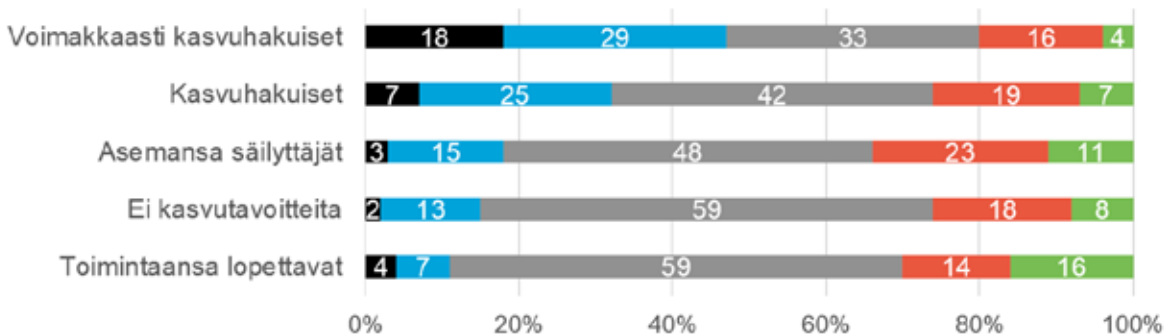
Ympäristöpolitiikan toiminna tulee huomioida myös kustannustehokkuus. Näin aiheutetaan kansantaloudelle mahdollisimman vähän kuluja ja siten turvataan myös yritysten toimintaedellytyksiä.

Markkinaehtoiset ratkaisut keskiössä

Talouden rakenteita tulee muokata niin, että fossiilittomista polttoaineista päästään eroon ja kiertotaloutta edistetään määrätietoisesti. Markkinaehtoisin ratkaisuihin panostamalla sekä uuden teknologian kehittämiseen satsaamalla saavutetaan tehokkaita ratkaisuja päästöjen vähentämisessä ja kiertotalouden edistämisessä.

**VERO- JA TUKIPOLITIIKKAA
MUOKATAAN TUKEMAAN
YHÄ VOIMAKKAAMMIN SIIRTYMÄÄ
KOHTI HIILINEUTRAALIA KIERTOTALOUTTA.**

Kasvuhakuiset näkevät ilmastotoimissa eniten mahdollisuuksia.

Ilmastomuutoksen hillitsemistoimien vaikutukset yrityksiin kasvuhalukkuuden mukaan, %

- Luo merkittävästi lisää mahdollisuuksia liiketoimintaan
- Luo jonkin verran lisää mahdollisuuksia liiketoimintaan
- Ei merkitystä liiketoimintaan
- Luo jonkin verran haasteita liiketoimintaan
- Luo merkittäviä haasteita liiketoimintaan

Pk-yritysbarometri, kevät 2022

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Vero- ja tukipolitiikkaa muokataan tukemaan yhä voimakkaammin siirtymää kohti hiilineutraalia kiertotaloutta.
- TKI-panostuksia lisätään tukemaan ympäristöystävällisten innovaatioiden ja uusien teknologioiden syntyä.
- Lupaprosesseja sujuvoitetaan ilmasto- ja kiertotalousinvestointien vauhdittamiseksi.
- Päästövähennystoimissa kustannustehokkuus ja teknologianeutraalisuus ovat keskeisiä periaatteita.

- Ilmastopolitiikan toteutuksessa huolehditaan yritysten kohtuuhintaisesta energian saannista.
- EU:n laajuiset toimet ovat lähtökohtaisesti tehokkain tapa saavuttaa päästövähennyksiä ja edistää kiertotaloutta kilpailukykyä säilyttämällä.
- Toimenpiteitä laadittaessa tehdään kattavat yritysvaikutusten arvioinnit.
- Informaatio- ja neuvontapalveluilla edesautetaan pk-yrityksiä tekemään ilmasto- ja ympäristöystävällisempiä valintoja.

**TKI-PANOSTUKSIA LISÄTÄÄN
TUKEMAAN YMPÄRISTÖYSTÄVÄLLISTEN
INNOVAATIOIDEN JA UUSIEN
TEKNOLOGIOIDEN SYNTYÄ.**

Liikenteessä päästövähennyksiä kilpailukykyä säilyttäen

Suomi on sitoutunut vähentämään kotimaan liikenteen päästöjä vähintään 50 prosentilla 2030 mennessä. Vuoden 2045 tavoitteena on nollapäästöinen liikenne.

Suomi on pitkien kuljetusmatkojen maa. Kuljetuskustannukset eivät saa nousta kohtuuttomasti liikenteen päästövähennyksiin pyrittäessä. Ajoneuvo- ja autoverotuksen muokkaaminen on yritysten kannalta parempi vaihtoehto kuin polttoaineiden veronkorotukset.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Edistetään liikenteen päästökaupassa EU:n laajuisia ratkaisuja, jotka ovat kilpailukyvyyn ja kustannustehokkuuden kannalta paras vaihtoehto.
- Kohdistetaan vaihtoehtoisten käyttövoimien tankkaus- ja latausinfrastruktuurin julkiset tukitoimet ammattiliikenteen tarpeisiin ras-kaan liikenteen päästövähennysten vauhdittamiseksi. Tämä tarkoittaa muun muassa riittävän kattavan ammattiliikenteen tarpeisiin vastaavan suurteholatausasemien verkoston kehittämistä pääteiden varsille. Kehitetään henkilöautoliikenteen tankkaus- ja latausinfrastruktuuria markkinaehtoisesti.
- Edistetään sähköautojen latausinfrastruktuurin rakentamista taksiasemille.
- Säilytetään dieselin alempi verotaso ja otetaan käyttöön ammattidiesel.
- Arvioidaan liikenteen ilmastotoimien yritys- ja kustannusvaikutukset tarkasti. Päästövähennyskeinojen lisätessä elinkeinoelämän kustannustaakkaa voimakkaasti etsitään kompensoivia toimia suomalaisten yritysten kilpailukyvyyn ylläpitämiseksi.
- Toteutetaan selvitys kuljetusalan tilanteesta ja sen pojalta toimenpidepaketti Suomen logistisen kilpailukyvyyn turvaamiseksi ilmastotoimien ja maailmantilanteen nostaessa kuljetusalan kustannustaakkaa merkittävästi.

Edistetään kiertotalouden ratkaisuja

Kiertotalous on tärkeä roolissa ilmastonmuutoksen ja luontokadon ehkäisemisessä. Pk-yritykset ovat keskeisessä asemassa uusien kiertotalouden edistämässä. Taloudellisilla ohjauskeinoilla, julkisilla hankinnoilla ja digitalisaation avulla voidaan edistää kiertotaloutta ja yrittäjävetoisia palveluita.

Markkinaehtoiset ratkaisut ja osaamiseen panostaminen tulee olla kiertotalouden keskiössä. Sääntelyn tulee olla oikeasuhtaista, suuntautua etenkin vaikuttavimpiin kokonaisuuksiin ja huomioida pk-yritysten toimintaympäristö.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Edistetään kierrätys- ja korjauspalvelujen kysyntää verotuksella, esimerkiksi kotitalousvähennyksen laajentamisella ja ottamalla käyttöön jätteenpolttovero tai siirtämällä jätteenpoltto päästökauppaan.
- Panostetaan kiertotalouteen liittyvään pk-yritysten tutkimus-, kokeilu- ja innovaatio-toimintaan.
- Edistetään digitaalisten infrastruktuurien avulla tietoutta kiertotalouden materiaalivirroista ja materiaalien kestävyysnäkökulmista yritysten toimintaedellytykset huomioiden.
- Hyödynnetään vähähiilisiä bio- ja kiertotalousratkaisuja sekä materiaaleja julkisissa rakennus- ja infrastruktuurihankkeissa.
- Toteutetaan tehokkaita ja vapaaehtoisia tapoja pk-yritysten energia- ja materiaalitehokkuuden edistämiseksi.
- Kehitetään kiertotalouden sääntelyä ensisijaisesti EU:n tasolla ja huomioidaan, että velvoitteet ovat samat myyntikanavasta huolimatta.
- Kiertotaloutta ja ilmastotoimia edistävien julkisten hankintojen osalta huomioidaan, että samanaikaisesti pyrkimyksenä tulee olla parantaa pk-yritysten mahdollisuuksia osallistua julkisiin hankintoihin.

Yrittäjävetoisilla energiaratkaisuilla kohti vähäpäästöistä tulevaisuutta

Yrittäjävetoisilla energiaratkaisuilla edetään kohti vähäpäästöistä tulevaisuutta. Ilmastotavoitteisiin pääsemiseksi fossiilisten polttoaineiden käyttö tulee väheneään merkittävästi. Tämä luo laajasti mahdollisuuksia yrittäjävetoisille hankkeille puhtaampien teknologioiden ja polttoaineiden käyttöönotossa.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Jatketaan fossiilisten tuontipolttoaineiden alasajoa samalla huolehtien energian kohtuullisesta hinnasta yrityksille ja huoltovarmuudesta.
- Parannetaan energiaomavaraisuutta ja huomioidaan tuontien energian kansainvälispoliittiset riskit.
- Valmistellaan valtioneuvoston energiapolitiikka- ja energiaremonttilainoin.
- Edistetään julkisen hallinnon geoenergiapotentiaalin käyttöönottoa.
- Hyödynnetään kestävä bioenergian mahdollisuuksia.

**EDISTETÄÄN KIERRÄTYS- JA
KORJAUSPALVELUJEN KYSYNTÄÄ
VEROTUKSELLA, ESIMERKIKSI
KOTITALOUSVÄHENNYKSEN
LAAJENTAMISELLA JA OTTAMALLA
KÄYTTÖÖN JÄTTEENPOLTTOVERO
TAI SIIRTÄMÄLLÄ JÄTTEENPOLTTO
PÄÄSTÖKAUPPAAN.**

**NOSTETAAN
RIMAA**

Elinkeinopolitiikalla elinvoimaa läpi maan

YRITTÄJÄT TUKEE ratkaisuja, jotka mahdollistavat yrittäjyyden joka puolella Suomea. Se ei merkitse samanlaisia palveluja kaikkialle, mutta merkitsee mahdollisuuksia yrittää, elää hyvää elämää, riittäviä palveluja ja saavutettavuutta jokaisesta Suomen kolkasta. Se ei myöskään merkitse tasapaksuutta sen kustannuksella, että jonkin Suomen osan kehittymistä hidastetaan valtion toimesta aluepolitiikan nimissä.

Suomen aluerakenne on vuosikymmenten aikana muuttunut huomattavasti. Tietyt alueet ovat kärsineet ja toiset ovat löytäneet kasvuvoimansa. Tutkimusten mukaan kasvu ei ole syntynyt ulkopuolelta, vaan ihmisten omasta tahdosta muuttaa maailmaa ja auttaa

omaa kotiseutuaan. Kasvuun on vaikuttanut ennen kaikkea selkeä ja visionäärinen johtajuus, historian vahvuuksista ponnistaminen ja alueen yritystoiminnan vahvuus.

Suurena trendinä on väestön keskittyminen kasvukeskuksiin ja aluerakenteen polarisoituminen. Erityisesti tietointensiivisillä toiminnoilla on taipumus kasautua suurille kaupunkiseuduille sekä globaalilla että kansallisella tasolla. Suomen menestymisen keskeisimmäksi kysymykseksi nousee sen varmistaminen, että Suomessa on maailmanluokan osaamiskeskittymiä, jotka ovat tiukasti kiinni jatkuvasti uudistuvan globaalin talouden virroissa ja verkostoissa.

Kuntayhtiöt ovat kasvaneet monella toimialalla

	Yritykset 2020, lkm	Henki- löstö 2020, lkm	Muutos 2013-20, %	Liikevaihto 2020, 1000 euroa	Määrän muutos 2013-20, %
Energiahuolto	261	5527	-12,5	5491450	0,8
Vesi- ja ympäristöhuolto	163	3242	42,4	1354384	59,2
Liike-elämän palvelut	85	1275	-44,5	178043	-36,1
Liikunta- ja yms. virkistyspalvelut	77	986	-8,3	90286	-9,0
Kuljetus	48	772	-63,1	303146	-17,3
Hallinto- ja tukipalvelut	47	4676	106,1	341408	105,1
Koulutus	46	1151	-14,0	114667	-16,4
Rakennusala	35	1131	-7,1	264838	30,6
Sosiaali- ja terveyspalvelut	30	1939	523,5	188505	756,3
Informaatio ja viestintä	29	335	127,9	50333	67,6
Ravitsemis- ja majoitusala	22	1198	576,8	79037	373,2
Rahoitus ja vakuutus	20	197	121,3	-	-
Muut toimialat	9	284	250,6	64843	176,0
Kauppa	8	328	17,6	23627	106,6
Yhteensä (pl. kiinteistöala)	880	23041	15,4	8544567	11,6
Kiinteistöala	1134	2954	43,3	2179664	46,9
Kaikki yhteensä	2014	25993	18,0	10724231	17,3

Kuntayhtiöt ja niiden työllisyys ja liikevaihto toimialoitain 2020. Lähde: Tilastokeskus.

Samaan aikaan kun suurimmat ja innovatiivisimmat kaupungit kasvavat, pienet ja keskisuuret kaupungit sekä maaseutu ovat ajautumassa vähenevän väestön ja heikenevän taloudellisen toimeliaisuuden kierteeseen. Väestön keskittyminen asettaa esimerkiksi kuntien lakisääteiset tehtävät uudelleen tarkasteltaviksi. Mitkä ovat riittävät palvelut ihmisille ja miten palvelut hoidetaan?

Keskittymiskehitys ei kuitenkaan ole yksioikoista. Teknologinen kehitys ja uudet ideat luovat uudenlaisia mahdollisuuksia. Esimerkiksi koronaepidemia on tuonut etätyön mahdollisuudet uuteen valoon. Nykyisin huippuammattilaiset saattavat työskennellä pari päivää pääkaupunkiseudulla ja loput arkipäivistä Keuruulla tai Puumalassa. Koti, työ ja elämä ovat molemmilla paikkakunnilla.

Suuri kysymys on, annetaanko Suomessa luovuudelle ja yrittäjyydelle tilaa vai käperrytäänkö valtiouskoisuuteen. Viime vuosina trendi on ollut, että julkinen sektori haluaa tehdä ensin asiat itse, toisessa vaiheessa perustetaan julkisomisteisiä yhtiöitä ja lopuksi kysytään yksityisiä tuottamaan palveluja, joita yhteiskunta tarvitsee. Tämä on korostunut voimakkaasti uusien hyvinvointialueita perustettaessa.

Suomen julkinen sektori on kaikilla mittareilla mitattuna

yksi Länsi-Euroopan suurimmista. Ylisuuri julkinen sektori nakertaa hyvinvointivaltion olemassaolon mahdollisuutta ja vie pohjaa kansantalouden vaurastumiselta. Tulevan hallituksen yksi ydintehtävä on aloittaa julkisen sektorin rakennetta ja menotasoja koskeva uudistustyö ja avata yhteiskuntaa kohti yrittäjyyttä.

Julkinen sektori keskittyy ydintoimintoihinsa

Suomessa julkisen hallinnon ja erityisesti kuntien yritystoiminta on levittäytynyt monelle toimialalle. Julkisen sektorin omistuksessa on mm. ateriapalveluita, rakentamista, tietotekniikkaa, kiinteistöhuoltoa, jätehuoltoa, kuljetus- ja logistiikkapalveluita ja tilitoimistopalveluja.

Erittäin ongelmallisia ovat julkisomisteiset in house -yhtiöt, joilla on yksinoikeus liiketoimintaan kuntien ja kuntayhtymien kanssa. Julkiset yritykset ovat levittäytyneet myös yksityisille markkinoille ja vaativat suurempia ulosmyyntirajoja. Se on kansantaloudelle vahingollista.

Suomen julkisyhteisöjen menot ovat yli 100 miljardia euroa. Verotuksen kohtuullistamisen ehtona on julkisen sektorin palvelutuotannon tehostaminen ja menojen karsiminen. Leikkauslistojen sijaan pitää tarkastella, mitä

tehtäviä luontevasti voidaan siirtää julkiselta sektorilta yksityisen tai kolmannen sektorin vastuulle. Parhaimmillaan tehokas julkinen sektori tukee markkinoiden kehittymistä ja luo edellytyksiä hyvinvoinnin parantamiselle.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Julkisen sektorin pitää keskittyä perustehtäviinsä ja luoda edellytyksiä markkinoiden kehittymiselle.
- Aito kilpailu on tunnetusti paras tapa tuottaa palveluita laadukkaasti ja tehokkaasti. Julkisen sektorin ei ole tarpeen toimia niillä markkinoilla, joilla yksityisen sektorin kilpailu toimii.

Toteutetaan sote-uudistus 2.0

Sote-uudistus on vielä pahasti kesken. Nyt on luotu vasta hallintorakenne, hyvinvointialueet, joille sote- ja pelastuspalveluiden järjestämisvastuu siirtyy 1.1.2023. Alkuvaiheen lisärahoitustarpeet ovat osoittaneet, että sosiaalietuuksien ja -palveluiden mitoitus ja rahoitus ei ole optimaalinen tehokkuuden ja kestävyysnäkökul

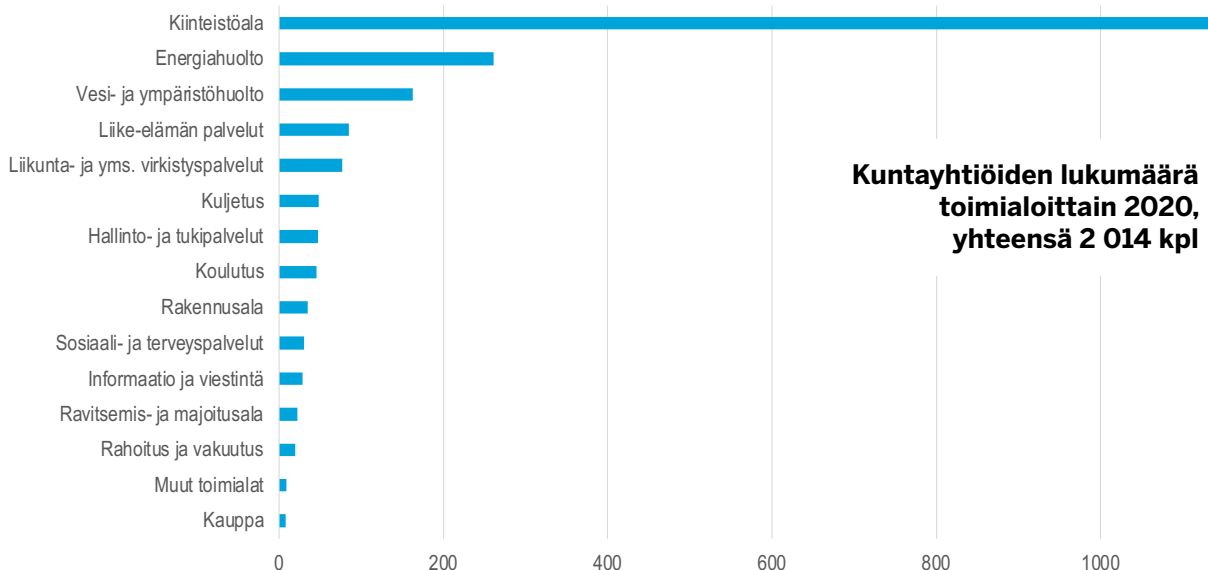
Uuden rahoitusjärjestelmän tulee kannustaa hyvinvointialueita tuottavuuden parantamiseen. Rahoitusjärjestelmän kehittämisen tavoitteena pitää olla riittävän rahoituspohjan sekä palvelujen saatavuuden ja laadun parantaminen. Suomessa toimivien terveyspalveluyritysten syrjiminen julkisen sektorin oman tuotannon tukemiseksi ei ole myöskään kestävää elinkeinopolitiikkaa.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Hallitus toteuttaa sote-uudistuksen seuraavassa vaiheessa rahoitusjärjestelmän kokonaisuudistuksen. Sen täytyy tukea sote-uudistuksen tavoitteiden saavuttamista ja koko palvelujärjestelmän tuottavuuden parantamista.
- Terveystieteiden monikanavarahoituksen uudistamisen yhteydessä seuraavalla vaalikaudella on tutkittava mahdollisuus, että sairausvakuutusta uudistettaisiin siten, että siitä muodostuu oikea ja todellinen vakuutus.
- Lainsäädännössä vähennetään rajoituksia, jotka kannustavat ylläpitämään omaa palvelutuotantoa.
- Palvelujen saatavuuden parantamiseksi hoitoon pääsyn velvoittavia määräaikoja lyhennetään puolittamalla ne nykyisistä. Mikäli hyvinvointialueen oma tuotanto on riittämätöntä tämän toteuttamiseen, hyvinvointialueen on hankittava palvelut yksityiseltä sektorilta tai annettava asiakkaalle palveluseteli.

**TULEVAN HALLITUKSEN
YKSI YDINTEHTÄVÄ ON ALOITTA
JULKISEN SEKTORIN RAKENNETTA JA
MENOTASOA KOSKEVA UUDISTUSTYÖ
JA AVATA YHTEISKUNTAA
KOHTI YRITTÄJYYTTÄ.**

Kuntayhtiöitä on eniten kiinteistöalalla

- Palvelusetelin arvo on määriteltävä sellaiseksi, että se mahdollistaa käyttäjälleen palvelun saamisen julkisen sektorin asiakasmaksulla.
- Hyvinvointialueille on säädettävä velvollisuus laskea julkisesti omistetun tuotannon yksikkökustannukset ja julkistaa ne, hyödyntää vertailutietoa muista palveluntuottajista sekä laatia palvelustrategia, jossa otetaan kantaa palvelujen tuotantotapoihin ja hankintoihin.
- Vahvistetaan terveyspalveluiden tuotannon kilpailuneutraaliteettia muuttamalla valvontalait

yhdenvertaisiksi ja kompensoimalla yksityisille palveluntuottajille julkisen sektorin saama etu arvonnalisäveron suhteen.

- Suomalaisille on turvattava mahdollisuus hakeutua myös kotimaassaan hoitoon yksityiselle sektorille samoilla edellytyksillä kuin muihin EU-maihin.
- Hallitus säilyttää Kansaneläkelaitoksen järjestämän kuntoutuksen Kelassa, ja selvittää, onko kuntoutuksen nykyiselle 65 vuoden yläikärajalle enää perusteita.

**HYVINVOINTIALUEILLE ON
SÄÄDETTÄVÄ VELVOLLISUUS LASKEA
JULKISESTI OMISTETUN TUOTANNON
YKSIKKÖKUSTANNUKSET JA JULKISTAA NE.**

- Hallitus keventää terveydenhuollon henkilöstön kelpoisuusvaatimuksia niin, että se mahdollistaa nykyistä laajemmin tehtävänsiirrot ja moniammatillisen yhteistyön. Tämä mahdollistaa rajallisten henkilöstöresurssien käytön mahdollisimman laaja-alaisesti. Terveystieteiden henkilöstön pätevyysvaatimusten kehittämisessä pitää huomioida alan koulutuksen ja terveysteknologian kehitys.

Avataan kuntien ja hyvinvointialueiden tukipalvelut aidolle kilpailulle

Kuntien ja hyvinvointialueiden tukipalveluja ovat esimerkiksi taloushallinto, ateriapalvelut, kiinteistöhuolto, rakennuttaminen, työterveyshuolto. Nämä eivät ole kuntien tai hyvinvointialueiden ydintoimintoja. Kunnat ja hyvinvointialueet ovat perustaneet julkisomisteisia yhtiöitä edellä mainituille aloille, vaikka niillä toimii runsaasti yrityksiä. Yritysten perustamisen sijaan kilpailuttamalla pystytään tehostamaan julkisten varojen käyttöä sekä kannustamaan uusiin innovaatioihin.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Tarkistetaan julkisen sektorin vapaaehtoisia tehtäviä siten, että kunnat ja hyvinvointialueet eivät harjoita elinkeinotoimintaa aloilla, joilla on tai voi tulla yksityistä tuotantoa.
- Tarkennetaan lainsäädännössä julkisen palvelutuotannon roolia siten, että markkinoiden toimivuuden vääristymät ehkäistään.
- Vahvistetaan kilpailuneutraaliteetin valvontaa ja pulmiin puuttumista.
- Vahvistetaan julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuutta julkisen vallan järjestämisvastuulla olevien palvelujen tuottamisen saatuuden, laadun ja tuottavuuden kohentamiseksi.

- Varmistetaan, että kunnallisen ja yksityisen sektorin työeläkejärjestelmien erillisyysohjaus ei ohjaa sitä, miten julkisen palvelutuotanto järjestetään. Tämä edellyttää muun muassa kunnallisen eläkejärjestelmän vakuutusmaksu- ja vakuuttamisvelvollisuuden rajapinnan tarkistamista siten, että yksityisoikeudelliset yhteisöt järjestävät työeläketurvan yksityisen sektorin työeläkejärjestelmässä niiden omistuksesta riippumatta.
- Uudet hyvinvointialueet veloitetaan tarkistamaan omat in house –ratkaisunsa tämän valtuustokauden aikana, mikä toimii yhtenä kriteerinä, kun valtio korvaa sote-kustannuksia takautuvasti hyvinvointialueille.

Avataan hankintoja ja estetään in house -yhtiöiden markkinahäiriköinti

Kunnat ja hyvinvointialueet ovat entistä enemmän siirtyneet tuottamaan itse tai in house -yhtiöiden kanssa sellaisia palveluja, joissa on jo runsaasti yritysten tuottamia palveluja. Kuntien ja hyvinvointialueiden omia tukipalveluja ovat esimerkiksi taloushallinto, ateriapalvelut, kiinteistöhuolto, rakennuttaminen, työterveyshuolto. Nämä eivät ole kuntien tai hyvinvointialueiden ydintoimintoja.

Reilua kilpailua haittaa erityisesti kuntien mahdollisuus kiertää hankintalakia ja ostaa ilman kilpailutusta palveluita ja tuotteita osittainkin omistamiltan yhtiöiltä (in-house). Monesti kunnat omistavat näistä yhtiöistä nimellisen ja marginaalisen osuuden, eikä niillä ole todellista määräysvaltaa yhtiöön.

Yritykset ovat epäreilussa asemassa verrattuna julkisen sektorin omistamiin yhtiöihin, jotka eivät toimi yrittäjärikillä. Omien yritysten perustamisen sijaan kilpailuttamalla pystytään tehostamaan julkisten varojen käyttöä sekä kannustamaan uusiin innovaatioihin.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Julkisen sektorin elinkeinopolitiikan ensisijaisena tavoitteena tulee olla yritysten toimintaympäristön kehittäminen, ei oman elinkeinotoiminnan harjoittaminen.
- Julkisen sektorin on luovuttava liiketoiminoistaan, joissa on jo kilpailua ja yritysten tarjontaa. Tarkistetaan julkisen sektorin vapaaehtoisia tehtäviä siten, että kunnat ja hyvinvointialueet eivät harjoita elinkeinotoimintaa aloilla, joilla on tai voi tulla yksityistä tuotantoa. Näin yritysten elinvoimaa vahvistetaan, mikä luo työpaikkoja ja veroeuroja alueelle.
- Luovutaan keinoitekoisista sidosyksikkö-rakenteista. Sallittuja sidosyksiköitä ovat ne, joissa on kyse aidosta omistajuuden tuomasta määräysvallasta.
- Rajoitetaan sidosyksikköjen myyntiä siten, että ne voivat myydä tavaroita ja palveluja muille kuin omistajilleen vain silloin, kun on olemassa aito markkinapuute. Tarkennetaan lainsäädännössä julkisen palvelutuotannon roolia siten, että markkinoiden toimivuuden vääristymät ehkäistään.
- Vahvistetaan kilpailuneutraliteetin valvontaa ja pulmiin puuttumista.
- Hankintalakia tulee yksinkertaistaa ja turhat hankintayksikköjen toimintaa vaikeuttavat määritelmät tulee kitkeä.

- Julkisen sektorin hankintojen on oltava avoimempia. Niiden julkaiseminen avoimesti parantaa valvontaa ja tiedolla johtamista sekä mahdollistaa kustannussäästöjenhakemisen ja tietojen paremman vertailtavuuden.
- Hallitus tavoittelee, että kaikista hankinnoista yli 10 prosenttia olisi innovatiivisia hankintoja. Se tarkoittaa, että hankinta kohdistuu innovaatioon eli kokonaan uuteen tai aiemmasta merkittävästi paranneltuun tuotteeseen tai palveluun. Uutuuksien lisäksi on tärkeää, että innovatiivinen hankinta johtaa aiempaa parempaan lopputulokseen tilaajan tai palvelun käyttäjän kannalta. Parhaimmillaan innovatiiviset hankinnat voivat synnyttää kotimaassa innovaatioita ulkomaankauppaan ja parantaa kansalaisten palveluja ja käyttämiä tuotteita.
- Hankintalaissa olevaa sidosyksikön määritelmää on tarkennettava.
- Hankintaosaamista vahvistetaan ja hankintaosaajien pulaa ratkotaan mm. uusien koulutuspaikkojen avulla.
- Vahvistetaan julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuutta julkisen vallan järjestämisvastuulla olevien palvelujen tuottamisen saatuuden, laadun ja tuottavuuden kohentamiseksi.

**UUDET HYVINVOINTIALUEET
VELVOITETAAN TARKISTAMAAN OMAT
IN HOUSE -RATKAISUNSA TÄMÄN
VALTUUSTOKAUDEN AIKANA, MIKÄ TOIMII
YHTENÄ KRITEERINÄ, KUN VALTIO
KORVAA SOTE-KUSTANNUKSIA TAKAUTUVASTI
HYVINVOINTIALUEILLE.**

Tehostetaan työvoimapalveluja ja huolehditaan elinvoimapalveluista

Työvoimapalvelut ovat siirtymässä 2024 valtiolta kuntien vastuulle. Siirtoon liittyy paljon haasteita: valtion ja kuntien uusi työnjako, tietojärjestelmien yhteensovittaminen, henkilöstösiirrot, valtionosuuksien suuruus ja kuntien kannustus tai sanktioraha, mikäli ei päästä tavoiteltuun työllisyyskehitykseen.

Ajatus uudistuksesta on hyvä. Yhdistetään elinkeino- ja työvoimapalvelut yksiin käsiin ja annetaan könttäsumman kautta lisää vapauksia tavoitteiden saavuttamiseen. Käytännön valmisteluissa on kuitenkin havaittu, että valtio pitää tiukasti ohjia käsissään. Huolestuttavaa on myös se, mikäli jatkossa työvoima- ja elinkeinopolitiikka ovat edelleen toisistaan erillään.

Valtio on ohjannut alueita myös siten, että yhden työvoima-alueen on katettava vähintään 20 000 työvoimamäärä (noin 50 000 asukasta). Kaikissa osissa Suomea kyseistä rajaa on vaikea saavuttaa ja ennen kaikkea muodolliset raja-arvot eivät noudata luonnollisten työssäkäyntialueiden rajoja. Ajattelumalli omaehtoisesta kehittämisestä törmää valtion kaavamaisiin kriteereihin.

- Yhteiset tietojärjestelmät on saatava kuntoon. Yhdistetään työvoimapalvelujen tuhannet tietojärjestelmät ja siten mahdollistetaan parempi työttömien palvelu joka puolella Suomea.
- On taattava, että yrityspalvelut säilyvät oleellisina osina palvelurakennetta.

Yritykset tarvitsevat nopeita yhteyksiä maailmalle

Yritykset tarvitsevat maailmalta komponentteja ja lopputuotteet on saatava asiakkaille nopeasti ja kilpailukykyisesti. Myynti ja markkinointi edellyttää henkilökohtaisia tapaamisia asiakkaiden luona jatkossakin. Sijaintipaikko- ja valitessa olennainen kriteeri on, miten alue on saavutettavissa muualta Suomesta ja kansainvälisesti.

Nopeat yhteydet maakunnista maailmalle Helsinki-Vantaan kautta tai muuten on turvattava. Suomen ulkomaankaupan kannalta kriittisen meriliikenteen toiminta-edellytyksiä ja satamia tulee edelleen vahvistaa.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

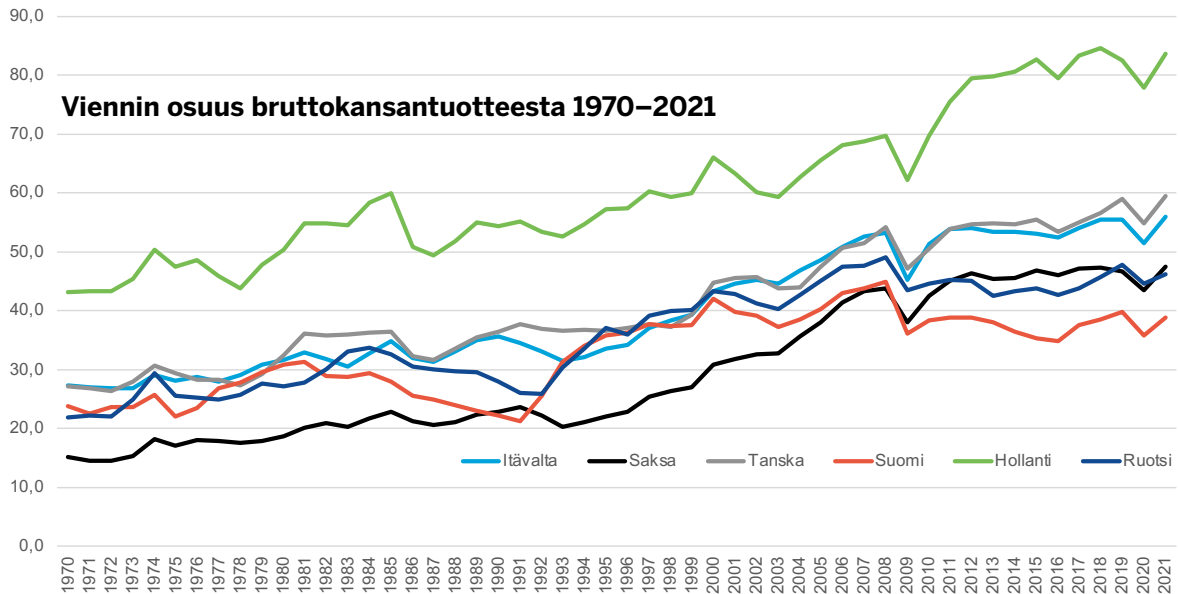
- Jatkossa työvoimapalvelut tuotetaan monituottajamallia hyödyntäen eli myös yksityisten työvoimapalveluyhtiöiden osaamista ja resursseja käytetään.
- Myös yksityisten työvoimapalvelujen tuottajille järjestetään mahdollisuus saada tietoja työttömistä työnhakijoista teknisen käyttöyhteyden avulla.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Poistetaan meriliikenteen väylämaksut vientiyritysten kilpailukyyn vahvistamiseksi.
- Ylläpidetään talvimerenkulun edellytyksiä EU-vaikuttamisella ja kotimaisin toimin.
- Edistetään lentoliikenteen päästövähennyksiä, mutta vähintään EU:n laajuisilla toimilla. Kansallisilla kustannuksilla lisäävillä toimilla

**TARKISTETAAN JULKISEN SEKTORIN
VAPAAEHTOISIA TEHTÄVIÄ SITEN,
ETTÄ KUNNAT JA HYVINVOINTIALUEET
EIVÄT HARJOITA ELINKEINOTOIMINTAA
ALOILLA, JOILLA ON TAI VOI TULLA
YKSITYISTÄ TUOTANTOA.**

Suomi on maailmankaupassa alisuoriutuja

heikennettäisiin kotimaisten yhtiöiden kilpailukykyä globaalilla ilmailun markkinalla.

- Varmistetaan, että koko Suomesta on mahdollisuus saavuttaa kansainvälisten yhteyksien lentokenttä alle kolmessa tunnissa.
- Edistetään maan sisäisten markkinaehtoisien lentoyhteyksien kehittymistä muun muassa tukemalla sähköiseen ilmailuun liittyvää kehitystyötä.

Liikennejärjestelmää pitää kehittää strategisesti

Suomen liikenneverkkoa on kehitettävä nykyistä strategisemmin. Tarvitsemme nykyistä selkeämmän tavoitetasoon siihen, miltä väyläverkkomme tulisi näyttää ja millä toimenpiteillä ja priorisoinneilla tavoitetaan päästään.

Maantie- ja rautatieverkon korjausvelka on kasvanut muutamassa vuodessa 2,5 miljardista kolmeen miljardiin

**HALLITUKSEN TULEE EDISTÄÄ
UUDEN LIIKETOIMINNAN SYNTYMISTÄ
LIIKENNE- JA LOGISTIikka-ALALLE JA
TOIMIALAN DIGITALISOITUMISTA.
SÄÄNTELYÄ TULEE KEHITTÄÄ JA KEVENTÄÄ
NOPEALLAKIN AIKATAULULLA UUDEN
LIIKETOIMINNAN MAHDOLLISTAMISEKSI.**

euroon. Liikenteen rahoituksen leikkaaminen kiihdyttäisi entisestään Suomen tiestön ja rataverkon rapautumista. Kustannustason nopean kohoamisen vuoksi rata- ja tiekilometrejä on kyetty korjaamaan nykyrahoituksella entistä vähemmän. Liikenneverkon korjausinvestointien lykkääminen johtaa myöhemmin monta kertaa kalliimpiin kertainvestointitarpeisiin ja väylien huono kunto merkittäviin palvelutaso- ja liikenneturvallisuusongelmiin. Tieverkon hyvä kunto edistää myös liikenteen ilmastotavoitteita, sillä hyväkuntoisella tiellä erityisesti raskaan liikenteen polttoainekulutus ja siten päästöt vähenevät huomattavasti.

Liikenne- ja logistiikka-alalla digitalisaatio ja automaatio tuovat mahdollisuuksia toiminnan tehostamiseen, ihmisten ja yritysten palvelutason parantamiseen ja päästöjen vähentämiseen. Hallituksen tulee edistää uuden liiketoiminnan syntymistä liikenne- ja logistiikka-alalle ja toimialan digitalisoitumista. Sääntelyä tulee kehittää ja keventää nopeallakin aikataululla uuden liiketoiminnan mahdollistamiseksi.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Perusväylänpidon rahoitustaso säilyy koko hallituskauden vähintään Liikenne12-ohjelman mukaisella tasolla. Perusväylänpidon rahoitus sidotaan indeksiin.
- Hallitus sitoutuu liikenneinvestoinneissa vähintään 600 miljoonan euron vuosittaiseen määrärahasatoon.
- Hallitus jatkaa panostamista nopeisiin junayhteyksiin ja tiestön runkoverkkoon suurimpien kaupunkiseutujen välillä. Investoinnit painotetaan elinkeinoelämän sekä työvoiman liikkuvuuden kannalta oleellisimmille väylille.

- Pääväylien tason parantamisen lisäksi huomioidaan teollisuudelle ja uusiutuvan energian tuotannolle olennaiset vähäliikenteisemmän liikenneverkon osat.
- Kehitetään kaupunkiseutujen sisäisiä liikenneyhteyksiä. Edistetään erityisesti hankkeita, joissa liikenneinvestoinnilla on merkittäviä vaikutuksia maankäyttöön, kaupunkikehitykseen ja asuntotuotantoon.
- Vauhditetaan raideliikenteen kilpailua ja kaupunkiseutujen lähijunaliikenteen kehittymistä. Perustetaan henkilöjunaliikenteen kalustoyhtiö ja estetään VR:n kaluston romutukset riittävän kalustotarjonnan turvaamiseksi potentiaalisille henkilöjunaliikenteen uusille markkinatoimijoille. Annetaan paikallisille joukkoliikenneviranomaisille oikeus lähijunaliikenteen järjestämiseen.
- Käynnistetään valtion bussiyhtiö Pohjolan Liikenteen irrottaminen VR-konsernista.

Omistajanvaihdospalvelusta valtakunnallinen elinkeinoelämän kanssa

Yli 40 000 ikääntyvää yrittäjää (55–74-vuotiaat) tavoittelee yrityksensä myymistä tai sukupolvenvaihdosta seuraavan kymmenen vuoden aikana. Näistä 32 000 tavoittelee yrityksen myymistä perheen ulkopuoliselle ja 11 000 suunnittelee sukupolvenvaihdosta perheen sisällä. Yli 25 000 yrittäjää aikoo lopettaa yrityksensä. Akuutisti 14 500 yritystä ja 90 000 työpaikkaa on omistajanvaihdostilanteessa.

Erityisesti mikro- ja pienyrittäjiä on heräteltävä omistajanvaihdoksiin alueellisen elinvoiman ja vireyden varmistamiseksi. Tarve on sitä suurempi, mitä harvempaan

**PERUSVÄYLÄNPIDON RAHOITUSTASO
TULEE SÄILYTTÄÄ KOKO HALLITUSKAUDEN
VÄHINTÄÄN LIIKENNE12-OHJELMAN
MUKAISELLA TASOLLA. PERUSVÄYLÄNPIDON
RAHOITUS SIDOTAAN INDEKSIIN.**

Mitä pitäisi tehdä?

Pitää parantaa
yrittäjyyden olosuhteita

Pitää uudistaa
työmarkkinat

Pitää lisätä
kilpailua

Pitää sopeuttaa
julkiset menot tuloihin

Pitää uudistaa
sosiaaliturvaa

Pitää panostaa
maahanmuuttoon

Pitää tehostaa
eläkejärjestelmää

Pitää purkaa
"sosialismia"

Pitää luoda
kannustimia kasvuun

asutusta alueesta on kysymys. Uusia yrityksiä syntyy runsaasti kasvukeskuksiin, mutta vähemmän harvaan asutuille alueille.

Yritykset toimivat usein verkostona, jolloin yhden yrityksen toiminnan loppuminen saattaa aiheuttaa hankaluutta muille toimijoille. Myös potentiaalisille uusille yrittäjille on kerrottava yrityskaupasta reittinä yrittäjyyteen. Tätä työtä on tehtävä niin pitkään, kunnes yritysmarkkinat ovat kehittyneet auto- tai asuntomarkkinoiden kaltaisiksi. Tarvitaan ostajille ja myyjille suunnattuja omistajanvaihdospalveluita, jotta omistajanvaihdosten suomat mahdollisuudet tulevat realisoiduiksi.

Kirjauksia hallitusohjelmaan:

- Pääministeri Marinin hallituksen puoliväliriihen kirjausten mukaisesti vakiinnutetaan kansallinen omistajanvaihdosohjelma ja toteutetaan se yhdessä elinkeinoelämän järjestöjen kanssa.
- Tehostetaan alueellisia omistajanvaihdos-hankkeita.

**NOSTETAAN
RIMAA**

#nostetaanrimaa
#eduskuntavaalit2023
#yrittäjät

**NOSTETAAN
RIMAA**

Yrittäjät